T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNDA SERİ MUHAKEME USULÜ

Melda GÜREL

1930233076

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Muhammed Emre TULAY

ISPARTA - 2023

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü" adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya'da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

İmza

Melda GÜREL

12/06/2023

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-SOYADI	Melda GÜREL
Öğrenci Numarası	1930233076
Enstitü Ana Bilim Dalı	Kamu Hukuku
Programı	
Programın Türü	(x) Tezli Yüksek Lisans ( ) Doktora
Danışmanının Unvanı, Adı-SOYADI	Doç. Dr. Muhammed Emre TULAY
Tez Başlığı	Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü
Turnitin Ödev Numarası	2110970479

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 119 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 07/06/2023 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönergesinin 14'üncü maddesinde yer alan filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

Kaynakçalar hariç, alıntılar dahil, 10 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç; % 19'dur.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

( ) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

12/06/2023
(İmza)
Doç. Dr. Muhammed Emre TULAY

(GÜREL, Melda, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü,* Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2023

ÖZET

Maddi gerçeğin araştırılması, ceza yargılamasının temel amaçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple ceza yargılaması, uzun yıllar sonucunda kabul edilmiş evrensel ilkeler gözetilerek yapılmaktadır. Devletler de yargılama sistemlerini kurarken bu evrensel ilkeleri de gözeterek temel bir muhakeme usulü oluşturmaktadır. Ancak son yıllarda suç oranlarının artması ile ceza yargılamasındaki iş yükünün de oldukça arttığı gözlenmektedir. Dolayısıyla tek bir muhakeme usulü yeterli gelmemeye başlamış ve iş yükünün azaltılması amacıyla farklı alternatif usuller ve özel yargılama usullerinin kabul edilmesi kaçınılmaz bir hal almıştır.

Ülkemizde de bu doğrultuda önödeme, uzlaşma, kamu davasının açılmasının ertelenmesi gibi usuller öngörülmüştür. Benzer amaçlar ile 7188 sayılı Kanun ile seri muhakeme usulü hukukumuza dahil edilmiştir. Seri muhakeme usulü, sınırlı olarak sayılmış suçlarda soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısının şüpheliye indirim uygulanmış bir yaptırım teklifinde bulunması, akabinde şüphelinin bu teklifi müdafi huzurunda kabul etmesi ve son olarak da mahkemenin bu hususta hüküm kurması ile sonuçlanan bir usuldür. Seri muhakeme usulü ile iddia makamının yetkileri genişletilmesine karşılık şüphelinin birçok güvenceden vazgeçirildiği görülmektedir. Bu çalışmamızda bahsedilen hususların ortaya konulması amacıyla seri muhakeme usulünün tanımı, amacı, mecburiliği, hukuki niteliği ve uygulanma koşullarının yanı sıra usulün uygulanma aşamaları da ayrı ayrı incelenmiştir. Yine çalışmamızın bazı bölümlerinde yeni bir uygulama olan seri muhakeme usulü ile ilgili faydalı olabileceği düşünülen önerilere de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Seri Muhakeme Usulü, Özel Yargılama Usulleri, Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Usulleri, Talepname, Adil Yargılanma Hakkı.

(GÜREL, Melda, *Simplified Trial Procedure At Criminal Procedure Law,* Master's Thesis, Isparta, 2023)

ABSTRACT

Investigating the material truth is one of the fundamental purposes of criminal justice. Therefore, criminal justice is carried out by considering universal principles that have been accepted over many years. When states establish their justice systems, they also create a basic judicial procedure by considering these universal principles. However, it has been observed that the workload of criminal justice has increased significantly due to the increasing crime rates in recent years. Therefore, it has become inevitable to accept different alternative procedures and special adjudication procedures in order to reduce the workload, since a single judicial procedure is no longer sufficient.

In this direction, procedures such as pre-payment, reconciliation, and postponement of the prosecution have been envisaged in our country. Similarly, simplified trial procedure has been included in our law with the Law No. 7188 for similar purposes. simplified trial procedure is a procedure that is limited to certain crimes and results from the public prosecutor's proposal of a sanction that has been reduced for the suspect during the investigation stage, followed by the suspect's acceptance of the proposal in the presence of the defense lawyer, and finally, the court's decision on this matter. While the powers of the prosecution are expanded with simplified trial procedure, it has been observed that the suspect is deprived of many rights. In this study, in order to reveal all the issues, the definition, purpose, obligation, legal nature, and application conditions of simplified trial procedure, as well as the application stages of the procedure, are separately examined. In some parts of our study, suggestions that can be useful regarding simplified trial procedure, which is a new application, are also included.

KeyWords: Accelerated Trial Procedure, Special Adjudication Procedures, Alternative Dispute Resolution Precedures, Requisition, Right To A Fair Trial.

ÖNSÖZ

Seri muhakeme usulü, ceza yargılamasındaki iş yükünün azaltılması, ceza adaletinin sağlanması ve suça karşı hızlı ve etkin bir şekilde yaptırım uygulanması amacıyla 7188 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile hukuk sistemimize kazandırılmış özel bir muhakeme usulüdür. Özel muhakeme usulleri, klasik muhakeme usulüne göre çoğunlukla kısaltılmış ve basitleştirilmiş süreçlerden oluşmaktadır. Söz konusu kısaltma ve basitleştirmeler ceza muhakemesi hukukundaki temel hak ve ilkelerin ihlaline sebebiyet verebilecek uygulamaları beraberinde getirebilmektedir. Seri muhakeme usulünün de ceza muhakemesi hukuku bakımından bazı temel hak ve ilkelerin ihlaline sebebiyet verebilecek uygulamaları barındırdığı görülmektedir. Bu doğrultuda çalışmamızın birinci bölümünde seri muhakeme usulü hakkında temel bilgilere yer verilmiş olup ikinci bölümde ise seri muhakeme usulünün uygulama koşulları ve aşamaları, temel haklar ile öğretideki görüşler dikkate alınarak incelenmiştir. Ceza muhakemesi hukuku bakımından temel hak ve ilkelerin ihlaline sebebiyet verdiği düşünülen uygulamalar bakımından önerilere yer verilmiştir.

Bu çalışmayı tamamlayamayacağımı düşündüğüm bir anda bana umut veren, çalışmamı tamamlama hususunda beni destekleyen, bana yol gösteren ve değerli vaktini ayıran danışman hocam Doç. Dr. Muhammed Emre Tulay'a teşekkürü borç bilirim. Hayatımın her aşamasında olduğu gibi bu çalışmayı ele aldığım aşamada da maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme ayrıca teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI ..... **ii**
YEMİN METNİ ..... **iii**
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU ..... **iv**
ÖZET ..... **v**
ABSTRACT ..... **vi**
ÖNSÖZ ..... **vii**
İÇİNDEKİLER ..... **viii**
KISALTMALAR ..... **x**
GİRİŞ **1**

1. BÖLÜM

SERİ MUHAKEME USULÜ HAKKINDA

1. GENEL OLARAK **4**
2. SERİ MUHAKEME USULÜNÜN HUKUKİ NİTELİĞİ, TANIMI, AMACI VE MECBURİLİĞİ **8**
2.1.Seri Muhakeme Usulünün Hukuki Niteliği 8
2.2.Seri Muhakeme Usulünün Tanımı 10
2.3.Seri Muhakeme Usulünün Amacı 11
2.4.Seri Muhakeme Usulünün Mecburiliği 12

2. BÖLÜM

SERİ MUHAKEME USULÜNÜN UYGULANMASI

1.SERİ MUHAKEME USULÜNÜN UYGULANMA KOŞULLARI **18**
1.1.Mevcut Bir Soruşturmanın Bulunması 18
1.2.Suçun Seri Muhakeme Usulü Kapsamında Olması 19
1.2.1.Genel Olarak 19
1.2.2.Suçun Önödeme ve Uzlaştırma Kapsamında Olmaması 23
1.3.Yeterli Şüphenin Bulunması 25
1.4.Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kararı Verilmemiş Olması 27
1.5.Şüpheliye Ulaşılmış Olması 29
1.6.Şüphelinin Seri Muhakeme Usulünün Uygulanmasını Kabul Etmesi 31
1.7.Şüphelide Seri Muhakeme Usulünün Uygulanmasına Engel Hallerin Bulunmaması 33
1.7.1.Yaş Küçüklüğü 35
1.7.2.Akıl Hastalığı 36

1.7.3. Sağır ve Dilsizlik Hali 37
1.8. Tekerrüre İlişkin Değerlendirme 38
1.9. Katalog Suçlar ile Katalogda Olmayan Suçun Birlikte İşlenmesi..... 38
2. SERİ MUHAKEME USULÜ AŞAMALARI..... 40
2.1. Savcılık Aşaması 41
2.1.1. Şüphelinin Davet Edilmesi 42
2.1.2. Şüphelinin Bilgilendirilmesi 43
2.1.3. Yaptırımın Belirlenmesi 48
2.1.3.1.Genel Olarak 48
2.1.3.2. Temel Cezanın Belirlenmesi 49
2.1.3.3. CMK m.250/4 Uyarınca Cezada Yarı Oranda İndirim Yapılması 53
2.1.3.4. Cezanın Seçenek Yaptırımlara Çevrilmesi veya Ertelenmesi 54
2.1.3.5. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması..... 57
2.1.3.6. Güvenlik Tedbirlerinin Uygulanması 59
2.1.4. Seri Muhakeme Usulünün Uygulanması Teklifi 60
2.1.4.1. Teklifin Yapılması 61
2.1.4.2. Müdafi Görevlendirilmesi..... 63
2.1.4.3. İstinabe ve SEGBİS'ten Yararlanılması 68
2.1.4.4. Şüphelinin Tercihi..... 69
2.1.4.4.1. Şüphelinin Teklifi Reddetmesi..... 69
2.1.4.4.2. Şüphelinin Süre Talebinde Bulunması 70
2.1.4.4.3. Şüphelinin Teklifi Kabul Etmesi..... 71
2.1.5. Talepname Düzenlenmesi..... 73
2.2.Mahkeme Aşaması 76
2.2.1.Talepnamenin İadesi..... 80
2.2.2.Talepnamenin Reddi..... 83
2.2.3.Talepnameye Doğrultusunda Hüküm Kurulması 85
2.3. Kanun Yolu Aşaması..... 90
2.4.Delil Yasağı 96
SONUÇ 98
KAYNAKÇA..... 102
ÖZGEÇMİŞ 109

KISALTMALAR

AİHS	**:**Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AYM	**:**Anayasa Mahkemesi
bkz.	**:**Bakınız
CD	**:**Ceza Dairesi
CGK	**:**Ceza Genel Kurulu
CMK	**:**Ceza Muhakemesi Kanunu
E	**:**Esas
HAGB	**:**Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması
K	**:**Karar
KDAE	**:**Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi
KYOK	**:**Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar
m.	**:**Madde
RG	**:**Resmi Gazete
s.	**:**Sayfa
ss.	**:**Sayfadan sayfaya
SYOK	**:**Soruşturmaya Yer Olmadığı Kararı
T	**:**Tarih
TBMM	**:**Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	**:**5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
vb.	**:**ve benzeri
vd.	**:**ve diğerleri

GİRİŞ

Adalet kavramı; herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme, doğruluk olarak tanımlanmakla birlikte hukuk sistemlerinin temelini oluşturmaktadır.[1] Adaletin sağlanması için adil bir yargılama sürecinin yürütülmesi gerekmektedir. Adil bir yargılamanın nasıl ve ne şekilde yapılacağı ise uzun yıllar ve büyük mücadeleler sonucunda kabul edilen evrensel temel hak ve ilkeler ile ortaya konulmuştur. Devletler bu temel hak ve ilkeleri dikkate alarak temel muhakeme türleri geliştirmiş ve uygulamaya başlamıştır. Bununla birlikte günümüzde, özellikle teknolojik gelişmelerin hız kazanması ile suç oranlarının yükseldiği ve dolayısıyla ceza yargılamalarında iş yükünün arttığı görülmektedir. Artan iş yükü soruşturma ve kovuşturma aşamalarının uzamasına sebebiyet vermektedir. Bu durum cezai uyuşmazlıklarda özel muhakeme usullerinin kabul edilmesine zemin hazırlamıştır.

Ülkemizde de cezai uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi hedeflenmişse de özellikle Cumhuriyet savcılıklarının iş yükü sebebiyle söz konusu hedefe ulaşmak oldukça zor bir hal almıştır. Adalet Bakanlığı'nın 2021 yılında yayımlamış olduğu, geçtiğimiz 10 yıla ait Cumhuriyet başsavcılıkları trendine baktığımızda gelen dosya sayısının artmış olduğu görülmektedir. 2012 yılı Cumhuriyet başsavcılıklara gelen dosya sayısı 6.323.397 iken, 2021 yılında %55,9'luk artış oranı ile bu sayı 9.856.642 olmuştur.[2]

Cezai uyuşmazlıkların artması ve uzun sürede çözümlenmesi sebebiyle alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ve özel muhakeme usulleri öngörülmeye başlanmıştır. Cezai uyuşmazlıklar bakımından ülkemizde öngörülen alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına uzlaştırma, önödeme, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumları örnek verilebilir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının savcılık ve mahkemelerin iş yükünü hafifletmekte etkili olduğu görülmektedir.[3]

---

[1] Türk Dil Kurumu Sözlükleri, https://sozluk.gov.tr/, (22/05/2023).

[2] **T.C. Adalet Bakanlığı,** ''Adalet İstatistikleri 2021'', *https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/9092022143819adalet_ist-2021.pdf*, (09/03/2023).

[3] 2022 yılı uzlaştırma istatistiklerine bakıldığında Türkiye genelinde 286.163 dosyanın 234.294 tanesinin uzlaşma ile sonuçlandırıldığı görülmektedir, bkz. **T.C. Adalet Bakanlığı**, 2022 yılı Uzlaştırma İstatistiği, https://alternatifcozumler.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/30220231135472022%20YILI%20U

Cezai uyuşmazlıklar bakımından ülkemizde öngörülen özel muhakeme usullerine ise seri muhakeme usulü ve basit yargılama usulü örnek verilebilir. Seri muhakeme usulünün de yoğun bir şekilde uygulandığı ve iş yükünün azaltılmasına katkı sağladığı görülmektedir.[4]

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250. maddesi ile düzenlenen seri muhakeme usulü de ülkemizde ceza yargılaması alanında öngörülmüş olan özel muhakeme usullerinden biridir. Seri muhakeme usulü, adından da anlaşılacağı üzere uyuşmazlıkların hızlı bir şekilde çözüme kavuşturulması için öngörülen bir usuldür. Genel anlamda Cumhuriyet savcısının, kamu davası açmadan önce kanunda sayılan şartların varlığı halinde şüpheliye yarı oranda indirim uygulamak suretiyle yaptırım teklifinde bulunduğu bir usul olarak karşımıza çıkmaktadır. Şüphelinin teklifi kabul etmesi halinde artık kamu davası açılmayacaktır. Seri muhakeme usulü, yaptırımda yarı oranda indirim uygulanması bakımından oldukça avantajlı bir usul olmasına rağmen adil yargılanma hakkı kapsamındaki birçok hakkın ihlaline sebebiyet verebilecek bir uygulamadır. Mevcut düzenleme uyarınca usulün uygulanması şüphelinin kabulüne bağlanmış, zorunlu müdafilik hali kabul edilmiş ve hükme karşı itiraz kanun yolunun öngörülmüş olması ile birtakım hak ve güvenceler sağlanmışsa da bu güvencelerin tek başına yeterli olduğu söylenemez. Adil yargılanma hakkı kapsamında asgari güvencelerin sağlanması ile seri muhakeme usulünün gerçek anlamda faydalı olduğu söylenebilecektir. Öğretide adil yargılanma hakkı

ZLA%C5%9ETIRMA%20%C4%B0STAT%C4%B0ST%C4%B0%C4%9E%C4%B0.pdf, (19/06/2023),

2022 yılı önödeme istatistiklerine bakıldığında iş ve işlemleri devam eden dosyalar hariç Türkiye genelinde 41.809 dosyanın 32.884 tanesinin önödeme ile sonuçlandığı görülmektedir, bkz. **T.C. Adalet Bakanlığı,** 2022 yılı Önödeme İstatistiği, https://alternatifcozumler.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/27032023140303%C3%96N%C3%96DEME%20%20%C4%B0STAT%C4%B0ST%C4%B0%C4%9E%C4%B0%202022%20YILI.pdf , (19/06/2023),

2022 yılı istatistiklerine bakıldığında Türkiye genelinde 168.432 adet dosyada kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verildiği görülmektedir, bkz. **T.C Adalet Bakanlığı,** 2022 yılı Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi İstatistiği, https://alternatifcozumler.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/4052023122253KAMU%20DAVASININ%20A%C3%87ILMASININ%20ERTELENMES%C4%B0NE%20%C4%B0L%C4%B0%C5%9EK%C4%B0N%20%C4%B0STAT%C4%B0ST%C4%B0K%202022.pdf , (19/06/2023).

[4]**T.C. Adalet Bakanlığı**, Seri Muhakeme Usulüne İlişkin İstatistik, https://alternatifcozumler.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/7032023144842SER%C4%B0%20MUHAKEME%20USUL%C3%9C%20%C4%B0STAT%C4%B0ST%C4%B0%C4%9E%C4%B0%202022.pdf, (13/03/2023).

kapsamında seri muhakeme usulüne dair tartışmalar devam etmekte olup, işbu tartışmalar seri muhakeme usulünün geliştirilmesine şüphesiz katkı sağlamaktadır.

Çalışmamızda öncelikle, seri muhakeme usulünün hukuki niteliği, tanımı, amacı ve uygulanma mecburiyeti ele alınarak usul hakkında genel bilgiler verilecektir. Çalışmanın ilerleyen kısımlarında ise seri muhakeme usulünün koşulları ve uygulanma aşamaları detaylı bir şekilde incelenerek adil ve etkili bir adalet sistemi için öneriler sunulacaktır. Son olarak da, çalışmamızın neticesinde ulaşılan sonuçlara yer verilerek, seri muhakeme usulüne ilişkin değerlendirme yapılacaktır.

1. BÖLÜM

SERİ MUHAKEME USULÜ HAKKINDA

1. GENEL OLARAK

Hukuk sistemlerine baktığımızda *''Geç gelen adalet, adalet değildir''* anlayışı uyarınca makul sürede yargılama yapılmasının hedeflendiği görülmektedir. Hukuk sistemimizde de anayasa ile mahkemelere makul sürede yargılama yapma yükümlülüğü yüklenmiştir. *Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir* (Anayasa m. 141/son). Bu anayasal yükümlülük uyarınca mahkemeler, temel hak ve hürriyetleri de gözetmek suretiyle yargılamayı en kısa sürede sonuçlandırmakla görevlidir. Ayrıca benzer doğrultuda Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince kabul edilen Ceza Adaletinin Sadeleştirilmesi Hakkında R (87) 18 Sayılı Tavsiye Kararında da üye devletlere; hafif ve kitlesel suçlar bakımından alternatif olarak yetkili makamlarca ceza işlerinde; mahkeme dışı anlaşmalar sağlanması ve normal adli usullerin basitleştirilmesine yönelik usullerinin kabul edilmesi tavsiyesinde bulunulmuştur.[5] Aynı kararda adli usullerin basitleştirilmesine yönelik usullerin, AİHS m. 5'te yer alan ''Özgürlük ve Güvence Hakkı'' ile AİHS m. 6'da yer alan ''Adil Yargılanma Hakkı'' için öngörülen şartların dikkate alınarak düzenlenme yapılması gerektiği belirtilmiştir. AİHS m. 6/1'de herkesin davasının makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir. Dolayısıyla makul sürede yargılama yapılması, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi kararı bakımından da dikkate alınması gereken hususlardandır.

Klasik ceza yargılaması sistemimize baktığımızda yargının; iddia makamı, savunma makamı ve karar makamı olmak üzere üç temel sac ayağı üzerine kurulu olduğu görülmektedir.[6] İddia makamında bulunan Cumhuriyet savcısı, suçları

[5] Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Kararları, https://www.anayasa.gov.tr/media/3664/cmrec198718trcriminaljustice.pdf , (30/03/2023).

[6] **Gülşen Başarı**r,''Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usullerinin Değerlendirilmesi'', *Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (BÜHFD)*, Cilt: 6, Sayı: 12, Yıl: 2020, s. 291.

soruşturur ve iddianame düzenler.[7] Buna karşılık savunma makamı, şüpheli veya sanığın savunmasını üstlenmektedir. Karar makamı olan mahkemeler ise iddia ve savunma makamının tez ve antitezlerini değerlendirerek karar vermektedir. İdeal bir yargılama sisteminde bu üç makam arasında bir dengenin bulunması gerekmektedir.[8] Özellikle iddia makamı ve savunma makamının eşit haklardan yararlanması, dengenin sağlanması açısından oldukça önem arz etmektedir.[9] Söz konusu bu denge aynı zamanda şüpheli yahut sanığın temel haklarının güvence altına alınmasını da sağlamaktadır.

Son yıllarda suç işleme oranlarının çoğaldığı, dolayısıyla savcılık ve ceza mahkemelerin iş yükünün de günden güne arttığı görülmektedir. Bu durum cezai uyuşmazlıklara ilişkin davaların uzun sürmesine ve yargılamaların etkin bir şekilde yapılamamasına sebebiyet vermektedir.[10] Aynı zamanda toplumun adalet ve ceza sistemine güvenini de azaltmaktadır.[11] Söz konusu iş yükünün azaltılması noktasında alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ve özel muhakeme usulleri oldukça önem arz etmektedir. Bu usuller, hem savcılık ve mahkemelerin iş yükünü hafifletmekte hem de basit nitelikli suçlara hızlı ve etkin bir biçimde karşılık verilerek bozulan kamu düzeninin yeniden tesisini sağlamaktadır.[12] Ceza muhakemesi sistemlerindeki durum

---

[7] **Cem, Şenol,** *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Etkin Soruşturma Yükümlülüğü (CMK M.17/3),* On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 147; **Doğan Soyaslan,** *Ceza Muhakemesi Hukuku,* Yetkin Yayıncılık, 7. Baskı, Ankara, 2018, s. 193; **Faruk Turhan,** *Ceza Muhakemesi Hukuku,* Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2006, ss. 85-86; **Mustafa Özen,** *Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri,* Adalet Yayınevi, 3. Baskı, Ankara, 2018, s. 217.

[8]Ancak seri muhakeme usulünde ise söz konusu denge Cumhuriyet savcısı lehine bozulmuştur, bkz. **Ercan Yaşar**, ‘‘Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü’’, *Adalet Dergisi*, Sayı: 65, Yıl: 2020, s. 285. **İbrahim Keskin**, ‘‘Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü’’, *Adalet Dergisi,* Sayı: 68, Yıl: 2022, s. 214.

[9]**Fahri Gökçen Taner,** *Ceza Muhakemesi Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Çelişme ve Silahların Eşitliği*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 103.

[10]**Alparslan Dereli,** ‘‘Seri Muhakeme Usulünün Savunma Hakkı Bakımından Değerlendirilmesi’’, *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (AkdHFD)*, Cilt: 12, Sayı: 2, Yıl: Aralık 2022, s. 931; **Enver Kaşlı,** ‘‘Seri Muhakeme Usulü Teklifini Kabul Etme ve Suç İkrarı İlişkisi’’, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD)*, Sayı: 50, Yıl: 2022, s. 80; **Gülsüm Soylu Ünver - Seçil Nergiz Karaman Engür,***Seri Muhakeme Usulü*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 17.

[11] **Hakan Kızılarslan,** ‘‘7188 Sayılı Kanun’la Ceza Muhakemesi Hukukuna Getirilen Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usulleri’’, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (BÜHFD),* Cilt: 14, Sayı: 183 - 184, Yıl: 2019, s. 1894.

[12] **Devrim Aydın**,‘‘Ceza Muhakemesi Kanunu’nda Seri Muhakeme Usulü’’, *Kırıkkale Hukuk Mecmuası,* Cilt: 2, Sayı: 2, Yıl: 2022, s. 465;Uyuşmazlıkları alternatif usuller ile çözüme kavuşturan savcılara özendirici olması adına ek performans puanı verilmesi gerektiği yönünde bkz. **Hakan Karakehya,** *Ceza Muhakemesi Hukuku,* Savaş Yayınevi, 2. Bası, Ankara, 2016, s. 444. **Hüsnü Aldemir**, *Ceza Yargılamasında Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usulleri,* Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 15; Alternatif uyuşmazlık yollarının modern bir geriye dönüş olduğu yönünde bkz. **Kaşlı**, s. 80. **Pınar Aykurt**,‘‘Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Yargılama Usulü’’, *Atılım*

da genel durum ile benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla uyuşmazlıkların sonuçlandırılması için tek bir ceza muhakemesi usulünün öngörülmesi sanık ve toplum çıkarlarına uygun olmamaktadır.[13] Bu doğrultuda yıllar içerisinde uzlaştırma, önödeme, kamu davasının açılmasının ertelenmesi vb. yöntemler hukuk sistemimize dahil edilmiştir.[14] Alternatif usuller olarak karşımıza çıkan bu kurumlar, mevcut ceza muhakemesi sistemini tamamlayıcı nitelik taşımaktadır.[15]

İş yükünün azaltılması ve kamu düzeninin kısa süre içinde tesis edilmesi bakımından özel muhakeme usulleri de oldukça önem arz etmektedir. Cezai uyuşmazlıklar bakımından 7188 sayılı Kanun ile seri muhakeme ve basit yargılama usulü kabul edilmiştir. Seri muhakeme usulü de alternatif uyuşmazlık yolları ile benzer amaçlara sahip olan özel bir muhakeme usulüdür.[16] Seri muhakeme usulün sonunda şüpheli hakkında mahkumiyet hükmü kurulabilmektedir.[17] Ayrıca bu usul iş yükünü azaltma amacına dayanmakta olup,[18] klasik muhakeme usulü bakımından seçenek bir muhakeme türüdür.[19]

---

*Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),*Ankara, 2021, s. 23; **Yeşim Yılmaz**, *Ceza Muhakemesinde Pazarlık Yöntemleri ve Kovuşturmaya Alternatif Bir Yöntem Olarak Seri Muhakeme Usulü,* Der Yayınları, İstanbul, 2022, s. 197; **Yusuf Yaşar**, *Ceza Muhakemesi Sisteminde Seri Muhakeme Usulü Üzerine Bir İnceleme,* 1. Baskı, Astana Yayınları, Ankara, 2021, ss. 70 - 71.

[13]**Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 36.

[14]**Elif Ildırar**, *Seri Muhakeme Usulü,* Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 15; **Sinem Kızılbuğa**, *Seri Muhakeme Usulü ve Ceza Pazarlığı,* Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 13; Bu ve benzeri kurumların onarıcı adalet ilkesinin Türk hukukundaki yansımaları olduğu yönünde bkz. **Mahmut Kaplan,** ‘‘Onarıcı Adalet ve Türk Hukukuna Yansımaları’’, *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt: 5, Say: 1, Haziran 2015, s. 77.

[15] İkincil nitelikteki usullerdir, bkz. **Elif Er**, ‘‘Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usullerinin Özellikleri ve Ceza Muhakemesi Hukuku İlkeleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi’’, *Yaşar Hukuk Dergisi,* Cilt: 3, Sayı: 1, Yıl: 2021, s. 60. **Ercan Yaşar**, *Maddi ve Şekli Suç Hukuku Boyutlarıyla Klasik Ceza Muhakemesine Alternatif Usuller*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 299; **Keskin**, s. 206.

[16]Seri muhakeme usulünün de alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından bir tanesi olduğu yönünde bkz. **Ayhan Berber,** ‘‘Türk Ceza Muhakemesinde Seri Muhakeme Usulü’’, *Antalya Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*), Antalya, 2022, s. 2; **Gökhan Taneri,** *Seri Muhakeme Usul- Şartlar- Suçlar ve Hüküm ve Basit Yargılama Usulü,* Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 35; **Hakan Karakehya - Asuman İnce Tunçer**, *Türk Ceza Muhakemesinde Seri Muhakeme ve Basit Yargılama,* Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 17; **Kızılarslan**, s. 1910.

[17]**Hakan Karakehya- Asuman İnce Tunçer,** ‘‘Seri Muhakeme Usulünün Adil Yargılanma Hakkı ve Diğer Anayasal İlkeler Açısından Değerlendirilmesi’’, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi (HFD),* Cilt: 11, Sayı: 1, Yıl: 2021, s. 42.

[18] **Can Canpolat,** *Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü,* On İki Levha Yayınları, 1.Baskı İstanbul, 2022, s. 40; **Uğur Ersoy,** ‘‘Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usullerinde İtiraz Kurumuna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri’’, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt:

17/10/2019 tarih ve 7188 sayılı Kanun m. 23 ile CMK'nın mülga 250. maddesi yeniden kaleme alınmış ve seri muhakeme usulü, ceza muhakemesi hukuku sistemimize dahil edilmiştir. Söz konusu kanun maddesi 01/01/2020 tarihinde yürürlüğe girmiş ve ülkemizde seri muhakeme usulü fiili olarak uygulanmaya başlamıştır. Öğretide CMK'nın 250. maddesinin mülga edilmiş olmasından kaynaklı olarak daha önce diğer kanunlardan bu maddeye yapılmış olan atıfların karışıklığa neden olabileceği gerekçesi ile seri muhakeme usulünün, CMK'nın 250. maddesi yerine müstakil bir madde ile düzenlenmesinin daha yerinde olacağı belirtilmiştir.[20] Bu duruma örnek olarak adli kolluk amirine yer gösterme yetkisi veren CMK m. 85/1 hükmü gösterilebilir.[21] Bu karışıklık sebebiyle öğretide yer gösterme bakımından seri muhakeme usulünün dikkate alınmaması gerektiği belirtilmiştir.[22] Kanaatimizce de bu ve benzeri karışıklıkların önlenmesi adına seri muhakeme usulünün m. 250/A şeklinde bağımsız bir maddede düzenlenmesi daha doğru olacaktır.

CMK m. 250/15'te seri muhakeme usulünün uygulanmasına dair usul ve esasların Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirleneceği belirtilmiştir. Akabinde de 31/12/2019 tarihinde Ceza Muhakemesinde Seri Muhakeme Yönetmeliği çıkartılmıştır.[23] Ceza Muhakemesinde Seri Muhakeme

---

28, Sayı: 2, Yıl: 2020, s. 858; **Olgun Değirmenci,** ''Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü (CMK m.250)'', *Ankara Batı Adliyesi Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 3, Ocak - Haziran 2020, s. 17.

[19]Seri muhakeme usulü ile ceza muhakemesi sistemine yeni bir basamak daha eklenmiştir, bkz. **Ayşe Özge Atalay,** ''Tük Ceza Muhakemesinde Seri Muhakeme Usulü ve Mukayeseli Hukuktaki Benzer Usuller'', *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (GÜHFD)*, Cilt: 9, Sayı: 2, Yıl: 2020, ss. 657 - 658.

[20]CMK m. 250'nin ilk hali ile bazı suçlar bakımından özel yetkili ağır ceza mahkemesinin yetkili kılındığı ve bu mahkemelere özgü muhakeme işlemlerinin düzenlendiği, bu düzenlemenin 2.7.2012 tarihli kanun ile ilga edildiği, bu sebeple de seri muhakeme usulü ile tarihi dayanak ve içerik bakımından bir bağının olmadığı yönünde bkz. **M. Emre Tulay**, ''Seri Muhakeme Usulü (CMK m. 250)'', *İzmir Barosu Dergisi*, Sayı: 2, Yıl:2020, s. 119. **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 30.

[21]***Yer gösterme***

Madde 85 – (Değişik: 25/5/2005 – 5353/6 md.) *Cumhuriyet savcısı, kendisine yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmuş olan şüpheliye yer gösterme işlemi yaptırabilir. 250 nci maddenin birinci fıkrası kapsamına giren suçlar söz konusu olduğunda, adli kolluk amiri de yer gösterme işlemi yaptırmaya yetkilidir.*

[22]Adli kolluk amirinin CMK m. 250'de yer alan suçlar bakımından yetkisinin olmadığı ve bu durumun seri muhakeme usulünün münhasır bir maddede düzenlenmemesinden kaynaklandığı yönünde bkz. **Ahu Karakurt Eren,** ''Yer Gösterme Koruma Tedbiri Bakımından Karar Vermeye Yetkili Makam'', *III. Uluslararası Sosyal Bilimlerde Kritik Tartışmalar Kongresi (Tam Metin Bildiriler Kitabı)*, İzmir Demokrasi Üniversitesi, Aralık 2020, s. 97. CMK m. 85/1-son ile bu maddeye yapılan atfın kaldırılması gerektiği yönünde bkz. **Yaşar**, *Alternatif Usuller*, s. 347.

[23] 31 Aralık 2019 tarihli ve 30995 Sayılı (4. Mükerrer) RG.

Yönetmeliği[24] ile seri muhakeme usulündeki temel ilkeler, seri muhakeme usulüne tabi katalog suçlar ve seri muhakeme usulünün uygulanmasına dair esaslar düzenlenmiştir.[25] Yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin esasların kanun yerine yönetmelik ile belirlenmesi öğretide haklı olarak eleştiri konusu olmuştur.[26]

Seri muhakeme usulünü düzenleyen mevzuat hükümleri uyarınca seri muhakeme usulü temel olarak; şüphelinin davet edilmesi, şüphelinin usul hakkında bilgilendirilmesi, Cumhuriyet savcısının şüpheliye usulün uygulanmasını teklif etmesi, şüphelinin müdafi huzurunda teklifi kabul etmesi, şüphelinin kabulü halinde talepnamenin düzenlenmesi akabinde mahkemenin talep doğrultusunda hüküm kurması, talebi reddetmesi yahut talepnameyi iade etmesi şeklinde aşamalardan oluşan kısaltılmış ve fakat aynı zamanda uygulanması zorunlu özel bir muhakeme usulüdür.

2. SERİ MUHAKEME USULÜNÜN HUKUKİ NİTELİĞİ, TANIMI, AMACI VE MECBURİLİĞİ

2.1. Seri Muhakeme Usulünün Hukuki Niteliği

Ülkemizde cezai uyuşmazlıkların son yıllarda arttığından ve bu artışın yargılamaların uzun sürmesine sebebiyet verdiğinden daha önce bahsetmiştik. Bu sebeple yargılama süresini ve mahkemelerin iş yükünü azaltacak özel muhakeme usullerinin kabul edilmesi kaçınılmaz bir hal almıştır. Mahkemelerin iş yükünü azaltmak ve yargılamaları kısaltmak amacıyla düzenlenen özel muhakeme türleri genellikle daha basit bir sistematik ile karşımıza çıkmaktadır. Seri muhakeme usulü de genel muhakeme usulüne göre daha hızlı ve basit bir sistematiğe sahip olan, uygulanması zorunlu özel bir muhakeme usulüdür.[27] Öğretideki bir görüşe göre seri

[24]Ceza Muhakemesinde Seri Muhakeme Yönetmeliği, bundan sonra ‘‘Yönetmelik’’ olarak anılacaktır.
[25] **Aydın**, s. 466.
[26]**Muammer Ketizmen,** ‘‘Yargı Yetkisinin Kullanılması Açısından Seri Muhakeme Usulü - Anayasanın 138. Maddesine Aykırılık Sorunu’’, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi (HHFD),*Cilt: 11, Sayı: 1, Yıl: 2021, ss. 239 - 240.
[27]Seri muhakeme usulünün Cumhuriyet savcısının ceza kararnamesi olarak nitelendirilebileceği yönünde bkz. **Feridun Yenisey - Ayşe Nuhoğlu,** *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 892. **Ildırar**, ss. 23 - 24; **Ketizmen**, s. 233; **Kızılarslan**, s. 1914; **Mesut Gökkaya,** ‘‘Türk Ceza Hukukunda Seri Muhakeme Usulü’’*, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Mersin, Eylül 2022, s. 11.

muhakeme usulü, itham pazarlığının bir türüdür.[28] Başka bir görüşe göre ise tüm muhakeme süjelerinin katılım sağladığı bir muhakeme türüdür.[29] Yine bir başka görüşe göre ise temeli şüphelinin usulün uygulanmasını kabul etmesine karşılık cezasında belli oranda indirim yapılmasına dayanan istisnai bir muhakeme türüdür.[30] 7188 sayılı Kanunun 23. maddesinin gerekçesinde ise seri muhakeme usulü, bir tarafta şüphelinin bulunduğu diğer tarafta savcılık ile hüküm ve denetim makamı olarak mahkemenin bulunduğu bir süreç olarak nitelendirilmiştir.[31] Seri muhakeme usulü, CMK'da "Özel Yargılama Usulleri" başlığı altında düzenlenmiş olup, usulün kanunda düzenlenme şekli göz önüne alındığında kanun koyucunun seri muhakeme usulünü, kendine özgü bir usul olarak kabul ettiği görülmektedir.

Seri muhakeme usulü, uyuşmazlıkların hızlı bir şekilde çözüme kavuşturulması bakımından oldukça faydalı bir usul olmasına karşın adil yargılanma hakkının ihlaline sebebiyet verebilecek bir uygulamadır.[32] Ayrıca ülkemiz hukuk sisteminin iş birliği sistemine dayanmasına rağmen seri muhakeme usulünün tek bir süje ekseninde kurgulanmış olması sebebiyle usul ile ilgili tereddütler de mevcuttur.[33]

---

[28]**Kaşlı**, s. 82.

[29]**Seyfettin Çağlar,** ''Seri Muhakeme Usulü'', *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Eylül, 2021, s. 8.

[30]Seri muhakeme usulünde bir yanda Cumhuriyet savcısının diğer tarafta şüphelinin bulunduğu ve şüphelinin daha az yaptırım beklentisi ile Cumhuriyet savcısının teklifini kabul etmesine dayanan bir usul olduğu yönünde bkz. **Cevdet Özdemir - Mustafa Ersönmez,** ''Seri Muhakeme Usulünde Zorunlu Müdafi'', *İzmir Bakırçay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (BÜHFD),* Yıl: 2020, Sayı: 1, s. 159. Seri muhakeme usulünün temel olarak şüphelinin sorumluluğu üstlenmesi halinde genel muhakeme usulünün uygulanmasının adil olmadığı için getirildiği yönünde bkz. **Cumhur Şahin - Neslihan Göktürk,** *Ceza Muhakemesi Hukuku - II,* Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 201. Şüphelinin kabulü ile daha az cezanın uygulandığı buna karşılık şüphelinin bir takım haklarından vazgeçtiği özel bir muhakeme olduğu yönünde bkz. **Ozancan Belci,** *Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü,* Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 30. Seri muhakeme usulünün hem soruşturma hem de kovuşturma aşamasına ait iş ve işlemleri bünyesinde barındıran istisnai bir muhakeme türü olduğu yönünde bkz. **Taşkın,** ss. 20 - 21.

[31]**TBMM, ''**7188 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Son Dönem Teklif Bilgileri ve Komisyon Raporları'', https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-2215.pdf , (23/02/2023).

[32]**Gülsün A. Aygörmez Uğurlubay - Nuran Haydar - Mehmet Korkmaz,** ''Seri Muhakeme Usulüne İlişkin Sorunlar'', *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (ASBÜHFD),* Cilt: 1, Sayı: 2, Yıl: 2019, ss. 277 - 278; **Gülsün A. Aygörmez - Mehmet Korkmaz,** *Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usulü Muhakeme Stratejileri,* On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, Şubat 2021, s. 35; **Er**, s. 89; **Özdemir - Ersönmez**, s. 168.

[33]**Murat Volkan Dülger,** ''Yargı Reformu: Gerçekten Bir Reform Mu?'', https://www.hukukihaber.net/yargi-reformu-gercekten-bir-reform-mu , (24/04/2023).

Adil yargılanma hakkı şüpheli veya sanığın evrensel yargılama ilkelerinin güvencelerinden yararlandırılması suretiyle yargılanmasını sağlamaktadır.[34] Kanaatimizce de özellikle iddia makamının oldukça geniş yetkilerle donatılması, bunun aksine savunma makamının ise etkin rol alamadığı bir sistemin kabul edilmesi adil yargılanma hakkı bakımından tehlike arz etmektedir. Bununla beraber aşağıda ilgili bölümlerde detaylı şekilde ele alındığı üzere seri muhakeme usulünde maddi gerçeğin ortaya çıkartılması amacının ön planda olmadığı görülmektedir.[35] Seri muhakeme usulü ile sanığın kabulüne bağlı olarak doğrudan hüküm kurulmaktadır.[36]

2.2. Seri Muhakeme Usulünün Tanımı

Seri muhakeme usulünü en basit hali ile tanımlamak gerekirse; katalog suçlar bakımından kanunda yer alan koşulların bulunduğu ve kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmediği hallerde Cumhuriyet savcısının şüpheli ile anlaşması esasına dayanan özel bir muhakeme usulüdür.[37]

7188 sayılı Kanun ile getirilen ve CMK m. 250'de düzenlenen usul için ''seri muhakeme usulü'' kavramının tercih edildiği görülmüştür. Öğretide seri muhakeme usulünün soruşturma ve kovuşturma arasında gri bir alanda uygulan ve herhalde mahkeme kararı ile sonuçlanan bir süreç olması sebebiyle ''seri muhakeme usulü'' olarak adlandırıldığı belirtilmiştir.[38] Muhakeme işlemi esasen yargılamayı gerektirmektedir. Yargılama, somut uyuşmazlıkları çözerek işin esası hakkında karar verme faaliyetidir.[39] Öğretideki bir görüşe göre seri muhakeme usulünün

---

[34]**Karakehya - İnce Tunçer,** ''Anayasal İlkeler Açısından Değerlendirme'', s. 37.

[35]**Dereli,** s. 933; **Öznur Sevdiren,** ''Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Seri Muhakeme Usulü Üzerine Eleştirel Değerlendirmeler'', *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (BUHFD),* Cilt: 15, Sayı: 189 - 190, Yıl: 2020, s. 576.

[36] Seri muhakeme usulü sonunda hüküm kurulduğundan bahisle seri muhakeme usulünün ceza ilişkisini ortadan kaldırmadığı yönündeki değerlendirme için bkz. **Ildırar**, s. 21. **Soylu Ünver-Karaman Engür**, s. 38.

[37] **Aldemir,** s. 221; Seri muhakeme usulünü iddianameden önceki son çıkış olduğu, bkz. **Belci,** s. 22. Kural olarak mahkemeye ait olan yetkilerin Cumhuriyet savcısına verildiği sui generis bir kurumdur, bkz. **Enes Kocakale,** ''Türk Ceza Muhakemesi Hukukuna Hâkim İlkeler Bağlamında Seri Muhakeme Usulünün Değerlendirilmesi'', *Legal Hukuk Dergisi,* Cilt: 19, Sayı: 222, Yıl: 2022, s. 2597.**Ildırar,**s. 18; **Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme,* s. 18;**Özdemir -Ersönmez,** s. 160; **Yavuz Erdoğan,** ''Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü'', *Legal Hukuk Dergisi,* Cilt: 18, Sayı: 209, s. 1191.

[38] **Kızılarslan,** s. 1907.

[39]**Soyaslan,** s. 165.

uygulanması sırasında da gerçek anlamda tarafların katılımı[40] ile delillerin tartışıldığı bir yargılama süreci yürütülmediği için ‘‘muhakeme’’ kavramının kullanılması doğru değildir.[41] Bir başka görüşe göre ise usulün, şüphelinin kabulü ile bağlantılı olması sebebiyle şüphelinin kabulü üzerine hızlandırılmış muhakeme ismi tercih edilmeliydi.[42] Seri muhakeme usulünde klasik anlamda bir soruşturma ve kovuşturma aşamasından bahsedilemeyecektir.[43] Kanaatimizce kanun koyucunun kavram tercihinde bir sakınca bulunmamaktadır. Dolayısıyla biz de bu çalışmamızda kanun koyucu ile paralel olarak söz konusu usul için seri muhakeme usulü kavramını kullanacağız.

2.3. Seri Muhakeme Usulünün Amacı

Anayasa m. 36 ve AİHS m. 6’da kişilerin adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Makul sürede yargılanma hakkı da adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Anayasa m. 141/son gereğince uyuşmazlıkların makul bir sürede sonuçlandırılması gerekmektedir. Bu amaç ile ülkemizde "Soruşturma, Kovuşturma veya Yargılama Hedef Sürelerinin Belirlenmesi ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik" çıkartılmıştır.[44] Ancak yukarıda paylaşmış olduğumuz Adalet Bakanlığı istatistikleri incelendiğinde Cumhuriyet savcılıklarının ve ceza mahkemelerinin iş yükü sebebiyle yargılamaların makul sürede sonuçlandırılması mümkün görülmemektedir.[45] Dolayısıyla 7188 sayılı Kanun ile getirilen seri muhakeme usulü ile genel soruşturma hükümleri uygulanmaksızın daha hızlı ve basit bir şekilde cezai uyuşmazlıkların neticelendirilmesi amaçlanmıştır.[46]

---

[40] Seri muhakeme usulünde, normal bir muhakemede var olan süjelerinin önemli bir kısmının katılımının var olduğu yönünde bkz. **Yaşar,** ‘‘Seri Muhakeme Usulü Üzerine Bir İnceleme’’, s. 16.

[41] **Abdullah Batuhan Baytaz,** ‘‘Seri Muhakeme Usulü’’, *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 2, Yıl: 2020, s. 230; **Ildırar,** ss. 19 - 20; **Ş. Cankat Taşkın,** *Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usulü,* Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 19.

[42] **Yılmaz**, s. 212.

[43] **Aygörmez - Korkmaz,** s. 4; Seri muhakeme usulünün esasen soruşturma aşamasına dair bir kurum olduğu yönünde bkz. **Meral Ekici Şahin,** ‘‘Yargılamayı Hızlandıran Bir Model Olarak Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Hüküm Anlaşması (§257c StPO)’’, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (İnÜHFD),* Cilt: 11, Sayı: 1, Yıl: 2020, s. 317.

[44] 3 Haziran 2017 tarihli ve 30105 Sayılı RG.

[45] Bkz. s.1, dipnot 2.

[46] **Başarır,** s. 290; **Dereli,** s. 931; Seri muhakeme usulünün amacının ceza adaletindeki etkinliğin artırılması olduğu yönündeki görüş için bkz. **Ildırar,** s. 25. Hızlandırılan sürecin yargılama süreci değil hüküm kurma süreci olduğu yönünde bkz. **Keskin**, s. 208. **Kızılarslan**, s. 1910;**Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 38; Seri muhakeme usulünün tek amacının yargılamayı hızlandırmak ve iş

Seri muhakemesi usulünün uygulanması ile personel, zaman ve maddi kaynaklar bakımından israfın önüne geçilmesi beklenmektedir.[47] Usul ile savcılıklar ve özelikle de mahkemelerdeki yoğunluğun azaltılması hedeflenmiştir.[48] Böylelikle oldukça fazla emek ve zaman gerektiren klasik muhakeme usulü katalog suçlarda kapsam dışı bırakılmıştır.[49] Öğretide usul ekonomisi ve iş yükünü azaltma kaygısının adil bir yargılama sürecinin yürütülmesine baskın geldiği ileri sürülmektedir.[50] Kanun koyucu usulün uygulanmasını teşvik etmek için şüpheliye karşılaşacağı olası ceza miktarına nazaran daha lehe olan yarı oranda indirim fırsatı sunmuştur.

Seri muhakeme usulü adından da anlaşılacağı üzere kovuşturma aşamasının hızlandırılmış bir halidir. Kanun koyucunun ‘‘seri muhakeme’’ kavramını tercih etmiş olması da bu hususu doğrulamaktadır. Nitekim madde gerekçesine baktığımızda seri muhakeme usulü ile belirli önem derecesinin altındaki suçlarda mahkeme sürecinin formalitelerden arındırılması ve kısaltılmasının, bununla birlikte işlenen suçlara kısa sürede etkili ve orantılı bir karşılık verilmesi ile kamu düzeninin yeniden sağlanmasının amaçlandığı görülmektedir. Fakat önemle belirtelim ki, öğretide kanun koyucunun formalite olarak nitelendirdiği hususların uzun yıllar sonucunda ortaya çıkmış evrensel ilkeler olması sebebiyle bu şekilde bir ifadenin kullanılmasının doğru olmadığı dile getirilmiştir.[51]

2.4. Seri Muhakeme Usulünün Mecburiliği

CMK m. 250/1 gereğince soruşturma evresi sonunda katalog suçlarda kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmemişse seri muhakeme usulü uygulanacaktır. Kanunda yer alan *‘‘seri muhakeme usulü uygulanır’’* hükmü

---

yükünü azaltmak olduğu yönündeki görüş için bkz. **Taneri,** s. 48. **Ziya Koç,** ‘‘Karşılaştırmalı Hukuk ve Uluslararası Mahkeme Kararları Işığında Seri Muhakeme Usulüne Farklı Bir Bakış: Masum Kişilerin Cezalandırılması Tehlikesi’’, *Ceza Hukuku Dergisi,* Cilt: 15, Sayı: 43, Yıl: 2020, s. 610.

[47]Seri muhakeme usulünün mahkemelerin iş yükünü azaltırken, savcılıkların iş yükünü arttırdığı yönünde bkz. **Aydın**, s. 484. **Kocakale,** s. 2599.

[48]Hızlandırılan aşamanın kovuşturma aşaması olduğu yönünde bkz. **Aygörmez - Korkmaz,** s. 4. **Kızılarslan**, s. 1915.

[49]**Erdoğan**, s. 1194.

[50]**Belci,** s. 28; **Nezih Sütçü,** ‘‘Seri ve Basit Yargılama Usullerine İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi’’, *Bursa Barosu Dergisi,* Cilt:44, Sayı:110, Yıl: 2019, s. 60; **Yaşar,** *Alternatif Usuller,* s. 301.

[51]**Ali Barutçu**, ‘‘Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü’’, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*), Konya, 2023, s. 7; **Mustafa Ruhan Erdem - Candide Şentürk,** ‘‘Ceza Muhakemesi Hukukunda Yeni Bir Kurum Olarak Seri Muhakeme Yöntemi (CMK m. 250)’’, *Ceza Hukuku Dergisi (CHD),* Cilt: 14, Sayı: 41, Yıl: Aralık 2019, s. 575.

emredici nitelikte bir hüküm olduğundan katalog suçlar bakımından bu usulün tatbikinin mecburi olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Yönetmelik m. 5/2'de *''katalog suçlarda kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmediği takdirde, seri muhakeme usulünün uygulanması zorunludur''* denilerek seri muhakeme usulünün uygulanmasının zorunlu olduğu bir kez daha vurgulanmıştır. Söz konusu norm da emredici niteliktedir.[52] Cumhuriyet savcısı, kanunda aranan şartların varlığı halinde seri muhakeme usulünü uygulamakla yükümlü olup bu hususta takdir yetkisine sahip değildir.[53]

Seri muhakeme usulünü alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olarak kabul eden görüşe göre usulün uygulanmasının zorunlu olması kurumun niteliğiyle örtüşmemektedir.[54] Kanaatimizce usulün, alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olarak kabul edilmesi halinde dahi usulün uygulanmasının şüphelinin kabulüne bağlı olması sebebiyle bu görüşe katılmak mümkün değildir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından bir tanesi olan uzlaşmanın da mecburi olduğu bunun yanında kurumunun tarafların kabulüne bağlı olduğu unutulmamalıdır.

Yine öğretide seri muhakeme usulünün uygulanması görevinin Cumhuriyet savcısı yerine Sulh Ceza Hakimliklerine verilmesinin daha isabetli olacağı ifade edilmiştir.[55] Kanaatimizce de Cumhuriyet savcısının sadece soruşturma yapmakla yetinmesi ve usulün yürütülmesinin Sulh Ceza Hakimliği' ne bırakılması daha doğru olacaktır. Böyle bir durumda Sulh Ceza Hakimliğince aynı gün yaptırım belirlenecek ve verilen karara karşı kanun yoluna gidilebilecektir. Böylelikle seri muhakeme usulü ile yargı yetkisinin savcılıklara devredildiği yönündeki eleştirilerin de önüne geçilebilecektir.

---

[52]**Aygörmez - Korkmaz**, s. 5.

[53]**Aldemir,** s. 223; **Baytaz,** s. 247; **Dereli,** s. 934; **Erdem - Şentürk**, s. 589; **Erdoğan,** s. 1198; Şüpheli hüküm kuruluncaya kadar usulün uygulanmasından vazgeçme hakkına sahip iken Cumhuriyet savcısı bakımından uygulanması zorunlu bir usul olup kendisine bu konuda bir yetki tanınmamıştır, bkz. **Ildırar,** s. 171. **Keskin**, s. 206; Kovuşturma aşamasında şüpheli lehine durumların doğabileceği hallerde Cumhuriyet savcısına seri muhakeme usulünü uygulamama konusunda takdir yetkisi tanınması gerektiği yönünde bkz. **Kızılarslan**, s. 1918. **Özdemir - Ersönmez,** s. 163; **Taneri,** s. 48; Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı bakımından Cumhuriyet savcısına takdir yetkisi tanınmış iken, seri muhakeme usulünün uygulanmasında bu yetkinin tanınmamasının sistemin düzensiz olduğunu gösterdiği yönünde bkz. **Yenisey - Nuhoğlu,** s. 892.

[54]**Aydın,** s. 483.

[55]**Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz**, s. 270.

Katalog suçlar bakımından seri muhakeme usulü aynı zamanda olumlu bir muhakeme şartı olarak karşımıza çıkmaktadır.[56] Seri muhakeme usulünün uygulanmaması Cumhuriyet savcısının dava açmasının önündeki engellerden biridir.[57] Bu yüzden mahkeme, önüne gelen dosyadaki suç CMK m. 250'de sayılan katalog suçlardan ise, seri muhakeme usulünün uygulanıp uygulanmadığını re'sen gözetecektir. Eğer seri muhakeme usulü uygulanmış ve Kanunda sayılmış olan sebepler gereğince genel hükümler çerçevesinde soruşturmaya devam edilmiş ise mahkeme iddianameyi kabul edip yargılamaya başlayacaktır. Şayet mahkeme, seri muhakeme usulü uygulanmaksızın iddianame düzenlenmiş olduğunu tespit ederse CMK m. 174/1-c gereğince iddianamenin Cumhuriyet başsavcılığına iadesine karar verecektir.

Bu bölüm altında dikkat çekmek istediğimiz bir diğer husus ise 7188 sayılı Kanun'un Geçici m. 5/1-d hükmü ile 01/01/2020 tarihi itibarıyla kovuşturma evresine geçilmiş, hükme bağlanmış veya kesinleşmiş dosyalarda seri muhakeme usulü uygulanmayacağıdır. Bu düzenleme uyarınca sayılmış olan dosyalar seri muhakeme usulünün kapsamı dışında bırakılmıştır. İddianamenin değerlendirilmesi aşaması, soruşturma kapsamında olan bir aşamadır.[58] Bu sebeple 01/01/2020 itibarıyla henüz iddianamenin değerlendirilmesi aşamasındaki dosyalarda kovuşturma aşamasına geçilmediği için katalog suçlar bakımından CMK m. 174/1-c uyarınca iddianamenin iadesine karar verilecektir.[59] Yargıtay da bir kararında *''Şüphelinin eylemine uyan 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 13/1. maddesi ile yaptırıma bağlanan suçun seri muhakeme usulüne tabi suçlardan olduğu, bu itibarla seri muhakeme teklifinin şüpheliye tebliğ edilerek sonucuna göre şüphelinin hukuki durumunun takdir ve tayin edilmesinin gerektiği ve Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 24/12/2019 tarihli*

[56] **Beşir Babayiğit - Abdullah Enes Karacan,** ''Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usulleri'', *Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (ABÜHFD),* Cilt: 8, Sayı: 16, Yıl: 2020, s. 859; **Karakehya - İnce Tunçe**r, *Seri Muhakeme,* s. 18 - 19;**M. Volkan Dülger,** *Ceza Muhakemesi Hukuku Pratik Kitabı*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 173;**Oğuzhan Demir,** ''Seri Muhakeme Usulünde İçtima Uygulaması ve Katalog İçi Suçların Birlikte İşlenmesi Sorunu'', *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (MÜHF-HAD),* Cilt: 28, Sayı: 2, Yıl: Aralık 2022, (Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin Kuruluşunun 40. Yılı Özel Sayısı), s. 851.

[57]**Ildırar,** s. 21.

[58]**Karakehya,** s. 425.

[59]**Aldemir,** s. 23; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 60.

iddianamenin 5271 sayılı Kanun'un 174/1-c maddesinin amir hükmü uyarınca usule uygun şekilde iade edildiği tarihte henüz kovuşturma aşamasına geçilmemiş olduğu dolayısıyla seri muhakeme usulü uygulanması gerektiği" yönünde karar vererek iddianamenin değerlendirilme aşamasının kovuşturma aşamasına dahil olmadığını belirtmiştir.[60]

Ne var ki Anayasa Mahkemesi, 21/04/2022 tarihli kararı ile CMK'nın Geçici m. 5/1-d bendinde yer alan *"...kovuşturma evresine geçilmiş, hükme bağlanmış"* ibaresinin seri muhakeme usulü yönünden Anayasa'nın 38. maddesine aykırı olduğu gerekçesi ile iptaline karar vermiştir.[61] Anayasa Mahkemesi'nin bu kararı 02/08/2022 tarihinde yayımlanmış ve aynı gün yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla 02/08/2022 tarihi itibarıyla kesinleşmemiş olan ve kovuşturma aşamasında olan dosyalar bakımından da artık seri muhakeme usulü uygulanmaya başlanmıştır.[62]

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararını değerlendirebilmek için öncelikle seri muhakeme usulünün bir muhakeme hukuku kurumu mu yoksa maddi hukuk kurumu mu olduğu hususu açıklığa kavuşturulmalıdır. Bilindiği üzere muhakeme normlarında derhal uygulama ilkesi geçerli olup normun şüpheli veya sanığın lehine olup olmadığı yönünde bir değerlendirme yapılmaz.[63] Derhal uygulama ilkesi gereğince istisnai haller hariç muhakeme kuralları geriye yürümez, soruşturmanın yapıldığı tarihteki norm dikkate alınır.[64] Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nca verilen bir kararda bu husus ''*Usul kanunlarının zaman bakımından uygulanmasında asıl olan, aksi kanunda açıkça düzenlenmiş bulunmadıkça 'hemen ve derhal uygulanma' ilkesidir. Anılan ilke uyarınca usul işlemleri yapıldıkları sırada yürürlükte olan muhakeme kanunu hükümlerine tâbi olacaktır. Usul Kanunlarında yapılan değişiklikler, yasa yürürlüğe girdikten sonra yapılacak işlemler hakkında uygulanacak olup maddi ceza hukuku kurallarının aksine geçmişe yürümezler. O hâlde ceza yargılaması sırasında, kanunlarda değişiklik yapılması veyahut dayanılan*

---

[60] Yargıtay 8. CD. 27.10.2021T., 2020/4137E., 2021/19874 K.
[61] AYM, 21/04/2022T., 2020/87E., 2022/44K.
[62] **Barutçu**, s. 52; Hükmün kesinleşmiş dosyalar bakımından iptal edilmemesinin hatalı olduğu yönünde bkz. **Ersan Şen** ''AYM'nin Seri Muhakeme Usulüne İlişkin İptal Kararı'', https://sen.av.tr/tr/makale/aymnin-seri-muhakeme-usulune-iliskin-iptal-karari, (24/04/2023).
[63] **Özen,** s. 54; **Soyaslan,** s. 95; **Tulay,** ss. 141 - 142.
[64] Geçici madde düzenlemesinin hukuken isabetli olduğu yönünde bkz. **Er,** s. 61. **Hakan Karakehya,** *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Savaş Yayınevi, 2. Bası, Ankara, 2016, s. 69; **Kızılarslan,** s. 1914; **Turhan,** s. 14.

bir usul kuralına ilişkin kanun hükmünün Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi hâlinde, yeni kanun veya iptal sonucu ortaya çıkan usul prosedürü, devam etmekte olan işlemlere uygulanacak, ancak 5320 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ikinci fıkrasında ifade edilen bu durum önceki kanunun yürürlükte bulunduğu dönemde o kanuna uygun olarak gerçekleştirilen işlemlerin geçersizliği neticesini doğurmayacağı gibi, yenilenmesini de gerektirmeyecektir'' şeklinde ifade edilmiştir.[65]

Öğretideki bir görüşe göre seri muhakeme usulü, salt bir ceza muhakemesi kurumudur.[66] Seri muhakeme usulünün salt bir ceza muhakemesi kurumu olarak kabul edilmesi halinde bu usul bakımından da derhal uygulama ilkesi geçerli olacaktır. Dolayısıyla kovuşturma aşamasına geçilmiş olan dosyalar bakımından artık soruşturma aşaması tamamlandığı için seri muhakeme usulü uygulanmayacaktır. Ancak Anayasa Mahkemesi'nin işbu kararı gereğince derhal uygulama ilkesine aykırı olarak soruşturma aşaması tamamlanmış olmasına rağmen kovuşturma aşamasındaki dosyalar seri muhakeme usulü uygulanmadığı için Cumhuriyet savcılıklarına geri gönderilecektir. Seri muhakeme usulünü salt bir muhakeme kurumu olarak kabul eden görüş bakımından Anayasa Mahkemesi'nin bu kararı hukuka uygun bir karar değildir.[67]

Bizim de katıldığımız öğretideki diğer görüşe göre ise seri muhakeme usulü, hem ceza muhakemesi hukukuna hem de maddi ceza hukukuna dair hükümler barındırdığı için karma nitelikte bir kurumdur.[68] Bu görüşün kabul edilmesi halinde seri muhakeme usulü bakımından Anayasa m. 38/1,2 ve TCK m. 7/2 hükümleri tatbik edilebilecektir. Anayasa m. 38/1,2 uyarınca *''Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez. Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkumiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır''.* TCK m. 7/2 uyarınca *''Suçun işlendiği*

[65]Yargıtay CGK. 08/06/2022T., 2021/6-311E., 2022/430K.
[66]**Çağlar,** 11.
[67] Benzer yönde bkz. **Çağlar**, s. 13.
[68] **Demir**, s. 851; Seri muhakeme usulü her ne kadar CMK'da düzenlenmiş olsa da uygulanması sırasında birçok maddi ceza hukuku kurumu hükümleri de uygulandığı için karma bir kurum olarak değerlendirilmesi gerektiği yönünde bkz. **Erdoğan**, s. 1195. Maddi suç hukuku boyutunun da var olması sebebiyle karma bir kurumdur, bkz. **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 304.

zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur''. Karma niteliği gereğince seri muhakeme usulü bakımından da lehe kanun uygulaması yapılabilecektir.[69] Bu görüşü kabul edenler bakımından kesinleşmemiş ve kovuşturma aşamasındaki dosyalarda seri muhakeme usulünün uygulanması yönündeki Anayasa Mahkemesi'nin kararı doğrudur.[70]

Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı vermesinden önce CMK'da yer alan Geçici m. 5/1-d bendi sebebiyle kovuşturma evresine geçilmiş ve hükme bağlanmış dosyalar bakımından lehe kanun uygulaması yapılmamaktaydı. Artık mahkemeler, kovuşturma aşamasında olan ceza dosyasının seri muhakeme usulüne tabi bir suça ilişkin olduğunu ve seri muhakeme usulünün uygulanmadığını tespit ederse muhakeme şartı eksikliğinden dolayı CMK m. 223/8 uyarınca durma kararı verecek ve dosyayı ilgili Cumhuriyet savcılığına gönderecektir. Dosyanın seri muhakeme usulünün uygulanması ile sonuçlandırılması halinde mahkeme, CMK m. 223/8 uyarınca seri muhakeme usulünün uygulanması sebebiyle, seri muhakeme usulüne dair dosyaya atıfta bulunarak kovuşturma şartının gerçekleşmediğinden bahisle düşme kararı verecektir. Seri muhakeme usulünün uygulanmasından bir sonuç alınamaz ise bu durum tutanağa bağlanarak yargılamayı yapan mahkemeye bildirilecektir. Bildirim üzerine ilgili mahkeme durma kararını kaldırıp yargılamaya devam edecektir. 01/01/2020 itibarıyla kesinleşmiş dosyalar bakımından ise her hâlükârda seri muhakeme usulü uygulanmayacaktır. Bu sebeple 01/01/2020 tarihi itibarıyla kesinleşmiş ancak henüz infaz edilmemiş dosyalar bakımından bir ayrım yapma gereksinimi de bulunmamaktadır.[71]

[69]**Karakehya - İnce Tunçer,** ''Anayasal İlkeler Açısından Değerlendirme'', s. 53.
[70] Benzer yönde bkz. **Keskin**, s. 210.
[71]**Tahir Akgül,** ''Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü'', *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),* Gaziantep, 2023, s. 43.

2. BÖLÜM

SERİ MUHAKEME USULÜNÜN UYGULANMASI

1. SERİ MUHAKEME USULÜNÜN UYGULANMA KOŞULLARI

Seri muhakeme usulünün uygulanabilmesi için CMK m. 250'de öngörülmüş olan koşulların birlikte var olması gerekmektedir. Söz konusu kanuni koşulların bulunması halinde daha önce de bahsettiğimiz üzere Cumhuriyet savcısının seri muhakeme usulünü uygulamak hususunda takdir yetkisi bulunmadığı için Cumhuriyet savcısı seri muhakeme usulünü uygulamak zorundadır. Kanunda yer alan koşullardan birinin bulunmaması halinde mevcut soruşturma genel hükümlere göre tamamlanacak ve iddianame düzenlenecektir.[72] CMK m. 250 uyarınca seri muhakeme usulünün uygulanabilmesi için; mevcut bir soruşturmanın bulunması, suçun seri muhakeme usulü kapsamında olması, yeterli şüphenin bulunması, kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmemiş olması, şüpheliye ulaşılmış olması, şüphelinin seri muhakeme usulünün uygulanmasını müdafi huzurunda kabul etmiş olması ve son olarak da şüphelide seri muhakeme usulünün uygulanmasına engel niteliklerin bulunmaması gerekmektedir. Söz konusu koşullar aşağıda detaylı bir şekilde incelenmiştir.

1.1. Mevcut Bir Soruşturmanın Bulunması

CMK m. 160/1 gereğince Cumhuriyet savcısı, suç işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığını tespit etmek için derhal işin gerçeğini araştırmaya başlayacaktır. Seri muhakeme usulünün işletilebilmesi için en azından soruşturmaya konu bir eylemin gerçekleşmiş ve Cumhuriyet savcısı tarafından da bir soruşturma başlatılmış olması gerekir. Soruşturmanın olmadığı bir durumda, seri muhakeme usulü için öngörülen kurumların işletilmesi de mümkün olmayacaktır.[73] Bu yüzden Cumhuriyet savcısı ilk olarak soruşturma yapılmasına gerek olup olmadığını inceleyecektir.[74] Soruşturma

[72]**Gökkaya,** s. 55.
[73]**Aydın,** s. 466; **Belci,** s. 71; **Tulay,** s. 119.
[74]**Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 44.

yapılmasına gerek olmadığı kanaatine ulaşan Cumhuriyet savcısı CMK m. 158/6 uyarınca soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verecektir.[75] Soruşturma yapılması gerektiği kanaatine ulaşan Cumhuriyet savcısı, soruşturma yapacak ve soruşturmanın sonunda ortada dava açılmasını gerektiren bir suçun var olup olmadığına karar verecektir, ortada bir suç olmadığı kanaatine ulaşan Cumhuriyet savcısı bu durumda ise CMK m. 172/1 uyarınca kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verecektir.[76] CMK m. 171/1'de yer alan şahsi cezasızlık halleri ve cezayı kaldıran şahsi neden olarak etkin pişmanlık hallerinde de Cumhuriyet savcısına kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verme yetkisi tanınmıştır.[77] Dolayısıyla Cumhuriyet savcısı tarafından SYOK ve KYOK verilmesi hallerinde seri muhakeme usulü uygulanmayacaktır.[78]

1.2. Suçun Seri Muhakeme Usulü Kapsamında Olması

1.2.1. Genel Olarak

Kanun koyucu CMK m. 250/1'de seri muhakeme usulünün uygulanacağı suçları sınırlı olarak saymıştır. Kanun maddesinde sınırlı sayıda sayılmış suçlardan daha hafif oldukları düşünülen suçlarda dahi seri muhakeme usulünün uygulanması mümkün değildir.[79] Bu suçlardan bazıları TCK'da, bazıları ise özel kanunlarda yer almaktadır.[80] Bazı suç tiplerinde ise kanun koyucu, yalnızca belirli fıkra hükümleri

---

[75]*CMK m. 158/2 ''İhbar ve şikâyet konusu fiilin suç oluşturmadığının herhangi bir araştırma yapılmasını gerektirmeksizin açıkça anlaşılması veya ihbar ve şikâyetin soyut ve genel nitelikte olması durumunda soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilir''.* SYOK kurumu ile asılsız suç ihbarlarına karşı kişilerin korunması amaçlanmıştır, bkz. **Rifat, Çulha vd.,** *Ceza Muhakemesi Hukuku Başvuru Kitabı,* Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2018, s. 79.

[76]*CMK m. 172/1 ''Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verir''.*

[77]**Çulha vd.,** s. 79; **Turhan,** s. 321.

[78] **Barutçu**, s. 40; **Belci,** s. 71; **Kızılarslan**, s. 1916.

[79]**Aldemir,** s. 23; **Ildırar,** s. 142; **Jehad Alsommouni,** ''Ceza Muhakemesi Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları: Uzlaştırma, Önödeme, Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi ve Seri Muhakeme'', *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Konya, 2022, s. 309; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 51; **Taşkın,** s. 21.

[80]2022 yılı için istatistiki bilgilere baktığımızda, seri muhakeme usulünün en çok uygulandığı suçlar sırasıyla şu şekildedir: Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma (TCK m.179/2-3) suçu 60.413 adet, 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanuna Muhalefet (m.13/1-3 ve 15/1) suçu 19.665 adet, Mühür Bozma (TCK m. 203/1) suçu 4.782 adet, Kumar Oynanması İçin Yer ve İmkan Sağlama (TCK m.228/1) suçu 2.246 adet ve Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması (TCK m. 170/1) suçu 1.930 adet dosyada uygulanmıştır.

bakımından seri muhakeme usulünü kabul etmiştir. Suçlara ilişkin kanun maddesi şu şekildedir:

Seri muhakeme usulü

Madde 250 *– (Mülga: 2/7/2012-6352/105 md.) (Başlığı ile Birlikte Yeniden Düzenleme:17/10/2019-7188/23 md.)*

(1) Soruşturma evresi sonunda aşağıdaki suçlarla ilgili olarak kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmediği takdirde seri muhakeme usulü uygulanır:

a) Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Hakkı olmayan yere tecavüz (madde 154, ikinci ve üçüncü fıkra),[81]

2. Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması (madde 170),

3. Trafik güvenliğini tehlikeye sokma (madde 179,ikinci ve üçüncü fıkra),[82] [83]

4. Gürültüye neden olma (madde 183),[84] [85]

5. Parada sahtecilik (madde 197, ikinci ve üçüncü fıkra),

6. Mühür bozma (madde 203),

7. Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan (madde 206),

8. Kumar oynanması için yer ve imkan sağlama (madde 228, birinci fıkra),

---

T.C. Adalet Bakanlığı, Seri Muhakeme Usulüne İlişkin İstatistik,https://alternatifcozumler.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/7032023144842SER%C4%B0%20MUHAKEME%20USUL%C3%9C%20%C4%B0STAT%C4%B0ST%C4%B0%C4%9E%C4%B0%202022.pdf ,(13/03/2023).

[81]TCK m. 154/1 hükmünün (hakkı olmayan yere tecavüz suçunun kişilere karşı işlenen halinin) de seri muhakeme usulü kapsamına alınması gerektiği yönünde bkz. **Taşkın**, ss. 24 - 25.

[82]Karayolları Trafik Kanunu m. 48/6 uyarınca yapılan tespit sonucunda sürücünün, 1.00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilir ise sürücü hakkında TCK m. 179/3 hükmü uygulanacaktır.

[83]Bu suç ile birlikte yaralanma ortaya çıkmış ise bilinçli taksirle yaralama hariç olmak üzere suçun şikayete tabi olması sebebiyle şikayetin bulunmadığı hallerde seri muhakeme usulü uygulanabilecektir, bkz. **Keskin,** s. 223.

[84]Gürültü yapmak 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu uyarınca idari para cezası ile de yaptırım altına alınmıştır.

[85]Gürültüye neden olma suçunun mağduru, gürültünün yapıldığı bölgede bulunan herkestir. Failin belirli bir kişiyi hedef alarak gürültü yapması halinde kişilerin huzur ve sükunu bozma suçu oluşacaktır, bkz. **Mahmut Kaplan - Barış Atladı,** ‘‘Gürültüye Neden Olma Suçu’’, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (DEÜHFD),* Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, Cilt: 21, Özel Sayı, Yıl: 2019, s. 636.

9. Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması (madde 268), suçları.[86] [87]

b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun 13 üncü maddesinin birinci, üçüncü ve beşinci fıkraları ile 15 inci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen suçlar.

c) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 93 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen suç.

d) 13/12/1968 tarihli ve 1072 sayılı Rulet, Tilt, Langırt ve Benzeri Oyun Alet ve Makinaları Hakkında Kanunun 2 nci maddesinde belirtilen suç.

e) 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde belirtilen suç.

Kanun koyucu seri muhakeme usulünün düzenlendiği 7188 sayılı Kanunun 23. maddesinin gerekçesinde, niteliği ve öngörülen ceza miktarı yüksek olmayan suçların tercih edildiğini ifade etmiştir. Ancak genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu katalog suçlar arasında yer alırken, genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması suçunun katalog suçlar arasında yer almaması kanun koyucunun gerekçesi ile örtüşmemektedir. Kanun koyucunun, tahdidi olarak saymış olduğu suçları tam olarak hangi kıstasa göre belirlediği bilinmemektedir.[88] Katalog suçların belirlenmesinde bir kıstasın bulunmaması, kanun koyucunun katalog suçları hızla genişletebilmesi ihtimalini de beraberinde getirmektedir.[89] Kanaatimizce uygulaması

---

[86] *CMK m. 268 ''İşlediği suç nedeniyle kendisi hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını engellemek amacıyla, başkasına ait kimliği veya kimlik bilgilerini kullanan kimse,* ***iftira*** *suçuna ilişkin hükümlere göre cezalandırılır''.*

[87] **Gökkaya**, s. 80; Suçun temel şeklinin seri muhakeme kapsamında kalması buna karşılık suçun nitelikli hallerinin oldukça ağır olması sebebiyle seri muhakeme usulü kapsamı dışında bırakılması gerektiği yönündeki görüşler için bkz. **Taşkın**, s. 32.

[88] **Başarır**, s. 292; Söz konusu suçların deneme maddesi olduğu yönünde bkz. **Erdoğan,** s. 2005. Katalog suçlara konu fiillerin karmaşık bir yapısının olmadığı ve kolay delillendirilebilen suçlardan ibaret olduğu yönünde bkz. **Melike Ezgi Yetimoğlu**, ''Türk ve Fransız Ceza Muhakemesi Hukuklarında Seri Muhakeme Usulüne Karşılaştırmalı Bakış'', *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (MHFD),* Cilt: 18, Sayı: 1, Yıl: 2019, s. 33. Kanun koyucunun kendisine göre hafif olduğunu düşündüğü suçları bu kapsama aldığı yönünde bkz. **Özdemir - Ersönmez**, s. 161. **Sevdiren**, s. 586. Seri muhakeme usulü bakımından da basit yargılama usulünde olduğu gibi iki yıl ölçütünün kullanılmasının daha isabetli olacağı yönünde bkz. **Yenisey - Nuhoğlu**, s. 896.

[89] **Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,** s. 264.

henüz tam olarak oturmamış bir usulün, hızlı bir şekilde kapsamının genişletilmesi doğru olmayacaktır.

Katalog suçlar incelendiğinde suçların çoğunlukla bir tutanak veyahut bilirkişi incelemesiyle tespit edilmesinin mümkün olduğu görülmektedir.[90] Yine katalog suçların mağduru belirli kişiler olmayan,[91] hafif nitelikteki suçlardan seçildiği görülmektedir.[92] Hakkı olmayan yere tecavüz suçunun gerçek kişilere karşı işlenen hali (TCK m. 154/3) dışındaki diğer katalog suçlar kamuya karşı işlenen suçlardır.[93] Kimi yazarlarca hakkı olmayan yere tecavüz suçunun özel kişilere karşı işlenen halinin seri muhakeme usulünün kapsamına alınmasının usulün niteliğiyle bağdaşmadığı düşünülmektedir.[94] Ancak genel olarak bu usul kapsamındaki suçların mağdurunun belirli bir kişi olmaması kurum ile uyumlu olup usulün hızlı bir şekilde işletilmesini sağlamaktadır.[95] Yine katalog suçların kamusal menfaat açısından nitelikli suçlar olmaması, özel bir muhakeme usulü olan seri muhakeme usulü ile genel anlamda bağdaşmaktadır.[96]

Katalog suçların kapsamı ile alakalı olarak değinmemiz gereken bir diğer husus ise kıyas ile seri muhakeme usulüne tabi suçların kapsamının genişletilip genişletilemeyeceği meselesidir. Kıyas, kural boşluğu bulunan bir alanda o alana en çok benzerlik gösteren kuralın, kural boşluğu bulunan alana uygulanması suretiyle boşluğun doldurulmasıdır.[97] Suç ve ceza normları kıyas yoluyla genişletilemez iken ceza muhakemesi normları kıyas yolu ile genişletilebilir.[98] Ancak ceza muhakemesi normlarında da kıyasın mümkün olmadığı hükümler mevcuttur. Bunlar temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren hükümler ile genel kurala nazaran istinai nitelikte olan

[90]**Gökkaya**, s. 78; **Hakan A. Yavuz,** *Ceza Muhakemesinde Kovuşturmaya Alternatif Yöntemler,* Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 252; Katalog suçlar aynı zamanda şikayete tabi olmayan suçlardan oluşmaktadır, bkz. **Keskin**, s. 222. TCK m. 197/2-3'te yer alan suçların ispatının zor olduğu yönünde bkz. **Sevdiren**, s. 588. **Yenisey - Nuhoğlu,** s. 896.
[91] **Babayiğit - Karacan**, s. 863; **Baytaz**, s. 238; **Belci,** s. 93; **Erdoğan**, s. 2005; **Ersoy,** *Seri Muhakeme İtiraz Sorunları ve Çözümleri,* s. 861; **Keskin**, s. 222.
[92]**Kızılbuğa,** s. 19; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 41.
[93]**Aydın**, s. 468; **Yenisey - Nuhoğlu,** s. 896.
[94]**Tulay**, s. 124.
[95] **Sevdiren**, s. 586.
[96]**Karakehya - İnce Tunçer,** ''Anayasal İlkeler Açısından Değerlendirme'', s. 44.
[97]**Cumhur Şahin - Neslihan Göktürk**, *Ceza Muhakemesi Hukuku-I,* Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 38.
[98]**Gökcen vd.,** s. 59; **Karakehya,** s.53; **Özen,** s. 126; **Soyaslan,** s.94.

hükümlerdir.[99] Seri muhakeme usulü, istisnai nitelikte bir usul olduğu için kapsamı katalog suçlar ile sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla seri muhakeme usulü kapsamında olan suçlar kıyas yoluyla genişletilmesi olanaksızdır.[100]

Öğretide seri muhakeme usulüne tabi suçların kapsamının sınırlı ve dar olarak belirlenmesinin, seri muhakeme usulünden beklenen verimi engellediği eleştirisi dile getirilmektedir.[101] Seri muhakeme usulünün ülkemizde yeni bir kurum olması ve olumlu veya olumsuz yönlerinin uygulama ile ortaya çıkacağı dikkate alındığında katalog suçların bu aşamada yeterli olduğunu düşünmekteyiz. Katılmamakla beraber öğretideki bir başka görüşe göre ise seri muhakeme usulü kapsamındaki suçların bir kısmının suç olmaktan çıkartılması ve bu suçlar için idari yaptırım uygulanması önerilmektedir.[102]

1.2.2. Suçun Önödeme ve Uzlaştırma Kapsamında Olmaması

Uzlaştırma, tarafsız üçüncü bir kişinin, şüpheli veya sanık ile mağdur veya zarar gören arasındaki uyuşmazlığı tarafların özgür iradesiyle edimli veya edimsiz olarak kanuni usul ve esaslar çerçevesinde sona erdirmesidir.[103] Dolayısıyla uzlaştırmada mağdurun zararının giderilmesi ön plana çıkmaktadır. Önödeme ise Cumhuriyet savcısının soruşturmanın sonunda şüphelinin suçu işlediğine dair yeterli şüphe bulunmasına rağmen, belirli bir miktar para ödenmesi karşılığında kovuşturma yapmamaya karar vermesidir.[104] Önödeme önerisindeki para maliye veznesine ödenmekte olup, mağdurun zararını giderici bir özelliği bulunmamaktadır.

Yönetmelik m. 5/1 uyarınca önödeme ve uzlaştırmaya tabi olan suçlar bakımından seri muhakeme usulüne başvurulamayacaktır.[105] Katalog suçlara

---

[99] **Ahmet Gökcen vd.,** *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Adalet Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2020, s. 60; **Karakehya,** s. 53; **Şahin - Göktürk**, *Ceza Muhakemesi Hukuku-I*, s. 38.

[100] **Erdem - Şentürk**, s. 587.

[101] **Ahmet Kezer,** *30 Soru ve Yanıtta Seri Muhakeme Usulü ile Basit Yargılama Usulü*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 125.

[102] **Yılmaz,** s. 251.

[103] **Berrin Akbulut - Murat Aksan,** *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma,* Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2019, s. 29.

[104] **Alsommouni,** s. 68.

[105] Suçun kapsamını sınırlandıran bu düzenlemenin kanun yerine yönetmelik ile düzenlenmiş olmasına yönelik eleştiriler için bkz. **Aydın**, s. 469; **Tulay**, s. 122. Katalog suçların büyük çoğunluğu uzlaştırma ya da önödeme kapsamında olmayan suçlar olmakla birlikte, kanun hükümlerinde yapılacak değişiklikler ile söz konusu suçların bu kapsama girmesi mümkün olabilir, bkz. **Yavuz**, s. 252.

baktığımızda suçların, uzlaştırma ve önödeme kapsamında olmayan suçlardan seçildiği görülmektedir. Kanun koyucu söz konusu kurumların aynı anda uygulanmasının önüne geçmek istemiştir. Nitekim önödeme usulü bakımından da TCK m. 75'te*''uzlaşma kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere''* denildiği için uzlaşmaya tabi suçlarda da önödeme yoluna gidilemeyecektir. Ceza muhakemesi hukuku sistemimizde cezai bir uyuşmazlıkta önce uzlaşma uygulansın, o olmaz ise önödeme yolu uygulansın, o da olmaz ise seri muhakeme usulü uygulansın şeklinde terditli alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri sistematiği kabul edilmemiştir.[106] Aksine bir öncelik sıralaması öngörülmüştür.[107] Önödeme ve uzlaştırma hükümleri seri muhakeme usulüne göre öncelikli konumdadır.[108] Önödemeyi kabul etmeyen şüpheli bakımından seri muhakeme usulünün uygulanması mümkün olmayacaktır.[109] Bu sebeple Cumhuriyet savcısı, önce suçun uzlaştırma kapsamında olup olmadığına bakacak, eğer suç uzlaştırma kapsamında değilse, bu defa suçun önödeme kapsamında olup olmadığına bakacaktır. Eğer suç önödeme kapsamında da değil ise bu defa da şartları mevcut ise kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verip vermeme yönünde takdirini kullanacaktır.[110] Sonuç olarak Kanun ve Yönetmelik düzenlemesi uyarınca bu kurumlardan birinin uygulanması seri muhakeme usulünün uygulanmasına engel teşkil etmektedir.[111]

TCK m. 154/3'te düzenlenmiş olan hakkı olmayan yere tecavüz suçunun TCK m. 167/2'de[112] sayılan kişiler aleyhine işlenmesi halinde suç, hem uzlaşmaya tabi hem de seri muhakeme usulüne tabidir. Uzlaşmanın sağlanması ve edimin yerine getirilmesi halinde şüpheli veya sanık hakkında bir mahkûmiyet kararı verilmeyecek ve uzlaşan failin adli sicil kaydı ve arşiv kaydı da bulunmayacaktır.[113] Ancak seri muhakeme usulü sonunda bir mahkumiyet kararı verilmekte olup bu mahkumiyet

[106]**Ildırar**, s. 123; **Karakehya- İnce Tunçer**, *Seri Muhakeme*, s. 26; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 59.
[107]**Keskin**, s. 226.
[108]**Aykurt**, s. 57.
[109]**Tulay**, s. 122.
[110]**Başarır**, s. 293; Öncelikle önödeme hükümleri sonra uzlaştırma hükümlerine bakılması gerektiği yönünde bkz. **Baytaz**, ss. 241 - 242. **Ildırar**, s. 66; **Sütçü,** s. 59;**Taşkın**, s. 177.
[111]**Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 305.
[112] *CMK m. 167/2 ''Bu suçların, haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına olarak işlenmesi halinde; ilgili akraba hakkında **şikayet** üzerine verilecek ceza, yarısı oranında indirilir''.*
[113]**Akbulut - Aksan**, s. 250.

kararı failin adli sicil kaydına da işlenmektedir. Bu sebeple uzlaştırma ve seri muhakeme usulü kurumlarının yarışması halinde uzlaştırma hükümlerinin şüphelinin daha lehine olması sebebiyle uzlaştırma hükümleri öncelikli hale gelecektir.[114][115]

1.3. Yeterli Şüphenin Bulunması

Seri muhakeme usulünün uygulanabilmesi için gerekli koşullardan birisi suçun şüpheli tarafından işlendiğine dair yeterli şüphenin mevcut olmasıdır.[116] Yeterli şüphe, olası bir yargılama sonucunda sanık hakkında mahkumiyet kararı verilme ihtimalinin beraat kararı verilmesi ihtimalinden fazla olması halidir.[117] Mevcut soruşturmada yeterli şüpheye ulaşıldığı hususundaki takdir yetkisi Cumhuriyet savcısına bırakılmıştır.[118] Kanunda açıkça yeterli şüphenin bulunması gerektiği yazılmamış ise de kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmediği takdirde denilmek suretiyle yeterli şüphenin arandığı dolaylı olarak belirtilmiştir.[119] Öğretide kanunda açık bir şekilde yeterli şüphenin arandığının yazılması gerekliliği üzerinde durulmuştur.[120]

Yönetmelik m. 8/1 uyarınca Cumhuriyet savcısı, genel hükümlerde olduğu gibi katalog suçlardan birinin işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez derhal kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere işin gerçeğini araştırmaya başlar. Dolayısıyla suçun seri muhakeme usulüne tâbi olması Cumhuriyet savcısının maddi gerçeği araştırma ve etkin soruşturma yapılması yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır. Cumhuriyet savcısı, etkin soruşturma yapma yükümlülüğü kapsamında soruşturmayı makul bir özen ve hız ile yürütmelidir.[121] CMK m. 160/2 uyarınca da Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adlî kolluk

---

[114]**Kızılbuğa**, s. 21; **Tulay**, s. 122; **Veli Ö. Özbek - Koray Doğan - Pınar Bacaksız,** *Ceza Muhakemesi Hukuku,* Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 489.
[115]**Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 305.
[116]**Aldemir,** s. 221; **Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,** s. 262; **Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme*, s. 31; **Taneri,** s. 42.
[117] **Gökcen vd.,** s. 553; **Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme,* ss. 31 - 32; Şüpheli hakkında iddianame hazırlanması için gerekli olan şüphedir, bkz. **Koç**, s. 613. **Özer - Doğan - Bacaksız**, s. 231.
[118] **Gökkaya**, s. 77.
[119] **Belci,** s. 98; **Yenisey- Nuhoğlu**, s. 892; Zımni olarak yeterli şüphenin arandığı anlaşılmaktadır, bkz. **Yılmaz,** s. 206.
[120] **Berber**, s. 31.
[121] **Şenol**, s. 135.

görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür. Seri muhakeme usulünde iddianamenin iadesine benzer bir denetim mekanizması öngörülmediği[122] gibi mahkemeye delil toplama yetkisi de verilmediğinden Cumhuriyet savcısının soruşturmayı eksiksiz olarak yürütmesi elzemdir.[123] Etkin bir soruşturma yürütülmeden seri muhakeme usulünün uygulanması halinde şüphelinin haklarının ihlal edilme tehlikesi olacaktır.[124] Çünkü normal şartlarda yeterli şüpheye dayanılarak fail hakkında mahkumiyet kararı verilmesi mümkün olmamakta iken seri muhakeme usulü ile yeterli şüpheye istinaden talepname düzenlenip hüküm kurulabilmektedir.[125] Bu durum hatalı kararların verilmesi ve masumiyet karinesinin ihlal edilmesi tehlikesini artırmaktadır.[126] Seri muhakeme usulü şüphelinin suçlu olduğunun kabulüne dayanmaktadır.[127] Mahkemelerin kesin bir vicdani kanaat ile karar vermesi gerekirken yeterli şüphenin varlığı halinde dahi mahkumiyet hükmü vermesi mümkün hale gelmiştir.[128]

CMK m. 170/1 gereğince soruşturmada toplanan deliller, şayet suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturuyorsa; Cumhuriyet savcısı artık somut olay ile ilgili bir iddianame düzenleyecektir. Yeterli şüphe oluşmaması halinde Cumhuriyet savcısı, CMK m. 172/1 gereğince kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verecektir.[129] Yönetmelik m. 8/3'te de soruşturma neticesinde kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememiş ise yine Cumhuriyet savcısı tarafından kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verileceği belirtilmiştir.

---

[122]**Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 309.

[123]Seri muhakeme usulü bakımından Cumhuriyet savcısının araştırma yükümlülüğünün güvence altına alınması için CMK m. 160'ın yeniden düzenlenmesi gerektiği yönünde bkz. **Atalay**, s. 662. **Ildırar,** s. 173; **Taneri,** s. 46; Bütün soruşturma işlemlerinin tamamlanması gerektiği yönünde bkz. **Yetimoğlu**, s. 34.

[124]**Yılmaz**, s. 205.

[125]Söz konusu durumun önüne geçilebilmesi için mahkemeye yeterli şüphenin oluşup oluşmadığı yönünde inceleme yapma yetkisi verilmesi gerektiği yönünde bkz. **Baytaz**, s. 261. **Erdoğan**, s. 2001; **Özbek - Doğan - Bacaksız,** s. 490; Şüpheliye ortada bir mahkeme kararı olmadan doğrudan cezasında indirim teklif edilmesi masumiyet karinesine aykırıdır, bkz. **Özdemir - Ersönmez**, s. 170. **Recep Kahraman,** ''Seri Muhakeme Usulü'', Astana I. Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiriler Tam Metin Kitabı, Astana Yayınları, 3 Ocak 2022, s. 558; Seri muhakeme usulünde şüpheli, sanık konumunda gelmeden doğrudan hükümlü konumuna geçmektedir, bkz. **Sütçü,** s. 60.

[126] **Aygörmez - Korkmaz**, s. 38; **Erdem - Şentürk**, s. 581.

[127] **Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,** s. 288.

[128] Bu durumun şüpheden sanık yararlanır ilkesine aykırı olduğu yönünde bkz. **Kocakale**, s. 2611. Şüpheli hakkında mahkumiyet hükmü verileceği için yeterli şüphe derecesinin yeterli olmayacağı yönünde bkz.**Yaşar,** ''Seri Muhakeme Usulü'', ss. 292 - 293.

[129] **Özen,** s. 98.

İddianın soyut nitelikte olduğu yahut basit şüphenin olduğu hallerde seri muhakeme usulü uygulanamaz.[130]

Kanun koyucu seri muhakeme usulünün uygulanması bakımından da klasik muhakemeye paralel bir düzenlemeye yer vermiş ve CMK m. 250/1'de *''kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmediği takdirde''* usulün uygulanmasına imkan tanımıştır.[131] Kanun koyucunun, kanun metninde yer alan ''soruşturma evresinin sonunda'' ifadesi ile kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmediği, yani yeterli şüpheye ulaşıldığı halleri kastettiği anlaşılmalıdır.[132] Dolayısıyla Cumhuriyet savcısı, öncelikle tüm soruşturma işlemlerini tamamlayacak sonrasında seri muhakeme usulünü uygulayacaktır.[133] Cumhuriyet savcısının somut olayda lehe ve aleyhe olan delilleri topladıktan sonra yeterli şüpheye ulaşmış olması halinde ise kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verip vermeyeceğini değerlendirmesi gerekmektedir.[134] Kanun düzenlemesine benzer şekilde Yönetmelik m. 8/4'te *''kamu davası açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilmesi üzerine''* denilmek suretiyle bu şart tekrar edilmiştir. Kanun maddesinin aksine yönetmelik maddesinde yeterli şüphe şartı açıkça zikredilmiştir.

1.4. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kararı Verilmemiş Olması

Uzlaştırma ve önödeme kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere, Cumhuriyet savcısı, üst sınırı üç yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı, yeterli şüphenin varlığına rağmen, kamu davasının açılmasının beş yıl süre ile ertelenmesine karar verebilir (CMK m. 171/2). Söz konusu düzenleme ile Cumhuriyet savcısına Kanunda sayılan suçlar bakımından kamu davasını açma

---

[130] **Aydın**, s. 469.

[131] Seri muhakeme usulünün iddianamenin kabulünden sonra uygulanmasının öngörülmesinin daha doğru olacağı yönünde bkz. **Keskin**, s. 247.

[132] Kanun düzenlemesi ile bu hususun "yeterli şüpheye ulaşıldıktan sonra serî muhakeme usûlü talebi koşulları oluştuğunda" şeklinde değiştirilmesinin daha isabetli olacağı yönünde bkz. **Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,** s. 263. **Dereli**, s. 9467.

[133] ''Soruşturma evresi sonunda'' kavramının belirsiz olduğu bu durumun soruşturmanın tamamlanmaksızın seri muhakeme usulünün uygulanması tehlikesini barındırdığı yönünde bkz. **Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz**, s. 260. **Baytaz**, s. 239 - 240; **Ildırar,** s. 133; **Kızılarslan,** s. 1916.

[134] **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 46.

hususunda takdir yetkisi tanınmıştır.[135] Bu sebeple KDAE kurumu kamu davasının mecburiliği ilkesinin bir istinasını oluşturmaktadır.[136] Burada seri muhakeme usulünün uygulanması bakımından, KDAE kararı için gerekli şartlar oluşmadığından bu kararın verilmemesi ile şartları oluşmasına rağmen takdir yetkisinin kullanılması sonucunda bu kararın verilmemesi arasında bir fark bulunmamaktadır.[137]

CMK m. 250/1' de katalog suçlarla ilgili olarak KDAE kararı verilmediği takdirde seri muhakeme usulünün uygulanabileceği dile getirilmiştir. Kanun koyucu bu düzenleme ile seri muhakeme usulünün uygulanmasını, KDAE kararı verilmemesine bağlamıştır. KDAE kurumu seri muhakeme usulüne göre önceliklidir.[138] Dolayısıyla KDAE kararı seri muhakeme usulü bakımından olumsuz muhakeme koşulu olarak karşımıza çıkmaktadır.[139] KDAE, seri muhakeme usulüne göre şüphelinin daha lehine bir uygulama olduğu için kanun koyucunun bu tercihi isabetli olmuştur.[140] Cumhuriyet savcısı katalog suçlar bakımından yeterli şüphe mevcut ise ya KDAE kararı verecek ya da seri muhakeme usulünü uygulayacaktır. KDAE kararı verilmemesi halinde seri muhakeme usulünün uygulanması artık zorunludur.[141]

Ayrıca KDAE kararı verilmeden seri muhakeme usulünün uygulanması talepnamenin iadesi sebeplerinden birisi değildir.[142] Mahkeme KDAE kararının neden verilmediğini de denetleyemez.[143] KDAE kararı verilmiş olup da beş yıllık denetim süresi içinde yeniden kasıtlı bir suç işlenmesi halinde de artık şüpheli hakkında seri muhakeme usulü uygulanmayacağı belirtilmektedir.[144] Kanaatimizce de CMK m. 171/4'te açıkça "kamu davası açılır" ibaresi bulunduğu için bu durumda

---

[135]**Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz**, s. 263; **Erdoğan**, ss. 468 - 469; Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildiğinde soruşturma sona ermiş olacağı için böyle bir düzenlemeye yer verilmesinin gereksiz olduğu yönünde bkz. **Kızılarslan**, s. 1919.

[136] **Çulha vd.,** s. 183; **Özen,** ss. 686 - 687; **Soyaslan,** s. 390.

[137]Daha önceden kasıtlı bir suç işlediği için hakkında KDAE kararı verilemeyen şüpheli bakımından da seri muhakeme usulünün uygulanabileceği yönünde bkz. **Şahin - Göktürk,** *Ceza Muhakemesi Hukuku-II*, s. 203.

[138]**Alsommouni**, s. 312; **Aygörmez - Korkmaz**, s. 8; **Erdem - Şentürk**, s. 586.

[139]**Baytaz,** s. 241; **Taneri,** s. 40; **Taşkın,**s. 70; **Şahin-Göktürk,***Ceza Muhakemesi Hukuku - II*, s. 202; **Yenisey - Nuhoğlu,** s. 891; **Yılmaz**, s. 221.

[140]**Aldemir**, s. 56.

[141]**Babayiğit - Karacan**, s. 864; **Ildırar,** s. 141; **Taşkın,** s. 22.

[142]**Aydın**, s. 469.

[143]**Keskin**, s. 225.

[144]**Belci,** s. 100; **Karakehya - İnce Tunçer**, *Seri Muhakeme*, s. 40; **Taneri,** s. 40; **Taşkın,** s. 175; **Tulay**, s. 121; **Şahin - Göktürk,** *Ceza Muhakemesi Hukuku-II*, s. 203.Aksi yönde görüşler için bkz. **Berber**, s. 34; **Erdoğan**, s. 2005.**Keskin**, ss. 225 - 226.

seri muhakeme usulü uygulanmayacaktır. Öğretide KDAE kararı verildiği hallerde dosya kapanmadığı ve denetim süresi boyunca bekletildiği için Cumhuriyet savcısının iş yükünün azalmadığı, bu sebeple de seri muhakeme usulünün getirilmesi ile Cumhuriyet savcılarının KDAE kurumunu uygulamayı tercih etmeyecekleri dile getirilmektedir.[145] Yine öğretide talepnamenin reddi ihtimalinde Cumhuriyet savcısının şartları mevcut ise KDAE kararı verebileceği ifade edilmektedir.[146] Kanaatimizce bu görüşe katılmak mümkün değildir. Çünkü KDAE kararı ile seri muhakeme usulü seçimlik kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu kurumlar birbirinin alternatifi konumunda değildir. Ancak seri muhakeme usulüne tabi birden fazla suçun birlikte işlenmesi halinde ortada iki farklı suçun olması sebebiyle suçlardan birisi için KDAE kararı verilmesi diğer suç bakımından seri muhakeme usulünün uygulanmasını engellemez.[147] Ancak ortada tek bir suçun bulunması halinde, bu suç bakımından KDAE kararı verilmesi artık aynı suç için seri muhakeme usulünün uygulanamayacağını göstermektedir.

1.5. Şüpheliye Ulaşılmış Olması

CMK m. 250/13 uyarınca şüphelinin resmî mercilere beyan ettiği, mevcut soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başkaca nedenlerle şüpheliye ulaşılamaması hâlinde, seri muhakeme usulü uygulama alanı bulamayacaktır. Bu düzenleme ile şüpheliye ulaşılamaması halinde seri muhakeme usulünün uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır. Aynı düzenlemeye Yönetmelik m. 5/6'da da yer verilmiştir.

Şüpheliye ulaşmanın hangi aşamada olacağı hususunda kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır ancak kanaatimizce soruşturmanın sonunda şüpheliye ulaşma çabasına girilmelidir. Çünkü soruşturmanın başında şüpheliye ulaşılması yahut bilgi verilmesine rağmen soruşturmanın sonunda KYOK verilebilir veya suçun katalog suçlardan olmadığı anlaşılabilir. Seri muhakeme usulü, şüphelinin hür iradesi doğrultusunda uygulanan bir usuldür.[148] Yönetmelik m. 9/2'ye göre şüpheliye ulaşılamaması hâlinde Cumhuriyet savcısı tarafından bu durum tutanağa bağlanır ve

[145]**Baytaz,** s. 240; **Erdoğan**, s. 2004; **Kızılbuğa,** s. 22; **Taneri,** s. 48.
[146]**Babayiğit - Karacan**, s. 878; **Tulay**, s. 139.
[147]**Aldemir,** s. 56; **Erdoğan**, s. 2004.
[148]**Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 307.

soruşturmaya genel hükümlere göre devam edilir. Böylece usulün sürüncemede kalması ve sürecin suistimal edilmesinin önüne geçilmiştir.[149] Kendisine ulaşılamayan şüphelinin müdafii, seri muhakeme usulünün uygulanmasını talep etse dahi usulün uygulanmasına şüphelinin bizzat katılımı gerektiği için bu durumda seri muhakeme usulü artık uygulanmayacaktır.[150] Şüpheliye geçici olarak ulaşılamaması halinde ise şüphelinin bu usulden yararlandırılmaması doğru olmayacaktır.[151] Kanaatimizce kanuni bir düzenleme ile şüpheliye ulaşılamayan durumlarda makul bir bekleme süresi öngörülmeli ve bu makul süre içinde şüpheliye hala ulaşılamamış ise o halde seri muhakeme usulünün uygulanmasından vazgeçilmelidir. Böylece geçici bir sebepten dolayı ulaşılamayan şüphelinin hakkı zayi olmayacak ve hakkında da seri muhakeme usulü uygulanabilecektir.[152] Ancak bunun yanında şüpheliye ulaşmak için özel bir çabanın sarf edilmesine gerek yoktur.[153]

Kanun koyucu şüphelinin adresinde bulunmaması yahut yurt dışında olması ile birlikte şüpheliye ulaşılamaması şartını aradığı için şüphelinin adresinde bulunmaması yahut yurt dışında olmasına rağmen kendisine ulaşıldığı hallerde seri muhakeme usulü uygulanacaktır.[154] Böyle bir durumda şüphelinin ülkeye dönmesi beklenebileceği gibi uluslararası istinabe kurumundan da yararlanılabilir.[155] Ancak uluslararası istinabenin uygulanması halinde müdafi yardımının ne şekilde gerçekleştirileceği hususu belirsizdir.

Burada önem arz eden bir başka husus ise seri muhakeme usulünün iradi olması sebebiyle şüpheliye ulaşılamaması halinde şüpheli hakkında zorla getirme kararı veya yakalama emri çıkartılamayacak olmasıdır. Kanaatimizce bu durum seri muhakeme usulünün şüphelinin hür iradesine dayanması bakımından yerinde bir düzenlemedir.[156]

---

[149]**Kızılbuğa**, s. 28.
[150]**Aldemir,** s. 58; Seri muhakeme usulünü uygulama konusunda ısrarcı olarak vakit kaybedilmesinin önüne geçilmek istenmiştir, bkz. **Kızılarslan**, s. 1925.
[151]Şüpheliye ulaşılması ve geçerli bir mazeret sunması halinde yeni bir gün belirlenmesi gerektiği yönünde bkz. **Ildırar**, s. 108. **Karakehya - İnce Tunçer**, *Seri Muhakeme*, s. 35.
[152]Şüphelinin kendi kusuru sebebiyle ona ulaşılamaması halinde usulün uygulanmasından vazgeçilmesi gerektiği yönünde bkz. **Belci,** s. 114.**Ildırar,** s. 157.
[153]**Aygörmez - Korkmaz**, s. 17.
[154]**Baytaz**, s. 243; **Erdem - Şentürk**, s. 587.
[155]**Erdoğan,** s. 2010.
[156] Benzer yönde bkz. **Atalay**, s. 686; **Dereli**, s. 956; **Tulay**, s. 126.

1.6. Şüphelinin Seri Muhakeme Usulünün Uygulanmasını Kabul Etmesi

Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ve özel muhakeme usullerinin uygulanmasında bu yolların uygulanmasının meşrulaştırılması amacıyla ilgililerin kabulü aranmaktadır.[157] Bu durum seri muhakeme usulü için de geçerlidir. CMK m. 250/3 gereğince Cumhuriyet savcısı, şüpheliye seri muhakeme usulünün uygulanmasını teklif eder, şayet şüpheli bu teklifi müdafi huzurunda kabul ederse usul uygulanır. Bu durum Yönetmelik m. 5/3'te *''Seri muhakeme usulü, şüphelinin müdafi huzurunda özgür iradesi ile bu usulün uygulanmasını kabul etmesi hâlinde gerçekleştirilir''* denilmek suretiyle bir kez daha vurgulanmıştır. Şüpheli, seri muhakeme usulünün uygulanmasını kabul etmediği takdirde genel soruşturma hükümleri uygulanacaktır. Dolayısıyla seri muhakeme usulünde şüphelinin kabulüne, usulü başlatıcı ve hüküm doğurucu bir etki yüklenmiştir.[158]

Kanun koyucu, usulün uygulanmasını şüphelinin teklifi müdafi huzurunda kabul etmesine bağlamıştır.[159] Dolayısıyla usulün müdafi olmaksızın kabul edilmesine sonuç bağlanmayacaktır. Bu husus hem Cumhuriyet savcısı hem de mahkemelerce re'sen gözetilecektir.[160] Seri muhakeme usulünde sadece şüphelinin kabulü aranmış olup mağdurun kabulüne yer verilmemiştir.

CMK m. 250/11 gereğince iştirak halinde işlenen suçlarda ise seri muhakeme usulünün uygulanması için tüm şüphelilerin kabulü gerekmektedir. Bu sebeple şüphelilerden birinin usulün uygulanmasını kabul etmemesi hâlinde artık seri muhakeme usulü uygulanmaz. Yönetmelik m. 7/2 uyarınca suçun, iştirak hâlinde işlenmesi durumunda şüphelilerden birinin bu usulün uygulanmasını kabul etmemesi hâlinde seri muhakeme usulü uygulanmayacaktır. Kanun ve Yönetmelik hükmünü incelediğimizde iştirakin ne şekilde olacağı belirtilmediği için şüphelinin; yardım eden, azmettiren yahut fail olması herhangi bir fark oluşturmayacaktır.[161] Dolayısıyla

---

[157] Benzer yönde bkz. **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 305.
[158]**Kızılarslan**, s. 1913.
[159]**Kızılbuğa,** s. 26; **Taneri,** s. 36.
[160]**Aldemir**, s. 57.
[161]**Alsommouni**, s. 317, **Baytaz**, s. 245; **Erdem - Şentürk**, s. 588; **Erdoğan**, s. 2009; **Karakehya - İnce Tunçer**, S*eri Muhakeme*, s. 35; **Ketizmen**, s. 235 - 236; İştitak halinde işlenen suçlarda şüpheliler için tek bir talepname düzenlenebileceği gibi her biri için ayrı ayrı talepnamede düzenlenebilecektir, bkz. **Taşkın,** s. 63.

suça iştirak edenlerden herhangi birinin seri muhakeme usulünün uygulanmasını kabul etmediğine dair beyanı tüm şüpheliler bakımından sonuç doğuracaktır.[162]

Suça iştirak eden şüphelilerden birine ulaşılamaması halinde, usulü tüm şüphelilerin kabul etmesi şartı gerçekleşmediği için bu durumda da seri muhakeme usulü uygulanamaz.[163] Öğretide aynı uzlaşma hükümlerinde olduğu gibi iştirak edenlerden seri muhakeme usulünün uygulanmasını kabul eden şüphelinin bu usulden yararlandırılması gerektiği, aksi halde hak kaybına sebebiyet vereceği ileri sürülmüştür.[164] Başka bir görüşe göre ise seri şekilde uygulanması öngörülen bu usulde şüpheliler hakkında aynı anda farklı usullerin yürütülmesinin bir anlam ifade etmeyeceği belirtilmiştir.[165] Yine öğretide seri muhakeme usulünde tüm şüphelilerin kabulünün aranması ile; suça iştirak edenlerin birbirlerinin aleyhine haksız ithamlarda bulunmasının ve birbirlerini kabule zorlamasının önüne geçilebileceği belirtilmiştir.[166] Mevcut düzenleme hakkaniyetsiz gibi görünse de iştirak halinde işlenen suçlarda seri muhakeme usulünün uygulanmasını kabul etmeyen şüphelinin genel hükümlere göre yargılanması, buna karşılık seri muhakeme usulünü kabul eden şüpheli hakkında ise özel bir muhakeme usulüne göre karar verilmesi sebebiyle ortaya farklı kararlar çıkacağından söz konusu düzenlemenin isabetli olduğunu düşünmekteyiz.[167] Eğer suça iştirak eden kişiler baştan biliniyorsa ve şüphelilerden birisi seri muhakeme usulü yürütülürken ortaya çıkarsa bu kişi de sürece dahil edilmelidir. Şayet bu kişi seri muhakeme usulünü kabul etmez ise artık tüm iştirak edenler bakımından genel hükümler çerçevesinde karar verilmelidir. Suça iştirak edenler baştan bilinmiyorsa ve şüphelilerden birisi seri muhakeme usulünde hüküm verildikten sonradan ortaya çıkarsa sonradan ortaya çıkan şüpheli hakkında seri muhakeme usulü yürütülemez. Bu durumda artık kaçınılmaz olarak iki farklı

[162]**Ildırar**, s. 130.
[163]**Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 55.
[164]**Aydın**, s. 470.
[165]**Atalay**, s. 684.
[166]**Er**, s. 69; **Keskin,** s. 219; **Koç**, s. 645.
[167]**Dereli**, s. 956; Şeriklerden birinin seri muhakeme usulünü kabul edip yarı oranda ceza almasına karşın diğeri hakkında maddi gerçeğin araştırılması sonucunda daha yüksek bir mahkumiyet hükmünün kurulması halinin kamuoyunda adalete olan güveni azaltacağı yönündeki görüş için bkz. **Ildırar**, ss. 146 - 147. **Karakehya - İnce Tunçer**, *Seri Muhakeme,* s. 36; **Kızılbuğa,** s. 29.

yargılama usulüne göre karar verilmiş olacaktır.[168] Verilmiş ve kesinleşmiş bir hüküm varsa artık seri muhakeme usulü hiçbir şekilde uygulanamaz.

1.7. Şüphelide Seri Muhakeme Usulünün Uygulanmasına Engel Hallerin Bulunmaması

Bu bölümde değerlendirilecek olan kurumlar izin, talep ve şikayet gibi soruşturmaya engel kurumlar değildir. Soruşturma bakımından olumlu yahut olumsuz şartların eksik olması halinde Cumhuriyet savcısı öncelikle söz konusu eksikliği gidermek için gerekli işlemleri yapmalıdır. Örneğin soruşturma yapılması izne bağlı ise Cumhuriyet savcısı öncelikle izin almalıdır, aksi halde soruşturma başlatılamayacak olup doğal olarak seri muhakeme usulü de uygulanamayacaktır.[169] Yine şikayetten vazgeçme, ölüm, af ve zamanaşımı gibi hallerde de kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verileceği için seri muhakeme usulü uygulanamayacaktır.[170] Seri muhakeme usulünün uygulanabilmesi için şüphelide seri muhakeme usulünün uygulanmasına engel hallerin bulunmaması gerekmektedir. Bahse konu hallerin şüpheliye özgü özelliklerden kaynaklandığı görülmektedir.

Seri muhakeme usulünün uygulanmasında şüphelinin aydınlatılmış olması ve buna istinaden şüphelinin usulün uygulanmasını kabul etmiş olması koşulu aranmaktadır.[171] Dolayısıyla şüpheli gerçekleştirdiği fiilin hukuki anlamını ve sonucunu anlayabilmeli ve davranışlarını yönlendirmelidir.[172] Kanun koyucu da bu doğrultuda belirli gruplar bakımından seri muhakeme usulünün uygulanmayacağını hüküm altına almıştır. CMK m. 250/12 uyarınca seri muhakeme usulü, yaş küçüklüğü ve akıl hastalığı ile sağır ve dilsizlik hâllerinde uygulanmaz. Kanun

[168]**Taneri,** s. 58; Suçun iştirak halinde işlendiğinin sonradan ortaya çıkması durumunda henüz hüküm verilmemiş ise sonradan ortaya çıkan şüpheliye seri muhakeme usulünün teklif edilmesi ve şüphelinin cevabına göre hareket edilmesi gerektiği yönündeki görüş için bkz. **Ildırar,** s. 147. Sonradan diğer şüphelinin ortaya çıkması halinde seri muhakeme usulü ile ortaya çıkan hüküm geçersiz halde gelmemeli, bkz. **Tulay**, s. 129. Böyle bir durumda yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulması gerektiği yönünde bkz. **Erdoğan**, s. 2009. **Erdem - Şentürk**, s. 588. İtiraz üzerine henüz karar verilmemiş ise diğer şüpheliye de teklif götürülebileceği yönünde bkz. **Zahit Yılmaz - Özge Apiş,** ‘‘Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Düzenlemelerinin Değerlendirilmesi’’, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi,* Cilt: 26, Sayı: 1, Yıl: 2020, s. 103.

[169]**Baytaz**, s. 240.

[170]**Aldemir,** s. 223; Söz konusu hallerde müdafiin görevinin de sona ereceği, bkz. **Yaşar,** ‘‘Seri Muhakeme Usulü Üzerine Bir İnceleme’’, s. 66. **Yılmaz**, s. 228.

[171]**Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme,* s. 42.

[172]**Keskin**, s. 227.

gerekçesinde bu grupların neden kapsam dışında bırakıldığı açıklanmamıştır. Kanun koyucu kanaatimizce bu kişilerin daha güvenceli olduğunu düşündüğü genel hükümler çerçevesinde yargılanması için bu kişileri kapsam dışında bırakmıştır.[173] Cumhuriyet savcısı söz konusu durumların varlığı halinde genel hükümlere göre soruşturmasını sonlandıracak olup seri muhakeme usulünü uygulama hususunda takdir yetkisine sahip değildir.[174]

Seri muhakeme usulünde şüphelinin bilgilendirilmesi esastır. CMK m. 250/2 uyarınca kolluk veya Cumhuriyet savcısı, şüpheliyi bilgilendirmek ile yükümlüdür. Yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ile sağır ve dilsizlik hallerinde söz konusu bilgilendirmenin tam olarak tüm sonuçları ile anlaşılması mümkün olmayacaktır. Seri muhakeme usulü esasen şüphelinin hür iradesine dayanan kabulü ile şekillenmektedir.[175] Anılan bu durumlarda şüphelinin tamamen aydınlatılmış hür iradesine dayalı bir kabulden bahsedilemeyecektir.[176] Yaş küçüklüğü ve akıl hastalığı ile sağır ve dilsizlik hâlleri hassas bir grup olarak nitelendirilmiş, seri muhakeme usulünde birçok hak ve güvenceden vazgeçilmesi gerektiği için bu kişilerin genel hükümlere göre yargılanmasını tercih edilmiş ve bu kişiler usulün dışında bırakılmıştır.[177] Bu kişiler uzlaşma, önödeme ve benzeri kurumlar bakımından kapsam dışında bırakılmazken seri muhakeme usulü bakımından kapsam dışında bırakılmıştır. Bu durumun seri muhakeme usulü sonunda mahkumiyet hükmü kurulmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Öğretide söz konusu kişilerin genel soruşturma hükümleri uyarınca yargılanıp ceza almasında sakınca görülmez iken, şüphelinin yarı oranda ceza indiriminden yoksun bırakılması eleştirilmiş ve belirli güvenceler ile bu kişilerin de seri muhakeme usulünden yararlandırılması gerektiği ileri sürülmüştür.[178] Kanaatimizce

---

[173]**Baytaz**, s. 242; **Dereli**, s. 950; Bu kişiler bakımından hızlandırılmış bir usulün uygulanmasının elverişli olmayacağı yönünde bkz. **Yetimoğlu**,s. 35.
[174]**Ildırar,** s. 151.
[175]**Tulay**, s. 129.
[176]**Atalay**, s. 685; **Belci,** s. 106; **Baytaz**, s. 242; **Canpolat,** s. 270; **Ildırar,** s. 154; Bu kişilerin seri muhakeme usulünün uygulanmasını kabul etmesinin mümkün olmayacağı yönünde bkz. **Ketizmen**, s. 236. **Kızılarslan,** s. 1925.
[177]**Barutçu**, s. 56; Söz konusu gruplar bakımından seri muhakeme usulünün neden kapatıldığı kanun koyucu tarafından açıklanmamıştır, bkz. **Erdoğan**, s. 2007.**Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 56.
[178]Bu durumun pozitif ayrımcılığa aykırı olduğu yönünde bkz. **Erdoğan**, s. 2007. **Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme,* s. 43; **Taneri,** s. 68; Bu grupların kapsam dışında bırakılmasının bu gruptaki kişiler bakımından aleyhe sonuç doğuracağı yönünde bkz. **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, ss. 307 - 308.

de söz konusu kişilerin seri muhakeme usulünden doğrudan yararlandırılmaması anayasanın eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmekte olup belirli güvenceler ile bu kişilerin de seri muhakeme usulünden yararlandırılması sağlanmalıdır.[179] Bu kişiler bakımından örneğin şüphelinin yasal temsilcisinin olduğu durumlarda yasal temsilcinin beyanı esas alınarak seri muhakeme usulü uygulanabilmelidir. Şayet şüphelinin yasal temsilcisi yoksa mahkemece bir temsilci tayini yoluna gidilebilmelidir.

1.7.1. Yaş Küçüklüğü

Yönetmelik m. 7/1 gereğince suç, seri muhakeme usulü kapsamında olsa bile yaş küçüklüğü halinde bu usul uygulanmaz. Yaş küçüklüğü kavramından TCK m. 31'de düzenlenen yaş küçüklüğü halinin anlaşılması gerekmektedir. Ancak seri muhakeme usulü bakımından TCK'nın aksine yaş gruplarına ayırma söz konusu değildir. Yaş küçüklüğünden 18 yaşından küçük kimseler anlaşılmalıdır. Burada suçun işlendiği andaki değil seri muhakeme usulünün uygulandığı andaki yaşın esas alınması gerekmektedir.[180] Yine kanun koyucu ergin kavramını kullanmaksızın yaş küçüklüğü kavramını kullandığı için evlenme veya mahkeme kararı ile ergin hale gelmiş kişiler bakımından seri muhakeme usulü uygulanamayacaktır. Yaşın tespitinde nüfus kayıtları esas alınmalı[181] ve yaş hususunda tereddüt varsa soruşturma genel hükümlere göre yürütülmelidir.[182] Mevcut düzenleme uyarınca küçüğün kanuni temsilcisi yahut müdafii seri muhakeme usulünün uygulanmasını talep etse dahi seri muhakeme usulü uygulanmayacaktır.[183] Öğretide 15 - 18 yaş aralığındaki algılama yeteneğine sahip küçüklerin kapsam dışında bırakılmasının isabetli olmadığı belirtilmiştir.[184] 18 yaşından küçük olan kişilerin, yarı oranda ceza indirimi öngören ve hızlı bir şekilde sonuçlandırılan bir usulden sadece yaş küçüklüğü sebebiyle doğrudan mahrum bırakılması bizce de doğru olmamıştır. Her ne kadar yaş

[179] Benzer yönde bkz. **Yaşar,** ''Seri Muhakeme Usulü'', s. 261.
[180] Aksi yönde görüş için bkz. **Akgül,** s. 70; Benzer yönde bkz. **Babayiğit - Karacan**, s. 891; **Belci,** s. 108; **Gökkaya,** s. 89.
[181] **Aydın**, s. 469.
[182] CMK m. 218/2 uyarınca sanığın yaşının tespitiyle ilgili kovuşturma aşamasında bir sorun olması durumunda; mahkeme, ilgili kanunda belirlenen usule göre sorunu çözüp sonrasında hüküm kurmakla yükümlüdür.
[183] **Aldemir**, s. 58; **Taneri**, s. 68.
[184] **Aydın**, s. 470; **Belci,** s. 108; **Tulay**, s. 130.

küçüklüğü sebebiyle şüphelinin tamamen aydınlatılmış hür iradesine dayalı bir kabulden bahsedilemeyecekse de şüpheli küçüğün kanuni temsilcisinin yardımı ile seri muhakeme usulünün uygulanması mümkün olmalıdır.[185] Bu hususta en azından belirli bir yaş grubunun seri muhakeme usulünden yararlandırılması yönünde kanuni bir düzenleme yapılması yerinde olacaktır.

Yaş küçüklüğü hususunda değinilmesi gereken bir diğer husus ise çocuk olmayan kişiler ile çocukların birlikte suç işlemesi halinde ne olacağı hususudur. Öğretideki bir görüşe göre çocuklar bakımından seri muhakeme usulü uygulanmazken diğer şüpheli bakımından bu usul uygulanabilecektir.[186] Aksi yöndeki görüşe göre ise kanun koyucu seri muhakeme usulünün uygulanmasında tüm şüphelilerin kabulünü aradığı için yaş küçüklüğü halinde de seri muhakeme usulü uygulamayacağından böyle bir durumda artık CMK m. 250 uygulanmayacaktır.[187] Kanaatimizce de kanun koyucu açıkça iştirak halinde usulün uygulanmasını tüm şüphelilerin kabulüne bağladığı ve yaş küçüklüğüne dair hükümleri saklı tutmadığı için artık bu durumda seri muhakeme usulünün uygulanmayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır. Nitekim Yönetmelik m. 7/2'de suçun, Yönetmeliğin 7/1 maddesinde yer alan kişilerle birlikte işlenmesi hâlinde seri muhakeme usulünün uygulanmayacağı hususuna açıkça yer verilmiştir. Mevcut düzenlemeler gereğince çocuğun, akıl hastasının yahut sağır ve dilsiz bir kimsenin suçta araç olarak kullanıldığı hallerde dolaylı fail bakımından genel hükümlere göre soruşturma ve kovuşturma yapılacaktır. [188]

1.7.2. Akıl Hastalığı

Yönetmelik m. 7/1 gereğince suç, seri muhakeme usulü bakımında katalog suçlardan olsa dahi TCK'da yer alan akıl hastalığı halinde bu usul uygulanmaz. Akıl hastalığı failin kusur yeteneğini etkilemekte olup kusuru tamamen yahut kısmen

[185]Genel hükümler çerçevesinde gerçekleştirilen kolluk ve adli makamların işlemlerinin çocukların psikolojisinde olumsuz etki yaratacağı bu sebeple çocuklar bakımından da seri muhakeme usulünün uygulanması gerektiği yönünde bkz. **Erdoğan**, s. 2007. **Kızılbuğa**, s. 27.
[186] **Aldemir**, s. 56.
[187]**Ildırar**, s. 147; **Karakehya - İnce Tunçer,***Seri Muhakeme*, s. 44; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 55.
[188]**Aygörmez - Korkmaz**, s. 10.

kaldırmaktadır.[189] Akıl hastalığı kavramından TCK m. 32'de düzenlenen akıl hastalığı halinin anlaşılması gerekmektedir. Kanun koyucu irade yeteneğini azaltan veya ortadan kaldıran akıl zayıflığı veya akıl hastalığı hallerinde de şüphelinin kendini etkili bir şekilde savunamayacağını düşünerek bu kişiler bakımından seri muhakeme usulünün uygulanmayacağını belirtmiştir. Kanun koyucu tam yahut kısmi akıl hastalığı diye bir ayrım yapmaksızın doğrudan akıl hastalığı hallerinin tamamını kapsam dışında bırakmıştır. Akıl hastalığı olan kişiler bakımından doğrudan genel soruşturma usulüne göre işlemler yapılacaktır. Şüphelinin akıl hastası olup olmadığı hususunda tereddüt varsa bu hususta tespit yapılması amacıyla şüpheli CMK m. 74/1 uyarınca gözlem altına alınmalıdır.[190] Öğretideki bir görüşe göre iştirak halinde işlenen suçlarda şüphelilerden birisinde akıl hastalığı varsa diğer şüpheli bakımından seri muhakeme usulünün uygulanmasında bir engel bulunmamaktadır.[191] Kanaatimizce kanun koyucu açıkça iştirak halinde işlenen suçlarda seri muhakeme usulünün uygulanmasını tüm şüphelilerin kabulüne bağladığı ve akıl hastalığına dair hükümleri saklı tutmadığı için artık bu durumda seri muhakeme usulünün uygulanmayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır.[192]

1.7.3. Sağır ve Dilsizlik Hali

Yönetmelik m. 7/1 gereğince suç, seri muhakeme usulü kapsamında olsa bile sağır ve dilsizlik hallerinde bu usul uygulanmaz. Sağır ve dilsizlik kavramından TCK m. 33'te düzenlenen sağır ve dilsizlik halinin anlaşılması gerekmektedir. Ancak seri muhakeme usulünde TCK'nın aksine sağır ve dilsizler bakımından yaş gruplarına ayırma söz konusu değildir. Mevcut düzenleme uyarınca 21 yaşını doldurmuş sağır

---

[189] **Aygörmez - Korkmaz**, s. 9.

[190] *CMK m. 74/1 ''Fiili işlediği yolunda kuvvetli şüpheler bulunan şüpheli veya sanığın akıl hastası olup olmadığını, akıl hastası ise ne zamandan beri hasta olduğunu ve bunun, kişinin davranışları üzerindeki etkilerini saptamak için; uzman hekimin önerisi üzerine, Cumhuriyet savcısının ve müdafiin dinlenmesinden sonra resmî bir sağlık kurumunda gözlem altına alınmasına, soruşturma evresinde sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından karar verilebilir''.*

[191] **Aldemir,** s. 56; TCK m. 32/1 kapsamındaki akıl hastaları için güvenlik tedbirlerine hükmedileceği belirtilmiş ve seri muhakeme usulünde de Cumhuriyet savcısına güvenlik tedbirlerine hükmetme yetkisi tanınmıştır dolayısıyla bu kişilerin seri muhakeme usulünün uygulanmasına bir engel yoktur. Aynı şekilde TCK m. 32/2 kapsamındaki akıl hastaları bakımından ise mahkemelere takdir yetkisi tanınmış olup güvenlik tedbirlerine yahut cezaya hükmedilecektir, aynı yetki Cumhuriyet savcısına da verilmiş olduğuna göre bu kişiler bakımından da seri muhakeme usulünün uygulanmasında bir engel bulunmamaktadır, bkz. **Erdoğan**, ss. 2007 - 2008.

[192] Benzer yönde bkz. **Belci,** s. 112.

ve dilsizler hakkında seri muhakeme usulü uygulanabilecektir.[193] Sağır ve dilsizlik halinde bu kişiler bakımından genel soruşturma usulüne göre işlemler yapılacaktır. Sağır ve dilsiz kişilerin suça iştirak ettiği hallerde tüm şüphelilerin kabulü arandığından, sağır ve dilsizlik hallerine dair hükümler de saklı tutulmadığından artık bu durumda seri muhakeme usulünün uygulanmayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır. TCK m. 33 kapsamındaki şüphelilerin kusur yeteneğinin gelişmediği göz önüne alınarak korunması amaçlanmışsa da sağır ve dilsiz kişilerin algılama yetenekleri ile ilgili bir araştırma yapılmaksızın doğrudan seri muhakeme usulü kapsamı dışında bırakılması doğru olmamıştır.[194]

1.8. Tekerrüre İlişkin Değerlendirme

Kanunda katalog suçların mükerrer olarak işlenmesi halinde nasıl bir yol işleneceğine dair bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kanun ile aksi bir düzenleme öngörülmediği için şüphelinin katalog suçlar sebebiyle mükerrer olması halinde seri muhakeme usulünün tekrar uygulanmasının önünde bir engel bulunmamaktadır.[195] Fakat belirtelim ki, bu husus mükerrer suçluların ıslah edilmesini engelleyici nitelikte olup cezaların caydırıcılık özelliğini azaltmaktadır.[196] Bu yüzden kanunda mükerrer şüpheliler bakımından seri muhakeme usulünün uygulanmayacağı yahut uygulanması halinde yarı oranda indirimden yararlanamayacağı yönünde bir düzenlemenin yapılması gerekmektedir.[197]

1.9. Katalog Suçlar ile Katalogda Olmayan Suçun Birlikte İşlenmesi

Katalog suçlar ile seri muhakeme usulüne tabi olmayan bir suçun birlikte işlenmesi halinde nasıl bir yol izleneceği hususu CMK m. 250'nin ilk halinde öngörülmemişti. Ancak 08/07/2021 tarihli 7331 sayılı Kanunun 22. maddesiyle CMK m. 250/11'e *''Seri muhakeme usulü, bu kapsama giren bir suçun, kapsama*

[193] 18-21 yaşındaki sağır ve dilsiz kişilerin, seri muhakeme usulüne ilişkin hüküm ve sonuçları algılayabileceğine dair hekim raporu alması halinde bu kişiler bakımından da seri muhakeme usulünün uygulanması yönünde kanuni düzenleme yapılmalıdır, bkz. **Belci,** s. 110.

[194] Pozitif ayrımcılık uygulanması suretiyle bu kişilerinde seri muhakeme usulünde tabi tutulması gerektiği yönünde bkz. **Erdoğan**, s. 2008. **Kızılbuğa,** s. 28.

[195]Seri muhakeme usulünün uygulanmasında sayı sınırının olmamasının mükerrer suçluların ve suçu meslek edinen kişilerin ıslahını zorlaştırdığı ve kamunun yargıya olan güvenini azaltacağı yönünde bkz. **Erdoğan**, s. 2006. **Ildırar**, s. 110; **Taneri,** s. 50.

[196]**Aygörmez - Korkmaz,** s. 11; **Sütçü,** s. 60;**Kızılarslan**, s. 1926; **Yavuz,** s. 253.

[197] Benzer yönde bkz. **Atalay**, s. 664; **Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,**s. 265; **Belci,**s. 94;**Dereli**, s. 946;**Keskin**, s. 225.

girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde uygulanmaz'' hükmü eklenmiş ve yasal olarak isabetli bir adımla belirsizlik giderilmiştir.

Seri muhakeme usulünün uygulanması bakımından özel durum teşkil eden hususlardan bir diğeri ise fikri içtima hallerinde nasıl bir uygulama yapılacağıdır. Aynı nev'iden fikri içtimada tek fiil ile aynı suç birden fazla kişiye karşı işlenmektedir. Bu durumun çoğunlukla mağduru gerçek kişi olan suçlarda görülmesi muhtemeldir.[198] Ancak ilerleyen süreçte katalog suçların genişletilmesi ve mağduru belli olan suçların bu kapsama alınması halinde uygulama alanı da genişleyecektir. Tek fiil ile aynı suç birden fazla kişiye suç işlenmesi halinde yaptırımın belirlenmesinde zincirleme suç hükümleri dikkate alınarak dörtte birinden dörtte üçüne kadar cezada artırım yoluna gidilecektir.

Farklı nev'inden fikri içtima hallerinde ise TCK m. 44 uyarınca işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılacaktır. Böyle bir durumun gerçekleşmesi halinde suçların hepsinin seri muhakeme usulüne tabi olması halinde kanaatimizce bir sorun olmayacaktır ve en ağır cezayı gerektiren suç bakımından seri muhakeme usulü uygulanacak ve tek bir talepname düzenlenecektir. Ancak en ağır cezayı gerektiren suçun seri muhakeme kapsamında olmaması, buna karşı diğer suçun seri muhakeme usulü kapsamında olması halinde hangi suçun esas alınacağı konusunda tereddüt yaşanmaktadır. Böyle bir durumda en ağır suç tespit edilirken seri muhakeme usulü dikkate alınmaksızın olaydaki suçlar için öngörülmüş ceza dikkate alınmalıdır.[199] Örneğin hukuki bir alacak sebebiyle şüphelinin, müştekinin olduğu tarafa havaya doğru silahla ateş etmesi halinde TCK m. 44 uyarınca genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması değil daha ağır olan silahla tehdit suçundan işlem yapılacaktır.[200] Dolayısıyla silahla tehdit suçu dikkate alınacağı için seri muhakeme usulü de uygulanmayacaktır. En ağır suç sebebiyle yapılan yargılamada sanığın beraat etmesi halinde kanaatimizce TCK m. 44 hükmü uyarınca daha hafif nitelikteki suç bakımından seri muhakeme usulü artık uygulanamayacaktır.

---

[198] Örneğin, tek bir fiil ile birden fazla su mecrasının değiştirilmesi, bkz. **Demir,** s. 854.
[199] **Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme,* s. 107.
[200] **Aldemir**, s. 28. Ağır suç seri muhakeme usulü kapsamında ise usul uygulanacaktır, bkz. **Keskin,** s. 220.

Gerçek içtima hallerinde ise 7331 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile tereddüt giderilmiştir. Seri muhakeme usulü, bu kapsama giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde uygulanmaz (CMK m. 250/11-son cümle). Artık seri muhakeme usulü kapsamı dışında olan suç ile kapsamda olan bir suç birlikte işlenmesi halinde seri muhakeme usulü uygulanmayacaktır. Suçların birlikte işlenmesi ile sadece suçların bağlantılı olması değil, yer ve zaman bakımından da bağlantının bulunması anlaşılmalıdır.[201] Gerçek içtima halinde suçların tamamının seri muhakeme usulü kapsamındaki suçlardan oluşması halinde her suç bakımından ayrı ayrı seri muhakeme usulünün uygulanacağı hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır.[202]

2. SERİ MUHAKEME USULÜ AŞAMALARI

Kanun ve Yönetmelik hükümleri incelendiğinde seri muhakeme usulünün uygulamasının üç temel aşamadan oluştuğu görülmektedir. Bunlardan ilki savcının suçu öğrenmesinden talepnamenin kabulüne kadar olan savcılık aşamasıdır. İkinci aşama ise talepnamenin incelenmesi ve mahkemenin hüküm kurmasına konu olan mahkeme aşamasıdır. Son olarak da kanun yolu aşaması vardır.

Öğretide bazı yazarlarca talepnamenin düzenlenmesi ile hüküm kurulması arasında geçen sürecin talepnamenin değerlendirilme aşaması olarak nitelendirildiği görülmektedir.[203] Seri muhakeme usulü, yaptırımın soruşturma aşamasında belirlendiği bir kurum olup[204] yaptırım talebini belirleyerek süreci yürüten ise Cumhuriyet savcısıdır.[205] Usul, savcılık aşaması ile başlar ve usule dair işlemlerin büyük bir kısmı da bu aşamada gerçekleştirilir. Süreç mahkeme aşaması ile devam edip kanun yolu aşaması ile sona erer.[206] Usul bakımından her ne kadar mahkeme

[201] **Akgül,** s. 72.
[202] Benzer yönde bkz. **Tulay,** s. 125.
[203] **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 47.
[204] **Babayiğit - Karacan**, s. 858.
[205] **Aydın**, s. 466; Seri muhakeme usulünün patronunun Cumhuriyet savcısı olduğu yönünde bkz. **Ekici Şahin**, s. 317. Seri muhakeme usulü ile Cumhuriyet savcısının yetkilerinin genişletildiği yönünde bkz. **Kızılarslan**, s. 1911. **Taşkın,**s. 45.
[206] Hakimin denetleyici yetkisinin keyfiliği önleyeceği yönünde bkz. **Kızılarslan**, s. 1912.

aşaması öngörülmüş olsa da yaptırım talebinin Cumhuriyet savcısı tarafından belirlendiği gerçeğini değiştirmemektedir.[207]

Seri muhakeme usulünün hangi koşullarda uygulanacağı, uygulama aşamalarının nasıl gerçekleştirileceği CMK m. 250'de ve Yönetmelikte detaylı olarak açıklanmıştır. Adından da anlaşılacağı üzere seri muhakeme usulü ile uyuşmazlıkların seri bir şekilde çözümlenmesi amaçlanmış ve bu doğrultuda bir sistematik kabul edilmiştir. Seri muhakeme usulünün aşamaları aşağıda detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

2.1. Savcılık Aşaması

Savcılık aşaması: şüphelinin davet edilmesi, şüphelinin seri muhakeme usulü hakkında bilgilendirilmesi, şüpheliye seri muhakeme usulünün uygulanmasının teklif edilmesi, şüphelinin teklifi müdafi huzurunda kabul etmesi ve kabul üzerine talepname düzenlenmesi safhalarından oluşmaktadır. Seri muhakeme usulünde savcılık ayağının başlayabilmesi, soruşturmanın başlatılmasına bağlıdır. Daha önce bahsettiğimiz üzere Cumhuriyet savcısı, CMK m. 160 uyarınca suç işlendiği izlenimini gösteren bir hâli öğrenir öğrenmez işin gerçeğini araştırmakla yükümlüdür. Ancak sürecin tam anlamıyla uygulanması, CMK m. 250/3 ve Yönetmelik m. 5/3'e göre şüphelinin özgür iradesine dayanan kabulü ile gerçekleşmektedir.

Savcı tarafından deliller toplanmış ve seri muhakeme usulü uygulanmaya başlanmış ise bahsettiğimiz safhalar çoğu zaman bir veya birkaç gün içerisinde gerçekleştirilmekte ve süreç hızlı bir şekilde sonlandırılmaktadır. Örneğin şüphelinin tekliften sonra teklifi değerlendirmek için süre talep etmesi halinde süreç birkaç gün uzayabilir.[208] Yönetmelik m. 10/9 uyarınca şüphelinin teklifi müdafi huzurunda kabul etmesi halinde şüpheli, aynı gün görevli mahkemeye yönlendirilmektedir. Yine Yönetmelik m. 13/1 uyarınca mahkeme, talepnamenin verildiği gün incelemesini derhal yapar, şüpheliyi müdafi huzurunda seri muhakeme usulü ile ilgili olarak dinler ve usulü sonuçlandırır. Ancak bazı istisnai durumlarda sürecin tamamlanması zaman alabilecektir. Bu yüzden kanunda yer alan ''aynı gün içinde'' ibaresi düzenleyici

[207] Benzer yöndeki görüş için bkz. **Başarır**, s. 298.
[208] **Karakehya - İnce Tunçer**,*Seri Muhakeme,* s. 44.

süre olarak düşünülmelidir. Öğretide iddianamenin incelenmesi için öngörülen 15 günlük süre gibi talepnamenin incelenmesi için de bir sürenin öngörülmesi gerektiği de ileri sürülmektedir.[209] Kanun ile mahkemeye aynı gün içinde inceleme yapma yükümlülüğü getirilmiş olduğu için ayrıca bir süre öngörülmesine gerek yoktur.

2.1.1. Şüphelinin Davet Edilmesi

Soruşturmanın sonunda suçun seri muhakeme usulüne tabi olduğu tespit edildiğinde şüphelinin daveti ile seri muhakeme usulü başlatılacaktır. Davetin ne şekilde yapılacağı ‘‘Seri Muhakemesi Usulüne Davet’’ başlığı altında Yönetmelik m. 9’da düzenlenmiştir. Cumhuriyet Savcısı şüpheliyi en kısa sürede telefon, telgraf, faks, elektronik posta ve benzeri iletişim araçları vasıtasıyla davet edecektir. Davetin bizzat şüpheliye yapılması gerekmekte olup müdafiye yapılan davet geçersizdir.[210] Şüphelinin davet edilmesi hususunda Tebligat Kanunu uyarınca tebliğ yapılması gibi bir sıkı şekil şartı öngörülmemiştir. Bu husus şüphelinin lehine olan bir usulün etkin şekilde işletilmesi amacına uygun düşmediği gerekçesi ile öğretide eleştirilmektedir.[211] Kanaatimizce de çoğunlukla şüphelinin lehine olan seri muhakeme usulü hakkındaki davetin tebligat yolu ile yapılması yönünde bir kanuni düzenlemenin yapılması daha doğru olacaktır.[212] Mevcut düzenleme uyarınca iletişim araçlarından herhangi biri ile yapılan davet geçerli sayılacaktır.[213] Uygulamada daha pratik olması sebebiyle çoğunlukla şüphelilerin telefon ile davet edildiği görülmektedir. Telefon vb. iletişim araçları ile yapılan görüşmelerde şüphelinin kimliğinin tespitinin sağlanması hususunda sorun yaşanması muhtemeldir. Aynı şekilde günümüzde telefon dolandırıcılığının artması sebebiyle şüphelide de güvensizlik oluşabilir ve bu durum dolaylı yoldan şüphelinin mağdur olmasına sebebiyet verebilir.

Yönetmelik m. 9 uyarınca; şüpheli resmi mercilere beyan ettiği ve soruşturma dosyasında yer alan adresinde mazeret bildirmeksizin bulunmaz ise yahut yurtdışında olması veya başka sebeple kendisine ulaşılamaması durumunda soruşturma genel

[209]**Başarır**, s. 298.
[210]**Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 317.
[211]**Yavuz**, s. 261.
[212] Benzer yönde bkz. **Belci**, s. 116; **Ildırar**, s. 155; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 65.
[213]Madde metni uyarınca sosyal medya üzerinden de şüpheliye ulaşılabileceği yönünde bkz. **Baytaz**, s. 243; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 65.

hükümler çerçevesinde tamamlanacaktır. Şüphelinin mazereti sebebiyle davete icazet edemediğini savcılığa bildirmesi halinde savcılık mazeretin sona ermesini makul bir süre beklemelidir. Yine şüpheliye telefonla ulaşılamaması halinde doğrudan bu usulden vazgeçmiş sayılması da kanaatimizce doğru olmayacaktır, bu durumda kişinin bilinen son adresine ihtar içeren bir tebligat çıkartılması daha isabetli olacaktır.[214] Ayrıca bu durum davetin ispatı bakımından da kolaylık sağlayacaktır.[215] Tebligatta seri muhakeme usulü hakkında da temel bilgiler ve gerekli ihtarlar yer almalıdır. Tebligat yapılmasına rağmen ulaşılamıyorsa artık bu durum bir tutanağa bağlanıp soruşturma genel hükümlere göre devam etmelidir. Bu durumun tutanağa bağlanmaması halinde mahkeme iddianameyi iade edebilecektir. Öğretide eleştirilen bir diğer husus ise kanunda şüphelinin ne kadar süre içerisinde davete icabet etmesi gerektiği hususunun açıklığa kavuşturulmamış olmasıdır. Kanaatimizce bir kanun düzenlemesi ile muhakeme işlemlerini sürüncemede bırakmayacak ve şüpheli açısından da makul sayılabilecek bir sürenin belirlenmesiyle söz konusu belirsizlik giderilebilir.[216]

Yönetmelik m. 5/7 uyarınca şüpheli hakkında zorla getirme kararı ve yakalama emri verilemeyeceğinden bahsetmiştik. Dolayısıyla Cumhuriyet savcısının, ulaşılamayan şüpheli için bu yollara başvurarak fazladan bir çabaya girmesi gerekmemektedir. Ancak mevcut düzenleme, şüpheliye kolluk aracılığı ile ulaşılmasına ve davet edilmesine pek tabii ki engel değildir.[217]

2.1.2. Şüphelinin Bilgilendirilmesi

Şüpheliye yapılan davetin ardından şüphelinin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Kanun koyucu şüpheli haricindeki kişilerin, mağdurun veya suçtan zarar görenin bilgilendirilmesini düzenlememiştir (CMK m. 250/2; Yönetmelik m. 8/2). Buna göre; Cumhuriyet savcısı şüpheliyi sadece seri muhakeme usulü kapsamında bilgilendirecektir; ama soruşturmada yer alan deliller hakkında ise bilgilendirme yükümlülüğü yoktur.[218] Bilgilendirme yükümlülüğünün sadece seri

[214]**Dereli**, s. 950.
[215]**Ildırar,** s. 147.
[216]**Yılmaz - Apiş,** s.75.
[217]**Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 65.
[218] **Kızılbuğa**, s. 40.

muhakeme usulü ile sınırlı olması öğretide silahların eşitliği ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir.[219] Şüpheli yahut sanığın soruşturma ve kovuşturma içeriğini bilmesi çelişmeli yargılama ilkesinin temel unsurlarından birisidir.[220] Hakkında seri muhakeme usulü işletilen şüpheli veya müdafii CMK m. 153/1 uyarınca soruşturma dosyasını her zaman inceleyebilecektir. Özellikle şüpheli müdafinin, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri bilmesi usule dair teklifin değerlendirilmesinde önem arz edecektir.

Seri muhakeme usulü hakkında bilgilendirme yapılması kanuni bir zorunluluk olup söz konusu zorunluluğa uyulmaması halinde teklif geçersiz olacaktır.[221] Öğretide bilgilendirme yapılmamış olması halinde mahkeme aşamasında işbu eksiklik dolayısıyla yaptırımın onaylanmaması gerektiği yönünde görüşler mevcuttur.[222] Başka bir görüşe göre ise mahkemenin bilgilendirme aşamasını denetleme yetkisi bulunmadığı göz önüne alınarak savcılığın talebinin geçerli olduğu ileri sürülmektedir.[223] Kanaatimizce CMK m. 250/9 hükmü ile CMK m. 250/3'te yer alan hususlarda mahkemeye inceleme yetkisi verilmiştir. Dolayısıyla mahkeme usulüne uygun bir teklif yapılıp yapılmadığını denetlerken şüphelinin bilgilendirilip bilgilendirilmediğini de dolaylı olarak denetleyebilecektir. Yine öğretide şüphelinin seri muhakeme usulünün uygulanması amacıyla davet edilmesi sırasında şüphelinin aynı zamanda asgari düzeyde bilgilendirilmesi gerektiği yönünde görüşler de mevcuttur.[224] Kanaatimizce davet aşaması ile bilgilendirme aşaması farklı aşamalar olduğu için davet aşamasında şüpheliye bilgilendirme yapılması yükümlülüğü yoktur.

Kanun ve Yönetmelik hükümleri, bilgilendirme yükümlülüğünü Cumhuriyet savcısı ve kolluğa hasretmiştir. Ancak kanunda kolluk ile Cumhuriyet savcısı arasında bir öncelik sonralık ilişkisine yer verilmemiştir.[225] Cumhuriyet savcısı veya kolluk tarafından yapılan bilgilendirme işlemi hukuken ifade niteliğinde olmamakla

---

[219] **Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz**, s. 280; **Aygörmez - Korkmaz,** s. 37; **Başarır**, s. 303; **Belci,** ss. 119 - 120.
[220] **Taner,** *Çelişme ve Silahların Eşitliği*, s. 87.
[221] **Aldemir**, s. 59; Bilgilendirmenin hiç yahut gereği gibi yapılmaması teklifi geçerli hale getirir, bkz. **Aygörmez - Korkmaz**, s. 19.
[222] **Erdem - Şentürk**, s. 587; **Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme*, s. 50.
[223] **Yavuz**, s. 263.
[224] **Yavuz**, s. 261.
[225] **Erdem - Şentürk**, s. 587.

birlikte, kanaatimizce CMK m. 147'de yer alan ifade ve sorgu tarzına ilişkin hükümler ile CMK m. 148'de yer alan ifade alma ve sorguda yasak usullere ilişkin hükümlere uyulması ve şüphelinin hür iradesi ile karar vermesinin sağlanması gerekmektedir.[226] Bilgilendirme yapan birim, bilgilendirme aşamasında şüpheliye en azından seri muhakeme usulünün mahiyeti, amacı, lehe sonuçları ve süreç hakkında genel nitelikli bilgiler vermelidir. Gerçekten hakkında talepname düzenlenmesi ve akabinde de talepname doğrultusunda hüküm kurulması muhtemel olan şüphelinin kendisi hakkında uygulanacak olan usulü bilmesi gerekmektedir. Diğer yandan, aslında muhakemenin genel hükümlere göre yürütülmesi halinde daha lehe bir durumla karşılaşacak olan şüphelinin, hukuki sonuçlarını yeterince bilemediği bir usulü kabul ederek hak kaybına uğraması da olasıdır.[227] Burada değinilmesi gereken bir diğer husus ise kolluğun hukuki donanımı yeterli olmadığından yalnızca kolluğun usule ilişkin açıklamaları yeterli görülmemeli, şüpheli mutlaka bizatihi Cumhuriyet savcısı tarafından bilgilendirilmelidir. Kolluk tarafından yapılacak olan bilgilendirmeler ise Cumhuriyet savcısının yazılı talimatı üzerine yapılmalı ve tutanağa bağlanmalıdır.[228] Öğretide kolluğa seri muhakeme usulü hakkında yeterli hukuki bilgisi olmamasına rağmen ilk bilgilendirme yetkisinin verilmiş olması haklı olarak eleştirilmektedir.[229] Kanaatimizce seri muhakeme usulü, özel ve istisnai bir usul olması sebebiyle kolluğa hukuki bilgilendirme yapma yetkisinin verilmesi doğru olmamıştır. Uygulamada ise kanuna aykırı biçimde çoğunlukla savcılıkta görev yapan personel tarafından bilgilendirmenin yapıldığı görülmektedir.[230]

Kanun koyucu, ilk bilgilendirmenin ardından teklif aşamasından önce Cumhuriyet savcısının ayrıca bir bilgilendirme daha yapmasını düzenlemiştir. Yönetmelik m. 10/1 uyarınca Cumhuriyet savcısı, seri muhakeme usulünün uygulanmasını teklif etmeden önce şüpheliyi bu usul hakkında bilgilendirir. Söz konusu düzenleme ile Cumhuriyet savcısının, nasıl olsa kolluk tarafından şüpheliye

[226]**Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,**s. 269; **Belci,** s. 103; **Ildırar,** s.169; **Özen,** s. 383.
[227]**Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme,* s. 47.
[228]**Aldemir**, s. 59.
[229]**Belci,** s. 118; **Dereli**, s. 953; **Er,** s. 64; **Keskin**, s. 231; **Kızılarslan**, s. 1927; **Taneri,** s. 51; **Taşkın,** s. 45; ''Seri muhakeme usulüne tabi pek çok suç tipi bulunmakta ve bu suç tipleri hakkında ciddi düzeyde hukuk bilgisine sahip olunması gerekmektedir, kolluk görevlilerinin hem sürecin işleyişini hem de suç tiplerini detaylıca bilmeleri mümkün olmadığından, şüpheliyi bilgilendirme görevinin kolluğa da verilmesini doğru bulmuyoruz'', bkz. **Yavuz**, s. 262. **Yenisey - Nuhoğlu,** s. 892.
[230]**Ildırar**, s. 160.

bilgilendirme yapılmış olduğu düşüncesiyle, bilgilendirme yapmaktan imtina etmesi ihtimalinin önüne geçilmiştir. Burada ilk bilgilendirme ile teklif öncesindeki bilgilendirme birbirine karıştırılmamalıdır.[231] İlk bilgilendirme yetkisi hem Cumhuriyet savcısına hem de kolluğa tanınmış bir yetkidir. Teklif öncesinde bilgilendirme yapma yetkisi sadece Cumhuriyet savcısına aittir. Teklif öncesi yapılacak bilgilendirmenin kapsamı Yönetmelik m. 10/9'da sayılmıştır.[232]Yönetmelikte yer alan bilgilendirme kapsamı incelendiğinde; bilgilendirmenin seri muhakeme usulünü kapsadığı, somut olaya dair bilgi, belge ve delilleri kapsamadığı görülmektedir.[233] Öğretide mahkemenin talepnamede yer alan yaptırımdan daha ağır olmamak üzere yaptırımı değiştirebileceğinin de bilgilendirme kapsamına alınması gerektiği ileri sürülmektedir.[234] Somut sonuç üzerindeki etkisi sebebiyle kanaatimizce de bilgilendirmenin kapsamına yaptırımın mahkeme aşamasında değişebileceği hususu da eklenmelidir.

Seri muhakeme usulü, şüphelinin tam olarak aydınlatılmış ve hür iradesine dayalı kabulü ile işletileceği için açık ve anlaşılır bir bilgilendirme yapılması oldukça önem arz etmektedir. Öğretide şüphelinin kabul yahut ret beyanının etkisini hukuki olarak değerlendirebilmesi için bilgilendirme sürecinin müdafi huzurunda yapılması gerektiği yönünde görüşler de mevcuttur.[235] Bilgilendirme sırasında müdafiin de bulunup bulunmayacağı tartışılmalıdır. Ancak mevcut Kanun ve Yönetmelik

---

[231] Ortada iki bilgilendirme aşamasının olmadığı, Yönetmelik m. 10/1 hükmünde kolluğun zikredilmemesi sebebiyle çelişki ortaya çıktığı yönünde bkz. **Atalay**, s. 668.

[232]*Bilgilendirme;*

a) İsnat edilen eylem, eylemin oluşturduğu suç ile bu suçun seri muhakeme usulü kapsamına girdiği,

b) Kamu davasının açılması için yeterli şüphenin bulunduğu,

c) Özgür iradesiyle ve müdafi huzurunda kabul ettiği takdirde bu usulün uygulanacağı ve belirlenecek temel cezanın yarı oranında indirileceği,

ç) Cumhuriyet savcısı tarafından teklif edilen yaptırım hakkında talep doğrultusunda mahkemenin hüküm kuracağı, bu hükme karşı itiraz kanun yoluna başvurabileceği,

d) Teklifin kabulünün ancak müdafi huzurunda gerçekleştirilebileceği, seçtiği bir müdafi yoksa istemi aranmaksızın kendisine bir müdafi görevlendirileceği,

e) Mahkeme tarafından hüküm kuruluncaya kadar her aşamada seri muhakeme usulünden vazgeçebileceği,

f) Mahkemece verilen hükmün adli siciline kaydedileceği,

g) Bu usulün uygulanmasını kabul etmediği takdirde genel hükümlere göre hakkında iddianame düzenlenerek kamu davası açılacağı,

ğ) Genel hükümlerin uygulanmasına geçilmesi halinde, seri muhakeme usulünü kabul ettiğine ilişkin beyanları ile bu usulün uygulanmasına dair diğer belgelerin, soruşturma ve kovuşturma işlemlerinde delil olarak kullanılamayacağı, hususlarını kapsar.

[233] Benzer yönde bkz. **Erdoğan**, s. 2012.

[234]**Keskin**, s. 230.

[235]**Dereli**, s. 958; **Keskin**, s. 228; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 70; **Tulay**, s. 127.

düzenlemesinde teklifin kabulü aşamasında müdafiin hazır bulunması şartının arandığı; buna karşılık bilgilendirme sırasında müdafiin bulunması zorunluluğunun öngörülmediği anlaşılmaktadır.[236] Uygulamada da şüphelinin müdafi olmaksızın bilgilendirildiği görülmektedir. Bu yüzden kanaatimizce zorunlu müdafilik halinin bu aşama için de getirilmesi daha isabetli olacaktır. Çünkü şüphelinin seri muhakeme usulünün olumlu ve olumsuz tüm yönlerini yalnızca Cumhuriyet savcısının bilgilendirmesi sonucunda değerlendirebilmesi mümkün olmayacaktır. Bizce de usule dair işlemlerin hukuka uygun şekilde yapılıp yapılmadığının denetlenebilmesi amacıyla bilgilendirmenin müdafi huzurunda olması daha isabetli olacaktır. Öğretide en azından bilgilendirme aşamasından sonra müdafi ile şüphelinin denetimsiz bir ortamda görüşmelerinin sağlanması gerektiği ileri sürülmektedir.[237]

Kanunda bilgilendirmenin şeklen nasıl yapılacağına dair bir düzenleme yoktur. Ancak Yönetmelik metninin ekinde kabul tutanağının olduğu görülmektedir. Kanaatimizce bu da bilgilendirmenin yazılı yapılması gerektiğini göstermektedir.[238] Uygulamada bilgilendirme yapıldıktan sonra şüpheliye verilmek üzere bir bilgilendirme tutanağı düzenlenmektedir. Bu tutanakta şüphelinin bilgileri, suçun ne olduğu, suç tarihi ve yeri, CMK m. 250 uyarınca süreç hakkındaki açıklamalar, tarih, bilgilendirmeyi yapan kişinin adı soyadı ve şüphelinin imzası bulunmaktadır. Her ne kadar Kanunda bilgilendirme tutanağı için ispat şartı öngörülmemişse de tutanağın düzenlenmediği hallerde bilgilendirmenin eksik yahut usule aykırı şekilde yapıldığı konusunda kuşku doğabilecektir.[239] Dolayısıyla bilgilendirmenin tutanağa bağlanması ispat bakımından kolaylık sağlayacaktır.[240] Şüphelinin ifade ve sorgu aşamalarında susma hakkını kullanmış olması, hakkında yakalama emri çıkartılmış bulunması, kendisinin kolluk yahut Cumhuriyet Savcısı tarafından davet edilip bilgilendirilmesine engel teşkil etmemektedir.

---

[236]**Aldemir,** s. 589; **Belci,** s. 120.

[237]**Fahri Gökçen Taner,** ‘‘Seri Muhakeme ve Müdafiin Rolü’’, *Barobirlik Dergisi,* Sayı: 51, Yıl: 2021, s. 31.

[238] Benzer yönde bkz. **Atalay**, s. 669; Bilgilendirmenin yazılı olarak yapılması yönünde bir zorunluluğun olmadığı görüşü için bkz. **Yılmaz,** s. 220.

[239]Bilgilendirmenin yeni bir yasal düzenleme ile denetlenebilir hale getirilmesi gerektiği yönünde bkz. **Ildırar,** s. 165. **Kızılbuğa,** s. 38.

[240]Kolluk yahut Cumhuriyet savcısı tarafından yapılan bilgilendirmenin yazılı olması gerektiği yönünde bkz. **Keskin,** s. 230; **Yılmaz - Apiş**, s. 102.

Yönetmelik m. 5/5 uyarınca şüpheli, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa veya engelli ise Kanunun 202'nci maddesi uygulanır. Böylelikle meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmeyen yahut engelli kişilerin de bilgilendirilmesi hususunda asgari düzenlenmeler öngörülmüş ve şüpheliye tercümandan yararlanma hakkı tanınmıştır.

2.1.3. Yaptırımın Belirlenmesi

2.1.3.1. Genel Olarak

Cumhuriyet savcısı, TCK'nın 61 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hususları göz önünde bulundurarak, suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında tespit edeceği temel cezadan ve koşulları bulunduğu takdirde zincirleme suça ilişkin hükümler uygulandıktan sonra belirlenen cezadan yarı oranında indirim uygulamak suretiyle yaptırımı belirler (CMK m.250/4).

Öğretide Kanun maddesinde geçen ''yaptırım belirleme'' kavramını Cumhuriyet savcısının yaptırım talebini belirlemesi olarak anlamak gerektiği ileri sürülmüştür.[241] Kanaatimizce kanunda Cumhuriyet savcısı tarafından talep edilen yaptırımın, mahkemenin onayına tabi tutulmuş olması sebebiyle bu görüşe katılmaktayız. Bu hususta anlam birliğinin sağlanması bakımından kanuni bir değişiklik yapılması yerinde olacaktır.

Cumhuriyet savcısının yaptırım talebini tam olarak hangi aşamada belirleyeceğiyle ilgili Kanun ve Yönetmelikte herhangi bir düzenleme yoktur. Bu sebeple yaptırımın hangi aşamada belirleneceği hususunda öğretide farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bir görüşe göre, Cumhuriyet savcısı şüpheliye usulün uygulanmasını teklif etmeden önce yaptırım talebini belirlemelidir. Bu görüşe, Cumhuriyet savcısının seri muhakeme usulünü uygulama teklifi, yaptırımı da kapsamaktadır.[242] Öğretideki bir başka görüşe göre ise Kanunda, yaptırımın ne olacağının teklifte yer alması şartı aranmadığı için Cumhuriyet savcısı, seri muhakeme usulü teklifi kabul edildikten sonra yaptırımı belirlemelidir.[243]

[241]**Belci**, s. 121;**Tulay**, s. 132.
[242]**Karakehya - İnce Tunçer,***Seri Muhakeme*, s. 71; **Yavuz,** s. 279.
[243]**Aldemir,** s. 63; **Erdem - Şentürk**, s. 590; **Ketizmen**, s. 237.

Yönetmelik m. 10/2 uyarınca Cumhuriyet savcısı şüpheliye uygulanacak yaptırımların neler olduğunu açıklar. Kanaatimizce söz konusu maddeden şüpheliye uygulanacak yaptırımın öncelikle belirlenmesi ve teklifin bu yaptırımı da kapsayacak şekilde yapılması gerektiği anlaşılmalıdır. Kısacası teklif aşamasına geçilmeden önce savcının yaptırım talebini belirlemesi gerekmektedir.[244] Kanaatimizce de şüphelinin kendisine teklif edilen usul ile birlikte yaptırım talebini de bilmesi daha doğru olacaktır. Yine seri muhakeme usulünde şüphelinin savcı ile pazarlık yahut müzakere yapamadığı da göz önüne alındığında, yaptırımın tekliften önce belirlenmiş olması usulün kendi içindeki mantığı ile örtüşmektedir. Nitekim şüphelinin kendisi hakkında nasıl bir yaptırım talep edileceği ve yaptırımın ne şekilde uygulanacağı hususlarında aydınlatılmış olması halinde özgür iradesinden bahsedilebilecektir. Aksi halde şüphelinin kendisi hakkında ne sonuç doğuracağını bilmediği bir usulü kabul etmesi beklenemeyecektir. Yine teklifin kabul edilmesi halinde aynı gün içinde sürecin tamamlanması gerektiği için yaptırım talebinin önceden hazırlanmış olması gerekmektedir. Uygulamada da şüpheliye seri muhakeme usulünün uygulanması teklifi yapılırken hakkında talep edilen yaptırımın da açıklandığı görülmektedir.

2.1.3.2. Temel Cezanın Belirlenmesi

CMK m. 250/4 uyarınca temel cezanın belirlenmesi ve cezanın bireyselleştirilmesi gibi mahkemeye ait yetkilerin somut bir yaptırım talebi belirlenmesi için istisnai biçimde Cumhuriyet savcısına tanındığı görülmüştür. Dolayısıyla seri muhakeme usulü ile sui generis bir yaptırım talep etme şeklinin öngörüldüğü söylenebilir.[245]

CMK m. 250/4 maddesinin ilk halinde Cumhuriyet savcısı temel cezayı belirlerken yalnızca TCK m. 61/1 hükmünü dikkate alıyordu. 08/07/2021 tarihli 7331 sayılı Kanun'un 22. maddesi ile *koşulları oluştuğu takdirde Cumhuriyet savcısının zincirleme suç hükümlerini de uygulaması* öngörülmüştür. Ancak bir suça ilişkin olarak seri muhakeme usulü kapsamında karar kesinleştikten sonra şüphelinin, aynı suçun icrası kapsamında, değişik zamanlarda aynı kişiye karşı suçun birden fazla işlendiği ortaya çıkarsa ne olacağına dair bir düzenleme bulunmamaktadır.

[244]**Karakehya - İnce Tunçer**, *Seri Muhakeme,* s. 51; **Kızılbuğa,** s. 42.
[245]**Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 305.

Kanaatimizce zincirleme suç kapsamında olan bir fiilin talepnamenin mahkemeye sunulmasından önce ortaya çıkması halinde bu fiil de soruşturma kapsamına dahil edilmeli ve yaptırımda artırım yapılması yoluna gidilmelidir. Eğer zincirleme olarak işlenmiş suçlardan birisi talepnamenin mahkemeye sunulmasından sonra öğrenilirse bu durumda, öğrenilen suç bakımından başka bir soruşturma yapılmalı ve şartları mevcut ise o suç bakımından da seri muhakeme usulü uygulanmalıdır.

Cumhuriyet savcısı, somut olayın özelliklerine göre temel cezayı belirlerken TCK m. 61/1'de yer alan tek bir kriteri dikkate alabileceği gibi birden fazlasını da dikkate alabilecektir.[246] TCK m. 61/1 hükmü ise şu şekildedir;

Cezanın belirlenmesi

MADDE 61 *- (1)Hakim, somut olayda;*

a) Suçun işleniş biçimini,

b) Suçun işlenmesinde kullanılan araçları,

c) Suçun işlendiği zaman ve yeri,

d) Suçun konusunun önem ve değerini,

e) Meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını,

f) Failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını,

g) Failin güttüğü amaç ve saiki,

Göz önünde bulundurarak, işlenen suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezayı belirler.

Cumhuriyet savcısı -zincirleme suç hükümleri saklı kalmak kaydıyla- tahdidi olarak sayılmış olan bu hususlar dışında bir kriteri doğrudan dikkate alamayacaktır. Örneğin teşebbüs, haksız tahrik, cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler ve takdiri indirime ilişkin hükümler dikkate alınmayacaktır. TCK m. 61/1 dışında kalan sebepler uyarınca indirim yahut cezada artırım yapılamayacaktır. Bu durum öğretide ceza adaleti bakımından orantısız

[246]**Aldemir,** s. 67.

uygulamalara sebebiyet vereceği gerekçesi ile eleştirilmiştir.[247] Teşebbüs ve haksız tahrikin bulunduğu hallerde Cumhuriyet savcısı bu hususlara dair madde hükmünü uygulayamayacaktır. Benzer şekilde somut olayda olası kastla suç işlenmesi yahut bilinçli taksir hali mevcut ise bu sebeplerin varlığı halinde de bu hususlar hakkındaki madde hükmü uygulanamayacaktır.[248] Ancak kanaatimizce Cumhuriyet savcısı, teşebbüs, haksız tahrik, olası kast, bilinçli taksir, cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler ve takdiri indirime ilişkin hükümlerin varlığı halinde temel cezanın alt sınır ile üst sınır arasında belirlenmesinde bu hususları gözetebilecektir. Anılan ihtimaller, şüphelinin müdafi yardımıyla durum değerlendirmesi yapmasının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Yaptırım talebinin belirlenmesine ilişkin değinmemiz gereken bir diğer husus, suçun nitelikli hali için oransal bir artırım yahut indirim değil de bağımsız bir ceza öngörülmüşe artık bağımsız olarak öngörülmüş olan cezanın alt ve üst sınırları dikkate alınarak temel ceza belirleme yoluna gidilmesi gerektiğidir. Çünkü oransal artırım ve indirimlerin yapılmasının kanuni temeli TCK m. 61/4'tür. Kanun hükmünde seçimlik ceza öngörülmüşse, Cumhuriyet savcısının seçenek yaptırımlardan birini tercih etme konusunda takdir yetkisi vardır.[249] Her ne kadar Cumhuriyet savcısı yaptırımı belirlerken bilinçli taksir, olası kast, teşebbüs, haksız tahrik, iştirak ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler ile takdiri indirim nedenlerini doğrudan uygulayamayacak olsa da temel cezanın alt ve üst sınır arasında belirlenmesinde bu hususların kriter olarak dikkate alması gerektiği kanaatindeyiz.[250] Cumhuriyet savcısı yaptırımı belirlerken suçta tekerrür hali mevcut ise TCK m. 58 uyarınca tekerrür hükümlerini de dikkate

[247] **Aldemir,** s. 63; **Atalay**, s. 674; Teşebbüs aşamasında kalan suç tamamlanmış suç gibi değerlendirilecek olup fazla cezaya tayin olunabilecektir, bkz. **Baytaz**, s. 256. **Belci**, s. 123; **Berber**, s. 47; Yalnızca TCK m. 61/1 değil bütün madde hükümlerinin dikkate alınmasının daha isabetli bir düzenleme olacağı yönünde bkz. **Keskin,** s. 233. **Tulay**, s. 133; **Yavuz,** s. 268.

[248] **Aygörmez - Korkmaz**, s. 23; **Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme*, s. 52; **Sevdiren**, ss. 595 - 596.

[249] **Aldemir,** s. 67; **Taneri,** s. 62; **Tulay,** s. 133.

[250] **Erdem - Şentürk,** s. 591; Aksi halde genel hükümler çerçevesinde yargılanan kimse seri muhakeme usulünde alacağı cezadan daha az ceza alacaktır, bkz. **Erdoğan,** s. 2016. **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 70.

alacaktır. [251] Cumhuriyet savcısı bu hususu dikkate almaksızın talepte bulunmuş ise artık mahkeme re'sen tekerrür hükümlerini uygulayamaz.[252]

Seri muhakeme usulüne ilişkin kanunun ilk düzenlemesinde zincirleme suç hükümlerinin dikkate alınmasına ilişkin bir hüküm bulunmamaktaydı. Bu yüzden de seri muhakeme usulü uygulamalarında zincirleme suç hükümleri uygulanmaksızın kararlar verilmekte ve kesinleşmekteydi.[253] Uygulamada zincirleme işlenen suçlar bakımından seri muhakeme usulünün uygulamasında tereddüt yaşanmaktaydı. Kanun koyucu, 08/07/2021 tarihli ve 7331 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle CMK m. 250/4'e *''koşulları bulunduğu takdirde zincirleme suça ilişkin hükümler uygulandıktan sonra belirlenen cezadan''* ibaresini eklemiş ve Cumhuriyet savcısına temel cezanın belirlenmesi aşamasında zincirleme suç hükümlerini de dikkate alma yükümlülüğü getirmiştir. Madde gerekçesinde, uygulamada zincirleme suç hükümlerinin uygulanması noktasında yaşanan tereddütlerin giderilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir.[254] İşbu değişiklik neticesinde Cumhuriyet savcısı, TCK m. 61/1'i gözeterek temel cezayı belirleyecek, varsa zincirleme suç hükümlerini uygulayıp cezada artırım yoluna gidecek ve son olarak yarı oranda indirimi uygulayacaktır.

TCK m. 43 gereğince Cumhuriyet savcısı, zincirleme suçun koşullarının oluştuğu hallerde temel cezayı dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırabilecektir. Zincirleme suç hükmüne uygun eylemlerden birisi hakkında daha önce karar verilmiş ve kesinleşmiş ise artık önceki eylem zincirleme suç hükmüne esas alınamayacaktır. Benzeri bir durum seri muhakeme usulü için de geçerlidir. Hakkında seri muhakeme usulü uygulanan ve kesinleşen bir eylem daha sonra uygulanan seri muhakeme usulünde zincirleme suç kapsamında değerlendirilemeyecektir.[255]

7331 sayılı Kanun ile Cumhuriyet savcısına oldukça geniş bir takdir yetkisi verildiği görülmektedir. Kanaatimizce iddia makamı olan savcılığa istisnai olarak

---

[251]**Erdoğan,** ss. 2017 - 2018; **Ildırar,** s. 176; **Taşkın,** s. 61.
[252] Böyle bir durumda mahkemenin talepnameyi iade etmesi gerektiği yönünde bkz. **Aygörmez - Korkmaz,** s. 25.
[253] Seri muhakeme usulünde yaklaşık on dokuz aylık bir zaman diliminde zincirleme suç hükümleri dikkate alınmaksızın uygulanmıştır, bkz. **Demir**, s. 850.
[254]**TBMM,** ''7331 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Son Dönem Teklif Bilgileri ve Komisyon Raporları'', https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-3697.pdf , (26/03/2023).
[255]**Demir**, s. 853.

tanınan temel ceza belirleme yetkisinin bu şekildeki bir düzenleme ile genişletilmesi doğru olmamıştır. Cumhuriyet savcısının takdir yetkisini kullandığı alanların denetimi oldukça sınırlıdır. Cumhuriyet savcısının temel cezayı belirlerken kullanmış olduğu takdir yetkisinin esaslı bir denetime tabi olmaması öğretide eleştiri konusu olmuştur.[256] Fiili durumda iddia makamı hem suç isnadında bulunmakta hem de geniş takdir yetkisi çerçevesinde yaptırımı belirlemektedir.[257] Bu sebeple Cumhuriyet savcısının en azından temel cezayı belirlemede takdir yetkisini ne şekilde kullanıldığını gerekçeleri ile ortaya koyması gerekmektedir.[258] Kanaatimizce seri muhakeme usulünde cezanın bireyselleştirilmesi kurumunun asli yetkili olan mahkemelerce yerine getirilmesi yönünde bir kanun değişikliği en isabetli seçenektir.[259]

2.1.3.3. CMK m. 250/4 Uyarınca Cezada Yarı Oranda İndirim Yapılması

CMK m. 250/4 gereğince Cumhuriyet savcısı, belirlemiş olduğu temel cezadan yarı oranında indirim uygulamak suretiyle sonuç yaptırımı belirler. İndirim oranı konusunda Cumhuriyet savcısının herhangi bir takdir hakkı yoktur, her hâlükârda yarı oranında indirim yapılacaktır.[260] Dolayısıyla Cumhuriyet savcısı yarı oranda uyguladığı indirimi gerekçelendirmek zorunda değildir.[261] Seri muhakeme usulünde iddia ve savunma makamının karşılıklı tavizler vermek suretiyle anlaştığı görülmektedir.[262] Gerçekten, şüpheli mahkeme huzurunda yargılanma hakkından feragat ederken Cumhuriyet savcısı da talep edilen ceza miktarı bakımından yarı oranda indirim yapmaktadır. Burada öngörülmüş olan yarı oranda indirim; şüphelinin tanıklara soru sorma hakkı, çelişmeli muhakeme ve aleni yargılama haklarından vazgeçmesinin ve savunma hakkının sınırlandırılmasının ödülü gibi bir izlenim

[256]Cumhuriyet savcısının takdiri doğrultusunda belirlemiş olduğu yaptırıma dair gerekçesini açıklaması gerektiği yönünde bkz. **Ildırar,** s. 177. Bugüne kadar cezanın bireyselleştirilmesi faaliyeti mahkemelerce icra edildiğinden bu konuda tecrübesi bulunmayan savcılıkların yetkilendirilmiş olması seri muhakeme usulünden umulan faydayı elde etmek önünde bir engeldir, bkz.**Karakehya - İnce Tunçer**, *Seri Muhakeme*, s. 56. Mahkemeye daha geniş denetim yetkilerinin tanınması gerektiği ve böylece silahların eşitliği ilkesinin uygulanabileceği yönünde bkz. **Kocakale**, s. 2605.

[257]**Ketizmen**, s. 231; Seri muhakemesi usulü ile Cumhuriyet savcısı ve mahkemeler arasında dağıtılmış olan yetkiler Cumhuriyet savcısında toplanmıştır, bkz. **Kocakale**, ss. 2617 - 2618.

[258]**Erdoğan,** s. 2017.

[259] **Aydın**, s. 483; **Baytaz**, s. 234.

[260]**Aldemir,** s.226; **Belci,** s. 123; **Erdem - Şentürk**, s. 591; **Erdoğan,** s. 2016; **Ildırar,** s. 178; **Kızılbuğa,** s. 45; **Tulay**, s. 132; **Yaşar**, ‘‘Seri Muhakeme Usulü’’, s. 258.

[261]**Aydın,** s. 476.

[262]**Kaşlı**, s. 82.

uyandırmaktadır. Söz konusu indirimin takdire bırakılmayıp zorunlu olarak uygulanmasının seri muhakeme usulünde kabul oranının yüksek olmasındaki en önemli sebeplerden biri olduğunu söylemek güç değildir. Yarı oranda indirim uygulanması şüpheli bakımından oldukça avantajlı görünmekte olup, kurumun tatbiki yönünde teşvik edici bir görev üstlenmektedir.

Gerçekten masum olan ancak genel hükümlere göre hakkında açılacak davada alacağı sonuçtan emin olamayan şüphelinin yarı oranda indirimi fırsatını kaçırmamak adına seri muhakeme usulünün uygulanması teklifini kabul etmesi tehlikesi de muhtemeldir.[263] Şüpheli, masum olmasına rağmen bunu ispatlayamayacağını düşünerek daha az cezaya razı olabilir.[264] Bir diğer görüşe göre ise gerçekten suç işleyen şüpheli bu indirim fırsatını kaçırmak istemeyecektir. Bu sebeple şüphelilerin sağlıklı ve özgür irade ile karar verdiklerini söylemek mümkün olmayacak ve karşılaşılan durum kişilerin kendi aleyhine delil göstermeye zorlama yasağına ve susma hakkına aykırı düşecektir.[265] Uygulamanın gerçekten suçlu olan kimseler bakımından caydırıcılığı ortadan kaldırma tehlikesi mevcuttur.[266] Yarı oranda indirim uygulanmasının hiçbir ayrım gözetilmeksizin herkes, özellikle mükerrer suçlular hakkında uygulanması öğretide eleştirilmiştir.[267] Kanaatimizce de mevcut uygulama mükerrer suçlular bakımından caydırıcılığı azaltmaktadır. Bu sebeple mükerrer suçlular hakkında yarı oranda indirim uygulanmayacağı yönünde bir kanuni düzenleme yapılması daha doğru olacaktır.[268]

2.1.3.4. Cezanın Seçenek Yaptırımlara Çevrilmesi veya Ertelenmesi

CMK m. 250/5 uyarınca Cumhuriyet savcısının belirlemiş olduğu ceza, koşulları olması hâlinde TCK m. 50'ye göre seçenek yaptırımlara çevrilebilir veya

[263]Benzer yönde bkz. **Babayiğit - Karacan**, s. 873; **Koç**, s. 644; **Sütçü,** s. 60.**Yaşar,** ''Seri Muhakeme Usulü'', s. 291; Özel muhakeme usullerinin masumiyet karinesini ihlal edici özellikleri bulunduğu yönünde bkz. **Yaşar,** ''Seri Muhakeme Usulü Üzerine Bir İnceleme'', s. 76.
[264]**Erdem - Şentürk**, s. 584.
[265]**Yavuz,** ss. 234 - 235; Aksi yönde görüş için bkz. **Kocakale,** s. 2612 - 2616; **Aygörmez - Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,** s. 296.
[266]**Aygörmez - Korkmaz,** s. 11; **Baytaz,**, s. 233; **Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme,* s. 59.
[267]**Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,** s. 265; Bu sebeple kanun maddesinde ''temel cezadan indirim yapılması sonucunda belirlenecek olan yaptırımın kanunda o ceza için öngörülmüş en yüksek cezanın yarısını geçmemesi'' şartının eklenmesi gerektiği yönünde bkz. **Babayiğit - Karacan**, s. 871. **Başarır**, s. 304.
[268] Benzer görüş için bkz. **Baytaz,** s. 233.

TCK m. 51'e göre ertelenebilir. Burada *seçenek yaptırımlara çevrilebilir* ifadesinden aynı anda birden fazla seçenek yaptırıma çevrilebilir gibi bir anlam çıkmakta ise de, yalnızca bir seçenek yaptırıma çevrilebilecek şekilde anlaşılmalıdır.[269] Ayrıca buradaki ceza kavramını, yarı oranda indirimin uygulanmasından sonra talep edilen ceza olarak anlamak gerekmektedir.[270] Yani sonuç olarak belirlenmiş ceza bir yıl veya daha az süreli hapis cezası ise TCK m. 50'de sayılan seçenek yaptırımlardan birisine çevrilebilecektir. Bunun yanında birden fazla seri muhakeme usulüne tabi suçun işlenmiş olması halinde her bir ceza bakımından TCK m. 50 ve m. 51'in şartlarının olup oluşmadığı ayrı ayrı değerlendirilecektir.[271] Sonuç olarak Cumhuriyet savcısı tarafından talep edilen ceza, seçenek yaptırımlara çevirme şartlarını taşıyor ise somut yaptırım seçenek yaptırımlara çevrilebilecektir. Kanun koyucu bu düzenleme ile Cumhuriyet savcısına bu madde hükmü kapsamında takdir yetkisi tanımıştır. Geçerli objektif koşulların varlığı mahkeme tarafından denetlenmek zorundadır. Ancak TCK m. 50/3 uyarınca altmış beş yaşın üzerindeki kişiler bakımından kanunun aradığı diğer koşulların da bulunması halinde cezanın seçenek yaptırıma çevrilmesi artık zorunludur.[272]

---

[269] Benzer yönde bkz. **Belci,** s. 125; **Erdem - Şentürk**, s. 591; **Erdoğan**, s. 2018.

[270]**Taşkın,**s. 50.

[271] ***Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar***

Madde 50- *(1) Kısa süreli hapis cezası, suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre;*

a) Adlî para cezasına,

b) Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesine,

c) En az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmeye,

d) Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmaya,

e) Sağladığı hak ve yetkiler kötüye kullanılmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılarak suç işlenmiş olması durumunda; mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, ilgili ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınmasına, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanmaya,

f) Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle ve gönüllü olmak koşuluyla kamuya yararlı bir işte çalıştırılmaya, çevrilebilir.

Hapis cezasının ertelenmesi

Madde 51- *(1) İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin;*

a) Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması,

b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması, gerekir.

[272]**Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 71; **Taşkın,**s. 50.

Kanunda sayılmış olan cezai uyuşmazlıkların seri bir şekilde neticelendirilmesi amaçlanan seri muhakeme usulünde Cumhuriyet savcısının failin kişiliğini, ekonomik ve sosyal durumunu, yargılama sürecindeki pişmanlığı ve suçun işlenmesine ilişkin özellikleri nasıl tespit edeceği hususu yanıtsız kalmaktadır. Söz konusu tespitler süreç gerektirmesine rağmen seri bir şekilde uygulanan bu usulde Cumhuriyet savcısının sayılan koşulları değerlendirmesi mümkün görünmemektedir. Hem TCK m. 50 hem de m. 51'de failin yargılama sürecindeki pişmanlığını gösteren, tekrar suç işlemeyeceği yönünde bir kanaatin bulunması şartı arandığından ve seri muhakeme usulünde de bir yargılama faaliyeti yürütülmediğinden Cumhuriyet savcısının subjektif koşulları dikkate alması fiilen imkansız olacaktır ve yalnızca objektif koşullar dikkate alınacaktır.[273] Kanaatimizce Cumhuriyet savcısının TCK m. 50 ve m. 51'i uygulama yönünde kanaati oluştuğu takdirde şüpheli hakkında sosyal inceleme raporu alması ve rapora göre takdir yetkisini kullanması gerekir.[274] Cumhuriyet savcısı böyle bir durumda seçmiş olduğu seçenek yaptırım ile ilgili gerekçesini de açıklamalıdır.[275] Bir başka görüşe göre ise takdir yetkisinin kullanılması hususunda şüphelinin görüşleri de dikkate alınmalıdır.[276] Uygulamada ise TCK m. 50/3'ün zorunlu kıldığı haller dışında, kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevirme yolunun pek de tercih edilmediği gözlemlenmektedir.[277]

Öğretide Cumhuriyet savcısına TCK m. 51 kapsamında yetki verilmesi eleştirilmiş ve Cumhuriyet savcısının sadece temel cezayı belirleyip yarı oranda indirim yapmasının yeterli olduğu belirtilmiştir. Bu görüşe göre seçenek yaptırımlara çevirme ve hapis cezasının ertelenmesi gibi kurumlara dair yetki mahkemelere bırakılmalıdır.[278] Seri muhakeme usulü ile istisnai olarak Cumhuriyet savcısına yaptırım talebinde bulunma yetkisi tanınmışsa da bununla yetinilmeyerek ek olarak birçok alanda Cumhuriyet savcısına takdir yetkisi verilmesi kanaatimizce de doğru olmamıştır. Bu sebeple Cumhuriyet savcısına talep edeceği temel cezayı belirleme ve yarı oranda indirimi uygulama yetkisi verilmesi ile yetinilmeliydi ve seçenek

[273]Şüpheliyi yalnızca 5-6 dakika gören Cumhuriyet savcısının, mahkemelerde yapılan yargılamadaki gibi bir kanaate ulaşması beklenemez, bkz. **Taşkın,** s. 52.
[274]**Yavuz,** s. 275.
[275]**Aldemir**, s. 65.
[276]**Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme*, s. 63.
[277]**Belci**, s. 125.
[278]**Aldemir,** s. 85.

yaptırımlara çevirme, erteleme gibi uygulamalar mahkemenin yetki alanına bırakılmalıydı.[279] Bu yüzden yapılacak bir kanuni düzenleme ile TCK m. 50 ve m. 51 kapsamındaki işlemlerde mahkemenin yetkili kılınması daha doğru olacaktır.

2.1.3.5. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması

CMK m. 250/6 uyarınca, seri muhakeme usulünde belirlenen yaptırım hakkında koşulları bulunması halinde CMK m. 231'de düzenlenmiş olan hükmün açıklanmasının geri bırakılması uygulanabilecektir.[280] HAGB, hükmün sanık hakkında belirli koşulların varlığı halinde sonuç doğurmamasını ifade eder.[281] Cumhuriyet savcısı koşulları oluşması halinde HAGB talebinde de bulunabilecektir. Burada seçenek yaptırımlara çevirme, erteleme ve HAGB koşullarının birlikte oluşması halinde Cumhuriyet savcısının hangi kurumu öncelikli olarak ele alacağı sorusu akıllara gelmektedir. Cumhuriyet savcısı böyle bir durumda şüpheli hakkında öncelikle HAGB kurumunu uygulamalıdır.[282] HAGB hükmü, sonuç doğurmadığından seçenek yaptırımlara çevirme ve hapis cezasının ertelenmesi kurumlarına göre sanığın daha lehine olan bir uygulamadır.[283] Eğer HAGB şartları oluşmamış ise bu defa seçenek yaptırımlara çevirme ve hapis cezasının ertelemesi bakımından inceleme yapılmalıdır.[284]

Esasen kovuşturma evresine özgü bir kurum olan HAGB kurumunun Cumhuriyet savcısı tarafından talep edilmesi haklı olarak öğretide eleştiri konusu olmuştur. Bir görüşe göre Cumhuriyet savcısı HAGB talep etmek yerine KDAE

---

[279]**Aldemir,** s. 85.

[280]*Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder (CMK m. 231/5).*

[281]**Aldemir,** s. 94; **Kızılbuğa,** s. 51.

[282] Benzer yönde görüş için bkz. **Tulay,** s. 134.

[283]**M. Emre Tulay,** ''Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması: Yasal Şartların Yerindeliği ve Kararın Hukuki Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme,'' *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergi*si, Cilt: 25, Sayı: 4, Yıl: 2021, s. 481.

[284]Seçenek yaptırımlara çevirme ve hapis cezasının ertelenmesi kurumlarının HAGB kurumundan önce gelen bir kurum olduğu yönünde bkz. **Ildırar,** s. 178. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun, kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi veya hapis cezasının ertelenmesi kurumuna göre öncelikli olarak yer alması gerektiği yönündeki görüş için bkz. **Ersan Şen**, *''*Ceza Muhakemesinde Seri ve Basit Yargılama Usulleri'', *https://www.hukukihaber.net/ceza-muhakemesinde-seri-ve-basit-yargilama-usulleri*, (12/02/2023).

kararı vererek de aynı amaca ulaşabilecektir.[285] Yine öğretide HAGB kararı verme yetkisi mahkemeye ait olduğundan seri muhakeme usulüne ilişkin söz konusu hükmün kanun yapma tekniğine aykırı olduğu belirtilmektedir.[286] Seri muhakeme usulünde savcılık makamı doğrudan HAGB kararı vermemekte olup sadece talepte bulunmaktadır. Yine de kanaatimizce Cumhuriyet savcısı yalnızca yaptırım talebinde bulunmalı ve şayet koşulları oluşmuşsa mahkeme bu yaptırım hakkında HAGB kararı vermelidir.

Sanığın kabul etmemesi halinde, HAGB kararı verilemez (CMK m.231/5-c). HAGB kurumu, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu için sanığın bizzat kabulü gerekmektedir.[287] Öğretide seri muhakeme usulünde HAGB kararı verilebilmesi için teklif ve kabul tutanağında şüphelinin HAGB uygulanmasına yönelik ayrıca kabul beyanının da yer alması gerektiği ileri sürülmektedir.[288] Eğer şüpheli olası bir şekilde sadece HAGB'yi kabul etmez ise bu durumda şüphelinin seri muhakeme usulünden mahrum bırakılması doğru olmayacaktır. Bu sebeple HAGB'yi kabul etmeyen şüpheli hakkında seri muhakeme usulünün uygulanmasına devam edilmelidir. Bu şüpheli hakkında koşulları mevcut ise sonuç ceza hakkında seçenek yaptırımlara çevirme yahut hapis cezasının ertelenmesi ihtimalleri değerlendirilecektir.

Bizim de katıldığımız öğretideki diğer görüşe göre seri muhakeme usulünün uygulanmasını kabul etmek aynı zamanda HAGB uygulanmasını da kabul etme anlamı taşıyacağı için ayrıca bir kabule gerek yoktur.[289] Yargıtay da bir kararında *''Yaptırıma uygun olarak hazırlanan talepname uyarınca karar verdiği anlaşılan mahkeme tarafından, ayrıca hakkındaki hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul edip etmediği hususunda sanığın beyanının tespit edilmesine gerek olmadığı''* şeklinde karar vermiştir.[290]

---

[285]**Yavuz,** s. 270.
[286] Düzenleme ile hüküm kurma yetkisi aynı zaman da iddia makamı olan Cumhuriyet savcısına devredildiği için usulün Anayasa m. 9'a açıkça aykırı olduğu yönündeki görüş için bkz. **Taşkın**, s. 66. Kanun maddesinin ''hükmün açıklanmasının geri bırakılması teklif edilebilir'' şeklinde düzenlenmesi gerektiği yönünde bkz. **Tulay,** s. 132.
[287] Benzer yönde bkz. **Çulha vd.,** ss. 202 - 203.
[288]**Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,** s. 270; **Baytaz**, s. 257; **Belci,** s. 124; **Er**, s. 72; **Erdem - Şentürk**, s. 592; **Erdoğan**, s. 2018; **Ildırar,** s. 178; **Tulay**, s. 134.
[289]**Aydın**, s. 477.
[290] Yargıtay 7. CD., 02.11.2021T., 2021/20753E., 2021/14109K.

Seri muhakeme usulünün uygulanması sonucunda şüpheli hakkında HAGB kararı verilmesi halinde, şüpheli beş yıllık denetim süresi içinde bir suç işlerse, ihbar seri muhakeme usulü hakkında karar veren mahkemeye yapılacaktır. Akabinde ihbar yapılan mahkeme hükmü açıklayacaktır.

2.1.3.6. Güvenlik Tedbirlerinin Uygulanması

Güvenlik tedbirleri, ceza hukukunda bir yaptırım türü olmakla birlikte, esasen cezayı tamamlayıcı niteliktedir.[291] Seri muhakeme usulü kapsamında yaptırım uygulanması, güvenlik tedbirlerine ilişkin hükümlerin uygulanmasına engel teşkil etmez (CMK m. 250/7). Dolayısıyla yaptırım talep eden Cumhuriyet savcısı talepnamede güvenlik tedbirlerine de yer verebilir.[292] Örneğin bir yaptırım belirlenmiş ise bunu yanında eşya müsaderesi de talep edilebilir.[293] Ancak belirli haklardan yoksun bırakma tedbiri ise mahkumiyetin doğal sonucu olduğundan re'sen uygulanacaktır.[294] Buna karşılık kısa süreli hapis cezasının ertelenmesi halinde ise güvenlik tedbirleri uygulanmayacaktır.[295] Belirtelim ki, seri muhakeme usulü, yaş küçüklüğü ve akıl hastalığı durumlarında uygulanmayacağından TCK m. 31 kapsamındaki çocuklara özgü güvenlik tedbirleri ile TCK m. 32 kapsamındaki akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirlerinin uygulanması mümkün değildir.[296] Tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine baktığımızda ise örneğin seri muhakeme usulü kapsamındaki suçlardan TCK m. 228'de düzenlenmiş olan kumar oynanması için yer ve imkan sağlama suçu bakımından tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.[297] TCK m. 228/5'te bu suçtan dolayı, tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı açıkça belirtilmiştir.

Burada bahsedilmesi gereken bir diğer husus ise müsadereye ilişkin hükümlerdir. Öğretideki bir görüşe göre seri muhakeme usulünde suçun sabit olup olmadığı tartışılmadığı için müsadere hükümleri uygulanmayacaktır.[298] Kanaatimizce bu görüşe katılmak mümkün değildir, seri muhakeme usulünün sonunda bir

[291]**Kızılarslan**, s. 1936; **Kızılbuğa,** s. 53.
[292]**Değirmenci,** s. 21.
[293]**Aydın**, s. 477.
[294]**Erdem - Şentürk**, s. 593; **Yavuz,** s. 278.
[295]**Taşkın,** s. 57.
[296]**Belci,** s. 126.
[297]**Erdem - Şentürk**, s. 593.
[298]**Baytaz,** s. 271; **Dereli**, s. 958.

mahkumiyet hükmü kurulmakta olup müsadere hükümlerinin uygulanmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Müsadereye ilişkin verilmesi gereken kararlar, duruşmalı olarak verilir (CMK m. 251/1). Seri muhakeme usulünü uygulayan Cumhuriyet savcısı, müsadere talebini de talepnameye eklemelidir.[299] Bu görüşe göre Cumhuriyet savcısı müsadere talebinde bulunmamış ise talepname iade edilebilecektir.[300] Öğretideki bir başka görüşe göre ise müsadere konusunda ayrı bir dava açılmalı ve karara bağlanmalıdır.[301] Benzer bir görüşe göre kamu davasının açılmadığı hallerde Cumhuriyet savcısı ve katılan müsadere talebinde bulunabilecektir.[302] Kanaatimizce Cumhuriyet savcısı talepnamesinde güvenlik tedbirlerine yer verebileceği için müsadereye ilişkin talebine de talepnamede yer verebilir. Bu durum usul ekonomisine de katkı sağlayacaktır. Şayet mahkeme cezanın mahiyetine uygun bir güvenlik tedbiri belirtilmediği kanaatine varırsa talepnameyi iade edebilecektir.

2.1.4. Seri Muhakeme Usulünün Uygulanması Teklifi

Seri muhakeme usulünde, şüpheli bilgilendirildikten ve Cumhuriyet savcısı tarafından yaptırım belirlendikten sonraki aşama, şüpheliye seri muhakeme usulünün uygulanmasının teklif edilmesidir. Yönetmelik m. 9/1 uyarınca Cumhuriyet savcısı seri muhakeme usulünün uygulanmasını teklif etmek amacıyla şüpheliyi en kısa sürede davet eder. Bu davet; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim araçlarından yararlanmak suretiyle yapılabilir. Daha önce de belirttiğimiz üzere şüphelinin bu davete mazeretsiz olarak icabet etmemesi, resmî mercilere beyan ettiği adreste olmaması yahut yurt dışında bulunma gibi sebeplerle şüpheliye ulaşılamaması hâllerinde Cumhuriyet savcısı tarafından bu durum tutanağa bağlanır ve soruşturmaya genel hükümlere göre devam edilir.

[299]**Ildırar,** s. 131; **Tulay**, s. 134.
[300]Suçta kullanılan eşyanın müsaderesi talep edilmemiş ise eksikliğin giderilmesi amacıyla talepnamenin Cumhuriyet Başsavcılığı'na iade edilebileceği yönündeki görüş için bkz. **Aldemir,** s. 161. **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 87.
[301]**Atalay**, s. 675; **Özbek - Doğan - Bacaksız,**s. 493; **Taşkın,** s. 58; **Tulay,** s. 135; **Yavuz,** s. 279.
[302]**Soyaslan,** s. 513.

2.1.4.1. Teklifin Yapılması

CMK m. 250/3 uyarınca Cumhuriyet savcısı, seri muhakeme usulünün uygulanmasını şüpheliye teklif eder. Kanun koyucu seri muhakeme usulünün uygulanmasını teklif etme yetkisini sadece Cumhuriyet savcısına vermiş olup[303] bu yetki devredilemez.[304] Bilgilendirme aşamasının aksine kolluğa teklifte bulunma yetkisi tanınmamıştır.[305] Dolayısıyla kolluğun yapmış olduğu teklif geçersiz olacaktır. Hukuki olarak yeterli donanıma sahip olmayan kolluğun talep konusu yaptırımın belirlendiği bir aşamaya dahil edilmemesi bizce de isabetli olmuştur.

Seri muhakeme usulünün uygulanması teklifinin yapıldığı yer kavramından Seri Muhakeme Bürosu'nun bulunduğu yerlerde Seri Muhakeme Bürosu, bulunmadığı yerlerde ise Cumhuriyet savcısının teklifi yaptığı yer anlaşılmalıdır.[306]

Yönetmelik m. 5/7 uyarınca Cumhuriyet savcısının yapacağı teklif için şüpheli hakkında zorla getirme kararı verilemeyeceği gibi yakalama emri de düzenlenemez. Seri muhakeme usulünün uygulanması şüphelinin özgür iradesine dayandığı için söz konusu hükmün de yerinde olduğu ifade edilmelidir.[307] Teklif ile bilgilendirme aşaması arasında ne kadar süre geçmesi gerektiği kanunda düzenlenmemiştir. Öğretide bu iki aşama arasında şüpheliye makul süre tanınmasının daha isabetli olacağı belirtilmiştir.[308] Kanaatimizce, teklif bilinmeksizin şüphelinin bir değerlendirme yapması mümkün görünmediğinden bilgilendirme ve teklif aşaması arasında bir süre öngörülmesi fayda sağlamayacaktır. Uygulamada ise çoğunlukla sürecin hızlı işletilmesi maksadıyla bilgilendirme ve teklifin aynı gün art arda yapıldığı görülmektedir.

---

[303]**Aykurt**, s. 70; **Bahri Öztürk vd.,** *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku,* Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 780; **Başarır**, s. 295; **Erdem - Şentürk,** s. 588; **Özbek - Doğan - Bacaksız,** s. 492; Teklifin Cumhuriyet savcısı yerine mahkemeler tarafından yapılmasının daha doğru olacağı yönündeki görüş için bkz. **Taşkın,** s. 48.

[304]**Alsommouni**, s. 323; **Aykurt**, s. 70; **Ildırar,** s. 166.

[305]**Aygörmez Uğurlubay - Haydar – Korkmaz,** s. 268; **Babayiğit - Karacan,** s. 866; Cumhuriyet savcısının teklifini yerinde bulmayan mahkemenin şüpheliye teklifte bulunma yetkisi bulunmamaktadır, bkz. **Erdoğan**, s. 2011. **Ildırar,** s. 165; **Kızılbuğa,** s. 20; **Yılmaz - Apiş**, s. 77.

[306] Teklif için en uygun yer, bu usul için ayrılmış özel alanlar yahut Cumhuriyet savcısının odasıdır, bkz. **Keskin**, s. 231. **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 318.

[307]Benzer yönde bkz. **Belci**, s. 129; **Tulay**, s. 126.

[308]**Aydın**, s. 471; **Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz**, s. 267.

Teklif öncelikle sözlü yapılacak akabinde de tutanağa bağlanacaktır.[309] Cumhuriyet savcısı şüpheliye teklifte bulunurken tarafsız olmalıdır.[310] Her ne kadar Kanunda açıkça yer almasa da madde gerekçesi uyarınca şüpheliye teklif yapılırken, müdafiin de hazır bulunması gerekmektedir.[311] Müdafi huzurunda yapılmayan teklifinin kabul edilmesi hukuki bir sonuç doğurmayacaktır.[312] Kanuni düzenleme uyarınca Cumhuriyet savcısı şüpheliye teklifte bulunurken sanki sadece seri muhakeme usulünün uygulanmasını kabul edip etmeyeceğini soracakmış gibi bir anlam çıkmaktadır. Tam olarak nasıl bir yaptırım ile karşılaşacağını bilmeyen şüphelinin seri muhakeme usulünü kabul etmesi beklenemeyeceği için Cumhuriyet savcısının şüpheliye hakkında talep edeceği yaptırımın ne olacağı konusunda da bilgi vermesi gerekecektir.[313] Aksi halde Cumhuriyet savcısı tarafından yapılan teklifin reddedilmesi muhtemel olduğu gibi şüphelinin rızasının geçerliliğinden de bahsedilemeyecektir. [314]

Nihayet Yönetmelik m. 10/2'de *''şüpheliye uygulanacak yaptırımların neler olduğu açıklanır''* denilmek suretiyle yaptırımın da şüpheliye açıklanacağı açıkça hüküm altına alınmıştır. Böylece şüpheli, hakkında talep edilen cezayı yahut güvenlik tedbirini, seçenek yaptırımları, erteleme kararını bileceği için karar vermesi daha kolay olacaktır. Susma hakkını kullanan, hakkında yakalama emri çıkartılmış yahut tutuklu olan şüpheliye seri muhakeme usulünün uygulanmasının teklif edilmesinde bir engel bulunmamaktadır.[315] Teklif usulü hakkında ifade ve sorguya ilişkin usuller kıyasen uygulanmalıdır.[316] Bu sebeple seri muhakeme usulünde teklif yapılırken şüpheliye ilaç verme, yorma, aldatma, kötü davranma, işkence, cebir veya tehditte bulunma vb. bedensel veya ruhsal müdahalelerde bulunulamaz. Yine şüpheliye teklifi kabul etmesi için kanuna aykırı bir yarar vaadinde bulunulamaz. Yasak ifade ve sorgu usullerinin varlığı halinde şüphelinin özgür iradesinden

[309]**Aydın**, s. 471.
[310] Seri muhakeme usulünde ikrar şartı aranmadığı için bilgilendirme aşamasında şüpheliye baskı kurulması gibi bir durumun olmayacağı yönünde bkz. **Ildırar,** s. 107.
[311] Madde gerekçesi.
[312]**Aldemir,** s. 61; Teklif esnasında müdafi bulunma şartının aranmadığı yönünde bkz. **Kızılarslan,** 1910.
[313]**Barutçu**, s. 63; **Ildırar,** s. 169; **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 325; **Yılmaz,** s. 220.
[314]**Baytaz,** s. 253.
[315]**Aldemir,** s. 224.
[316]**Yavuz**, s. 284.

bahsedilemeyecektir.[317] Şüphelinin beyanı yasak sorgu usulleri ile elde edilmiş ise kanaatimizce şüphelinin kabulü, hukuka aykırı nitelikte olup bu husus itiraz konusu yapılabilecektir. İtiraz merci, itirazı yerinde görür ise kararı değiştirebilir, düzeltebilir yahut geri alabilir.[318] Burada son olarak değinmemiz gereken bir diğer husus ise teklif aşamasında şüphelinin Cumhuriyet savcısı ile yaptırım ile ilgili pazarlık yapma imkanının bulunmamasıdır.[319] Yaptırım, Cumhuriyet savcısı tarafından kanunda belirtilmiş olan kriterler uyarınca belirlenecek olup şüphelinin pazarlık yapması yahut öneride bulunması söz konusu değildir.

2.1.4.2. Müdafi Görevlendirilmesi

Müdafi, şüpheli veya sanığın ceza muhakemesinde savunmasını yapan avukattır (CMK m. 2/1-c). Şüpheli yahut sanık soruşturma ve kovuşturmanın her aşamasında müdafi yardımından yararlanabilir.[320] Müdafiin görevi, şüpheli yahut sanık; suç işlememişse ceza almasını önlemek şayet şüpheli yahut sanık suç işlemişse suç ile orantılı bir ceza almasını sağlamaya yönelik faaliyetleri yürütmektir.[321] Seri muhakeme usulünde müdafiin üstlendiği görevin savunma yapmak yerine şüpheliye tavsiye vermek ve onu yönlendirmek olarak değiştiği görülmektedir.[322] Kural olarak müdafilik ihtiyari olmakla beraber kanunda öngörülen hallerde zorunludur.[323] Seri muhakeme usulüne ilişkin kanuni düzenleme uyarınca şüphelinin müdafii huzurunda teklifi kabul etmesi hâlinde bu usul uygulanır.

Yönetmelik m. 11/2'ye göre şüpheliden kendisine bir müdafi seçmesi istenir. Müdafii bulunmayan şüpheli için istemi aranmaksızın müdafi görevlendirilir.[324] Burada şüphelinin kendi seçtiği özel müdafi yok ise istemi aranmaksızın baro tarafından bir müdafi görevlendirmesi yapılacaktır.[325] Söz konusu kanuni düzenleme ile zorunlu müdafilik hallerine bir yenisinin daha eklendiği görülmüştür.[326] Zorunlu

---

[317] **Turhan,** s.189.
[318] **Gökcen vd.,** s. 660.
[319] **Belci**, s. 128.
[320] **Özen,** s. 54; **Soyaslan,** s. 203.
[321] **Serhat Sinan Kocaoğlu,** *Müdafi,* Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, 2017, s. 62.
[322] **Yetimoğlu**, s. 52.
[323] **Ildırar**, s. 111; **Özdemir - Ersönmez**, s. 174.
[324] **Karakehya - İnce Tunçer,** ''Anayasal İlkeler Açısından Değerlendirme'', s. 43 - 44.
[325] **Aydın,** s. 473.
[326] **Alsommouni**, s. 313; **Gökcen vd.,** s. 225; **Ildırar,** s. 112; **Özdemir - Ersönmez**, s. 172; **Şahin - Göktürk,** Ceza Muhakemesi Hukuku-II, s. 203; Seri muhakeme usulünde öngörülmüş olan zorunlu

müdafilik, şüpheli yahut sanığın iradesine bağlı olmaksızın müdafilik yapılması halidir.[327] Zorunlu müdafilik hallerinde şüphelinin müdafi yardımından faydalanmak istememesinin bir önemi bulunmamaktadır.[328] Oldukça hızlı bir şekilde ilerleyen seri muhakeme usulünde görev alan müdafiin seri muhakeme usulüne tabi suçlar bakımından yeterli donanıma sahip olması gerekmektedir.[329]

Öğretideki bir görüşe göre seri muhakeme usulünün uygulanması teklifinin kabulü aşamasında zorunlu müdafilik halinin düzenlenmesinin hazineye ek mali yük getireceği ve usulü yavaşlatacağı ileri sürülmüştür, bu sebeple de zorunlu müdafilik yerine şüphelinin talebi üzerine müdafi atanmasının daha yerinde olacağı belirtilmiştir.[330] Bizim de katıldığımız görüşe göre ise şüpheli, hukuki açıdan yeterli bilgiye sahip olmadığından bu süreçte şüphelinin bir müdafi yardımından yararlandırılması yerinde bir düzenleme olmuştur. Aksi halde şüpheli, sonuç cezanın lehine olup olmadığını ve cezanın belirlenmesi sürecindeki ölçütlerin neler olduğunu tek başına doğru bir şekilde değerlendiremeyecektir. Ayrıca gerçekleştirilen işlemler sırasında hukuka aykırı bir uygulama ile karşılaşan müdafi bu durumu tutanağa şerh düşürecektir.[331] Nitekim zorunlu müdafilik halinin getirilmesi ile amaçlanan da şüphelinin haklarının korunmasıdır.[332]

Seri muhakeme usulünde müdafiin görevlerinden birisi de şüphelinin tam ve net bir şekilde aydınlatılmış olup olmadığının denetlenmesini sağlamaktadır. Müdafi, her somut olayda Cumhuriyet savcısının yapması gereken asgari bilgilendirmeyi yapıp yapmadığını tespit edecektir. Müdafi hiçbir kişi ve kurumdan emir ve talimat

---

müdafilik hali CMK'nın belirli ağırlıktaki suçları esas alarak öngörmüş olduğu zorunlu müdafilik haline aykırı bir düzenlemedir, bkz. **Taneri,** s. 54. **Tulay**, s. 127; **Yaşar,** ''Seri Muhakeme Usulü Üzerine Bir İnceleme'', s. 65.

[327]**Kocaoğlu,** s. 127.

[328] Böyle bir durumda ısrarcı olan şüphelinin teklifi reddettiğinin kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. **Aygörmez - Korkmaz,** s. 20.

[329]Baroların avukatlara bu yönde özel bir eğitim vermesi gerektiği yönünde bkz. **Aygörmez - Korkmaz,** s. 20.Seri muhakeme usulünün uygulanması sırasında ister özel ister zorunlu müdafi olsun fark etmeksizin kamu görevlisi olması sebebiyle görevini gereği gibi yapmalı ve kötüye kullanmamalıdır aksi halde görevi kötüye kullanma suçundan dolayı yargılanabilecektir, bkz. **Özdemir - Ersönmez,** s. 174. **Taşkın,** s. 74.

[330]**Kezer,** ss. 125 - 127.

[331]**Ildırar,** s. 114.

[332]**Karakehya - İnce Tunçer**, *Seri Muhakeme*, s. 73; Cumhuriyet savcısı CMK m. 147 uyarınca daha önce ifade almışsa şüpheliye müdafiden yararlanma hakkını daha önce hatırlatmış olmalıdır, aksi halde ifade hukuk aykırı yöntemler ile alınmış olacaktır, bkz. **Sevdiren**, s. 593.

almaksızın görevini yapar.[333] Ayrıca eğer şüphelinin soruları varsa bu soruları yöneltebileceği bir hukuk süjesinin bulunması da gereklidir.[334] Müdafi bu soruları hukuki sonuçlarını açıklamak suretiyle samimi şekilde cevaplamalıdır. Bunun için müdafiin teklifin kabulünden önce soruşturma dosyasını detaylı şekilde incelemesi gerekmektedir. Dosya inceleme yetkisi, isnadın öğrenilmesi ve savunma hazırlanması bakımından oldukça önemlidir.[335] Müdafiin dosyayı incelemesi, bir örneğini alması sadece bir yetki değil aynı zamanda hak ve yükümlülüktür.[336] Özellikle teşebbüs, iştirak, şahsi cezasızlık halleri gibi seri muhakeme usulü uygulanması halinde şüpheli aleyhine sonuçlar doğurabilecek durumlarda müdafi yardımı oldukça önem arz etmektedir. Yine müdafi, şüpheli ile görüşmesinde hukuki kanaatini şüpheli ile paylaşarak seri muhakeme usulünü kabul veya reddin olumlu ve olumsuz sonuçlarını bildirebilecektir.[337] Böylece aslında müdafi, şüphelinin hak ve menfaatlerinin korunmasını ve hür iradesine dayanan bir beyanda bulunmasını sağlayacaktır.

Müdafiin bulunması gereken aşama hususunda da öğretide fikir birliği oluşturulamamış ve farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bu görüşlerden ilkine göre; kanunda *''müdafii huzurunda teklifi kabul etmesi''* denildiği için müdafiin yalnızca şüphelinin kabul beyanı esnasında bulunması yeterlidir. Çünkü kanunda teklif sırasında müdafiin hazır bulunması şartı aranmamıştır.[338] Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise zorunlu müdafilik halinin düzenlenmesi ile şüphelinin haklarının korunmasını amaçlanmıştır bu sebeple bilgilendirme aşamasından itibaren müdafiin de sürece dahil edilmesi gerekmektedir.[339] Çünkü gerçek anlamda müdafi

---

[333]**Kocaoğlu,** s. 64.

[334] Lehine olan delillerin de toplanıp toplanmadığını öğrenmek şüphelinin temek bir hakkıdır, bkz. **Özdemir - Ersönmez**, s. 1569.

[335]**Değirmenci,** s. 20; **Taner,** *Çelişme ve Silahların Eşitliği*, s.206.

[336]**Kocaoğlu,**s. 176.

[337]**Belci**, s. 120; **Değirmenci,** s. 20.

[338]Teklif ve kabulün müdafi huzurunda yapılmasının yeterli olduğu ayrıca şüphelinin savunmasının alınmasının müdafi huzurunda olması gerekmediği yönündeki görüş için bkz. **Aldemir,** s. 57. Müdafiin teklifin kabulü aşamasında usule dahil olmasının geç bir aşama olduğu yönünde bkz. **Er,** s. 64.**Kızılbuğa,** s. 41; **Taneri,** s. 52; **Yavuz,** s. 282.

[339]**Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz**, s. 267 - 268; **Erdoğan**, s. 2013; **Ildırar,** ss. 108 - 109; **Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme*, s. 73; Seri muhakeme usulünde öncelikle müdafiin bilgilendirilmesi sonrasında ise müdafiin şüpheliyi seri muhakeme usulünün uygulanmasının artı ve eksi yönleri hakkında bilgilendirmesi gerektiği yönündeki görüş için bkz: **Kızılbuğa,** s. 21.**Özdemir - Ersönmez**, s. 170; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 50; Bilgilendirme ve teklifin müdafi huzurunda yapılması ve bu durumda şüpheliye teklifi değerlendirmesi için süre verilmemesi gerektiği

yardımından bahsedebilmek için müdafiin şüpheli yahut sanık ile birlikte işlemlere katılması gerekmektedir ve böylece şüphelinin bilgilendirme aşamasında yönlendirilmesinin önüne geçilmiş olacaktır.[340] Aksi halde müdafi huzurunda şüphelinin kabul beyanının alınması, yalnızca şeklî bir merasimin gerçekleştirilmesi anlamına gelecektir ki bu durumda şüphelinin etkin bir hukukî yardımdan yararlandığını söylemek imkânsız olacaktır.[341] Bu sebeple bizce mevcut uygulamada müdafi seri muhakeme usulüne çok geç bir aşamada dahil olmaktadır.[342] Müdafiin seri muhakeme usulünün başkaca aşamalarında ihtiyari olarak bulunması söz konusu tartışmanın dışında olup her zaman mümkündür. Uygulamada ise çoğunlukla seri muhakeme usulüne ilişkin teklifin müdafi huzurunda yapılmadığı gözlemlenmektedir. Cumhuriyet savcısı şüpheliyi bilgilendirip usulü teklif ettikten sonra müdafi görevlendirilmesini talep etmektedir. Şüpheli, Cumhuriyet savcısına teklifi kabul etmeyeceğini bildirmiş ise artık müdafi görevlendirmesi yapılmamaktadır. Mevcut düzenleme uyarınca şüphelinin düşünmek için süre istemesi hali için de müdafi huzurunda beyanda bulunma zorunluluğu yoktur. Yargıtay da *''Bilgilendirme ve teklif aşaması için müdafii şartının aranmadığı gibi şüphelinin teklifi reddetmesi halinde ret tutanağının müdafii görevlendirilmeksizin tanzim edilip sadece şüpheli tarafından imzalanmasının yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri kapsamında hukuka uygun olduğu''* yönünde karar vermiştir.[343] Uygulamada müdafiin etkin bir rol oynayamadığı, bazen sadece yasal bir zorunluluğu yerine getirmek ve imza atmak suretiyle usulün tamamlanmasına katkı sağladığı görülmektedir.[344] AİHS m. 6/3-c uyarınca suç isnadı altında olan herkes; kendisini savunmak, müdafi yardımından yararlanmak, kişinin maddi imkanı yok ise adaletin tecelli etmesi için gerektiğinde resen görevlendirilecek avukat yardımından

---

yönündeki görüş için bkz. **Şahin - Göktürk,** *Ceza Muhakemesi Hukuku-II,* s. 203. Sürecin başından itibaren müdafi yardımı bulunmadığı için şüphelinin kendisini baskı altında hissetmektedir, bkz. **Taşkın,** s. 51. **Tulay**, s. 127.

[340] Soruşturma aşamasında gizlilik esas olduğu için kanun koyucu müdafiin soruşturma aşamasında hangi işlemler sırasında hazır bulunabileceğini belirlemiştir, bkz. **Karakehya,** s. 155; **Taner,** *Çelişme ve Silahların Eşitliği*, s. 193.

[341] **Belci,** s. 130; Fiili durumun silahların eşitliği ilkesine aykırı olduğu yönünde bkz. **Ildırar,** s. 113. **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 71; Seri muhakeme usulünün uygulanması teklifin reddine dair beyanın da müdafi huzurunda alınması gerektiği yönündeki görüş için bkz. **Tulay,** s. 127.

[342] **Aygörmez - Korkmaz,** s. 46.

[343] Yargıtay 12. CD., 25.5.2021T. 2020/12463E., 2021/4209K.

[344] **Canpolat**, s. 255; **Ildırar,** s. 115; **Kızılbuğa**, s. 43; **Özdemir - Ersönmez,** s. 176; Müdafiin işlem tanığına indirgenmemesi gerektiği yönünde bkz. **Sevdiren,** s. 612.

ücretsiz olarak yararlanmak hakkına sahiptir. Yine CMK m. 149/1 uyarınca şüpheli yahut sanık bir ya da birden fazla müdafiin yardımından yararlanabilir. Kanaatimizce seri muhakeme usulünün uygulanması sırasında müdafi yardımının öngörülmüş olması yerinde olmakla birlikte düzenleme yeterli değildir. [345] Müdafiin usule daha erken bir aşamada dahil edilmesi daha uygun olacaktır.

Seri muhakeme usulünün uygulanması teklifi mutlaka bizzat şüpheli tarafından kabul edilmeli yahut reddedilmelidir. Müdafiin şüpheli yerine beyanda bulunması söz konusu olmayacaktır. Seri muhakeme usulünün uygulanmasına yönelik tercih kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan temsil ile yerine getirilemez.[346] Şüpheli ile müdafi beyanının çelişmesi halinde şüphelinin beyanı esas alınacaktır.[347] Böyle bir durumda müdafiin teklifin reddi konusunda görüş ve iradesini kabul tutanağına geçirmesi mahkeme tarafından yapılacak denetim ve değerlendirme açısından önem arz edecektir.[348] Aksi halde müdafi, şüphelinin beyanlarına katıldığını ve seri muhakeme usulünün uygulanmasını talep ettiğini söylemelidir.

Seri muhakeme usulündeki teklifin SEGBİS veya istinabe yoluyla yapıldığı hallerde de müdafi huzurunda teklifin kabul edilmesi şartı aranmaktadır. Yönetmelik m. 11/3 uyarınca seri muhakeme usulünün uygulanmasına ilişkin teklifin SEGBİS veya istinabe yoluyla yapıldığı hâllerde, şüphelinin seçtiği bir müdafi yoksa teklifin kabulünde hazır bulunması için müdafi görevlendirilmesi, istinabe evrakı gönderilen ya da SEGBİS ile dinleme talep edilen yer Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yapılır. Bu durumda soruşturmayı yürüten Cumhuriyet başsavcılığı tarafından ayrıca bir müdafi görevlendirilmez.

Müdafiin görevinin sona erme anı ise somut olaya göre değişecektir. Seri muhakeme usulünün uygulanması ve hüküm kurulması halinde, hükmün kesinleşmesine kadar müdafiin görevi devam etmektedir. Eğer mahkeme

[345]**Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,** s. 283; Seri muhakeme usulünde mahkeme görünüşte karar vermektedir, bkz. **Ekici Şahin,** s. 317. Bu usul ile Cumhuriyet savcıları cezayı belirleyebilen, onu seçenek yaptırımlara çevirebilen ve başkaca buna benzer kurumları uygulayabilen konuma getirilmiştir, bkz. **Kızılarslan**, s. 1911. **Özdemir - Ersönmez**, s. 1717; Etkin bir müdafi yardımı olmadığı yönünde bkz. **Taşkın**, s. 75.

[346]**Barutçu**, s. 50; **Dereli,** s. 960; **Ildırar,** s. 160; **Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme*, s. 74; **Özbek - Doğan - Bacaksız,** s. 492.

[347]**Aldemir,** s. 57; **Aydın**, s. 473; **Baytaz,** s. 254 - 255; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 73.

[348]**Özdemir - Ersönmez**, ss. 177 - 178; **Yavuz,** s. 281.

talepnameyi iade ederse müdafiin görevi yine sona erecektir. Talepnamenin reddi halinde de bu karara karşı kanun yolu açık olmadığı için bu aşamada müdafiin görevi sona erecektir.

2.1.4.3. İstinabe ve SEGBİS'ten Yararlanılması

Yönetmelik m. 10/11 uyarınca soruşturmayı yürüten Cumhuriyet savcısı, seri muhakeme usulüne ilişkin bilgilendirme ve teklifi, SEGBİS veya istinabe yoluyla da yapabilir. Cumhuriyet savcısının bulunduğu yerden farklı bir yerde bulunan şüpheliye istinabe ile seri muhakeme usulüne ilişkin teklif yapılacak ise işlemin yapılacağı yer Cumhuriyet başsavcılığına talimat yazılacaktır. Öğretide istinabe yolu ile seri muhakeme işlemlerinin yapılmasının süre alacağı, bu durumun da seri muhakeme usulünün niteliği ile bağdaşmadığı belirtilmiştir.[349]

İstinabe kurumu doğrudan doğruyalık ilkesinin istisnası olarak karşımıza çıkmaktadır.[350] Yönetmelik m. 10/13 uyarınca soruşturmayı yürüten Cumhuriyet savcısı, teklifi içeren seri muhakeme usulü kabul tutanağını istinabe evraklarına ekler. Evrakın gönderildiği yer Cumhuriyet başsavcılığı vakit kaybetmeksizin derhal davet işlemlerini gerçekleştirir ve davete icabet eden şüpheliye gerekli bilgilendirmeyi yapar. İstinabe yapılması halinde de şüphelinin müdafi huzurunda teklifi kabul etmesi gerekmektedir. Teklifin müdafi huzurunda kabul edilmesinin ardından kabul tutanağı Cumhuriyet savcısı, şüpheli ve müdafii tarafından imzalanır. Bu evrak soruşturmayı yürüten Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. İstinabe yapılması halinde talepname istinabe yapan Cumhuriyet savcısı tarafından değil, bizatihi soruşturmayı yapan Cumhuriyet savcısı tarafından hazırlanır.[351] Uygulamada genellikle istinabe yapılan Cumhuriyet başsavcılığına yalnızca talepnamenin gönderildiği, talepnamenin ekinde başkaca bir belge olmadığı görülmektedir. Bu durum müdafiin dosya inceleme imkanını ortadan kaldırmakta ve şüpheliyi eksiksiz bir şekilde bilgilendirmesini engellemektedir.[352] Şüpheli hakkında bir talepname mevcut olmasına rağmen, yaptırım talebinin hangi koşullar dikkate alınarak

[349] **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 72.
[350] **Yener Ünver - Hakan Hakeri,** *Ceza Muhakemesi Hukuku,* Adalet Yayınevi, 18. Baskı, Ankara, 2021, s. 189.
[351] **Ildırar,** s. 163.
[352] Benzer yönde bkz. **Akgül,** s. 105.

belirlendiği kontrol edilememektedir. İstinabe ile seri muhakeme usulünün yürütülmesi halinde talepname ekinde asıl soruşturma dosyasına ilişkin bilgi ve belgelerin ek olarak gönderilmesi gerektiği yönünde bir düzenleme yapılması isabetli olacaktır. Mevcut durumda şüphelinin teklifi değerlendirmek için süre istemesi, bu süre zarfında soruşturmanın yapıldığı Cumhuriyet başsavcılığından dosyaya dair detayları öğrenmesi ve sonrasında bir karar vermesi daha doğru olacaktır.

Soruşturmayı yürüten Cumhuriyet savcısı, eğer seri muhakeme usulüne ilişkin işlemleri SEGBİS yöntemiyle yapacak ise bu işlemleri Ceza Muhakemesi Kanunun Elektronik İşlemler başlıklı 38/A maddesine göre yürütür. Öğretide SEGBİS kullanımı kanunda yer almazken yönetmelik ile bu hususun düzenlenmiş olması eleştirilmiştir.[353]

2.1.4.4. Şüphelinin Tercihi

Cumhuriyet savcısının seri muhakeme usulüne dair teklifi üzerine şüpheli hür iradesi ile üç farklı tercihte bulunabilecektir. Şüpheli, Cumhuriyet savcısının teklifini reddedebilir, teklifi değerlendirmek için süre talep edebilir ya da teklifi kabul edebilir. Her bir tercihe göre işletilecek süreç farklı olacaktır. Aşağıda detaylı şekilde bu süreçler ele alınmıştır.

2.1.4.4.1. Şüphelinin Teklifi Reddetmesi

Şüphelinin somut olaya konu suçu işlemediği dolayısıyla olası bir yargılamada beraat edeceğini yahut daha az bir yaptırım ile karşılaşacağını düşünmesi halinde, yapılan teklifi reddetmesi kaçınılmazdır. Öğretide şüphelinin Cumhuriyet savcısının teklifini de müdafi huzurunda reddetmesi gerektiği ileri sürülmektedir.[354] Kanaatimizce mevcut düzenleme uyarınca yalnızca teklifin kabulünün müdafi huzurunda olması şartı arandığı için bu görüş uygulama alanı bulmayacaktır. Ancak şüphelinin burada vermiş olduğu ret beyanı seri muhakeme usulünün uygulanması imkanını tamamen ortadan kaldırmamaktadır. Yönetmelik m. 5/11 uyarınca şüpheli, iddianamenin düzenlenmesine kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak hakkında seri muhakeme usulünün uygulanmasını talep edebilir. Böyle

[353]**Yılmaz,** ss. 192 - 193.
[354]**Başarır,** s. 296; **Tulay,** s. 127.

bir durumda Cumhuriyet savcısının seri muhakeme usulünü uygulayıp uygulamama konusunda takdir yetkisi yoktur, iddianame düzenlenmeden önce usulün uygulanmasını talep eden şüpheli hakkında seri muhakeme usulünü uygulayacaktır.[355] Öğretide söz konusu bu başvurunun müdafi tarafından da yapılabileceği belirtilmektedir.[356] Seri muhakeme usulünün uygulanmasında şüpheli beyanının esas alınacağı göz önüne alındığında kanaatimizce bu durumda şüphelinin bizzat başvurması gerekmektedir.

Şüphelinin teklifi reddetmesi hâlinde Cumhuriyet savcısı tarafından buna ilişkin tutanak düzenlenerek soruşturma dosyasına eklenir (Yönetmelik m. 10/10). Bu halde artık şüpheli hakkında genel hükümlere göre iddianame düzenlenerek kamu davası açılacaktır. Cumhuriyet savcısı bu aşamada artık kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar veremeyecektir.[357] Yine şüphelinin bir defa seri muhakeme usulüne tabi bir suç bakımından usulün uygulanmasını reddetmesi şüphelinin seri muhakeme usulüne tabi başka suçlar bakımından seri muhakeme usulünden yararlanamayacağı anlamını taşımamaktadır. Kısacası teklifin reddi, sadece ilgili dosyayı bağlamaktadır. Ayrıca CMK m. 250/11'e göre bütün şüphelilerin seri muhakeme usulü teklifini kabul etmesi gerekmektedir. Bu sebeple bir şüphelinin teklifi reddetmesi halinde de seri muhakeme usulü uygulanmayacaktır.

2.1.4.4.2. Şüphelinin Süre Talebinde Bulunması

Şüphelinin kendisi hakkında talep edilen ceza hakkında düşünmek için süre talep etme hakkı mevcuttur. Yönetmelikte de bu durum şu şekilde düzenlenmiştir; Talebi hâlinde teklifi değerlendirmesi için şüpheliye bir ayı aşmamak üzere makul bir süre verilir (Yönetmelik m. 10/3). Kanaatimizce kanunda süre bakımından azami süre öngörülmemesine rağmen yönetmelik ile böyle bir sınırlama getirilmesi hukuk yapma tekniğine aykırıdır.[358] Şüpheliye tanınmış olan bu süre azami olarak bir aydır.

---

[355] **Ildırar,** s. 110; İddianamenin UYAP üzerinden onaylanmasından önce Cumhuriyet savcısına başvurulabilecektir, bkz. **Keskin**, s. 232. **Özdemir - Ersönmez**, s. 163; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 53.

[356] **Aydın**, s. 475.

[357] Koşulları mevcut ise Cumhuriyet savcısının KDAE kararı verebileceği yönünde bkz. **Taşkın,** s. 67. **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 327.

[358] Benzer yönde görüş için bkz. **Erdoğan,** s. 2014.

Makul sürenin takdiri Cumhuriyet savcısına aittir.[359] Cumhuriyet savcısına sadece bir ayı aşmayacak şekilde makul süreyi belirleme yetkisi tanınmıştır. Makul sürenin belirlenmesinde neyin kriter alınacağı belirtilmemiştir.[360] Somut olayın özelliklerine göre hem şüphelinin düşünmesi için yeterli olacak hem de usulün uygulanmasını sürüncemede bırakmayacak bir sürenin belirlenmesi isabetli olacaktır. Burada öngörülmüş olan süre re'sen tanınan bir süre olmayıp şüphelinin talebi halinde verilmektedir. Yine şüphelinin süre talep etmesi halinde Cumhuriyet savcısının şüpheliye süre vermeme gibi bir imkanı yoktur. Öğretideki bir görüşe göre hak kayıplarının önlenmesi için şüphelinin talebine bakılmaksızın bir haftadan az olmamak üzere makul bir süre verilmesi gerekmektedir.[361] Şüpheli öngörülen bu süre sonunda müdafi huzurunda usulü kabul etmesi ile CMK m. 250 uyarınca öngörülen süreç işletilecektir. Şayet şüpheli, öngörülen bu süre sonunda mazeret bildirmeksizin gelmez yahut teklifi reddettiğini beyan ederse hakkında seri muhakeme usulü uygulanmaz, genel hükümlere göre soruşturma yapılır. Dolayısıyla şüphelinin süre talep etmesi seri muhakeme usulüne dair teklifi reddetmesine engel teşkil etmemektedir. Teklife cevap verilmemesi de talebin reddi olarak değerlendirilecektir.[362]

2.1.4.4.3. Şüphelinin Teklifi Kabul Etmesi

Yönetmelik m. 10/8 uyarınca Cumhuriyet savcısının teklifinin kabul edilmesi hâlinde buna ilişkin Yönetmeliğin ekinde yer alan örneğe uygun seri muhakeme usulü kabul tutanağı düzenlenir. Bu tutanakta; şüpheliye isnat edilen eylem, şüphelinin kabul beyanı, belirlenen sonuç ceza ve/veya güvenlik tedbiri ile uygulandığı takdirde HAGB, seçenek yaptırım veya hapis cezasının ertelenmesine ilişkin hususlar yer alır. Kabul tutanağı, Cumhuriyet savcısı ve şüpheli ile müdafi tarafından imzalanır. Şüpheli teklifi kabul etmesi halinde aynı gün mahkemeye yönlendirilecektir.

---

[359]**Ildırar**, s. 170; **Tulay**, s. 128.
[360] Buradaki belirsizliğin eşitsizliğine neden olabileceği yönünde bkz. **Yetimoğlu**, s. 37.
[361]Söz konusu süre bakımından asgari bir sürenin de belirlenmesi gerektiği yönünde bkz. **Erdoğan**, s. 2014. Şüpheliye makul bir sürenin tanınmasında fayda ve zorunluluk vardır, bkz. **Kızılarslan**, s. 1930. Aksi yöndeki görüş için ise bkz. **Taneri,** s. 55. **Taşkın,** s. 55; Usulün seriliği ile uyumlu bir sürenin belirlenmesi gerektiği yönünde bkz. **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 320.
[362]**Tulay**, s. 128.

Suç iştirak halinde işlenmişse CMK m. 250/11 uyarınca şüphelilerin tamamının kabulü aranacaktır. Örneğin birden fazla kişinin iştirak halinde hakkı olmayan yere tecavüz etmesi veya halk arasında korku yaratacak şekilde silahla ateş etmesi halinde her şüphelinin kendisine yapılan teklifi kabul etmesi gerekecektir, aksi halde tüm şüpheliler bakımından genel hükümlere göre işlemler yapılacaktır.[363] Kabul beyanı bizatihi şüpheli tarafından yapılması gerekmekte olup şüpheli yerine müdafi tarafından bu işlem yerine getirilemez.[364]

Burada değinmemiz gereken bir diğer husus ise şudur: CMK m. 250/3'te suçun ikrarı yerine şüphelinin seri muhakeme usulünün uygulanması teklifini kabul etmesinden bahsedilmiştir. Öğretide şüphelinin seri muhakeme usulünün uygulanmasını kabul etmesinin suçu ikrar olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği tartışılmıştır. Ceza muhakemesi hukukunda ikrar, somut olay ve durumların sanık tarafından kabul edilmesidir.[365] Kanun maddesinin gerekçesinde seri muhakeme usulünün suç şüphesi altında bulunan kişilerin sorumluluğu kabul hakkının da bulunduğu gerekçesi ile getirildiği belirtilmiştir.[366] Öğretideki bir görüşe göre teklifin kabul edilmesi ile şüpheli eylemi ve sorumluluğu kabul etmiş olacaktır.[367] Öğretideki başka bir görüşe göre ise eğer şüpheli soruşturma safhasında suça dair bir ikrarda bulunmamış ise yalnızca seri muhakeme usulünün uygulanmasını kabul etmesi suçu kabul ettiği anlamına gelmeyecektir.[368] Kanaatimizce de kanun koyucu yalnızca seri muhakeme usulünün uygulanması teklifinin kabulünden bahsettiği için şüphelinin teklifi kabulü, ikrar niteliği taşımamaktadır. Nitekim soruşturma aşamasında ifade alınmasının zorunlu

---

[363] **Aldemir**, s. 58.

[364] **Erdoğan**, s. 2013.

[365] **Erol Cihan**, ''Ceza Muhakemesi Hukukunda İkrar'', *İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası,* Cilt: 31, Sayı: 1-4, Yıl: 1965, s. 110.

[366] Madde gerekçesine göre şüpheli; susma hakkına sahip olduğu gibi fiilin sorumluluğu üstlenme hakkına da sahiptir.

[367] **Başarır**, ss. 292 - 293; **Belci**, s. 132; **Er**, s. 67; Seri muhakeme usulündeki kabul suçu kabuldür, bkz. **Özdemir - Ersönmez**, s. 166. **Kocakale**, s. 2613; **Tulay**, s. 128; Şüphelinin kabulü dolaylı ikrar mahiyetindedir, bkz. **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, ss. 314 - 315.

[368] **Atalay**, s. 673;**Aydın,** s. 475; **Aygörmez - Korkmaz,** s. 43;**Babayiğit - Karacan**, s. 879; **Baytaz,** s. 244;**Canpolat,** s. 250; **Çağlar**, s. 51;**Dereli**, s. 958; **Erdem - Şentürk**, s. 584;**Gökkaya,** s. 83; **Ildırar**, s. 169; **Kaşlı**, s. 86; **Keskin,** s. 235; **Kızılarslan**, s. 1930; **Koç**, s. 649; **Sevdiren,** s. 590; Şüphelinin buradaki kabulünün usulün uygulanmasına yönelik bir kabul olduğu, suçu işlediğine yönelik bir kabul niteliği taşımadığı yönünde bkz. **Şahin - Göktürk,** *Ceza Muhakemesi Hukuku-II*, s. 203. **Taner,** *Seri Muhakeme ve Müdafiin Rolü,* s. 30; **Taneri,** s. 50; **Yavuz,** s. 285; Fransız hukukunda yer alan ''suçluluğun ön kabulü üzerine duruşma'' kurumundan farklı olarak burada şüphelinin suçu ikrarı aranmaz, bkz. **Yetimoğlu,** s. 34.

olmaması, seri muhakeme usulünün teklifi için yakalama emri ve zorla getirme kararının çıkartılamaması, kabule ilişkin beyanların delil yasağı kapsamında değerlendirilmesi ve ifade alınmamasının seri muhakeme usulünün uygulanmasına engel olmaması seri muhakeme usulünün uygulanması teklifinin kabul edilmesi ile suçun ikrar edilmesinin birbirinden bağımsız olduğunu göstermektedir.[369] Böyle olmakla birlikte, öğretide dile getirilen tereddütleri gidermek ve şüphelinin kendisini hukuken daha emin konumda hissetmesine katkı sunmak adına seri muhakeme usulünün uygulanabilmesi için ikrar şartının arandığı bir kanun düzenlemesi yapılması daha isabetli olacaktır.[370] Böylece şüphelinin masum olmasına rağmen mahkumiyet hükmüyle karşılaşma olasılığı karşısında ceza indiriminden yararlanma adına usulü kabul etmesi ihtimali de azaltılacaktır.

2.1.5. Talepname Düzenlenmesi

Talepnamenin hukuki niteliği konusunda öğretide farklı görüşler mevcuttur. Öğretide talepnamenin; iddianame yerine geçen,[371] iddianame benzeri[372] ve nihayet kendine özgü bir belge olduğu dile getirilmektedir.[373] Talepname, seri muhakeme usulünde Cumhuriyet savcısı tarafından mahkemeye sunulan talep yazısını ifade eder (Yönetmelik m. 4/1-ç). Kanaatimizce talepnamede iddianamenin aksine Cumhuriyet savcısı tarafından somutlaştırılmış bir ceza talebinin bulunmasından ve kamu davası açmaya yönelik olmamasından dolayı iddianame şeklinde nitelendirilmesi mümkün olmayıp sui generis bir nitelik taşımaktadır. Ayrıca talepname CMK m. 223 uyarınca hüküm de sayılmaz.[374] Şüphelinin müdafi eşliğinde seri muhakeme usulünün uygulanmasını kabul etmesi üzerine Cumhuriyet savcısı, belirlediği yaptırımın mahkeme kararına konu olmasını talep eder. Eğer söz konusu ceza, seçenek yaptırımlara çevrilmiş, ertelenmiş yahut CMK m. 231 uyarınca HAGB kararı verilmiş ise bu hususlar da talepnamede yer alacaktır.

---

[369] **Kaşlı**, ss. 87 - 89.
[370] Benzer yönde bkz. **Akgül,** s. 77; **Baytaz,** s. 232.
[371] **Yenisey - Nuhoğlu,** ss. 894 - 895.
[372] **Barutçu**, s. 85; **Başarır,** s. 296; **Sevdiren,** s. 596.
[373] **Cankat**, s. 20; **Demir**, s. 85.
[374] **Aldemir,** s. 73; Talepnamenin iddianame benzeri bir belge olduğu ve ara belge olarak nitelendirilmesi gerektiği yönündeki görüş için bkz. **Taşkın,** s. 62.

Talepname düzenleme yetkisi yalnızca Cumhuriyet savcısına tanınmış bir yetkidir. Talepname yetkili ve görevli mahkemeye hitaben düzenlenir. Ayrıca talepnamenin yazılı şekilde olması gerektiği belirtilmiştir. Cumhuriyet savcısı tarafından hazırlanacak olan talepnamede yer alması gerekenler hususlar Yönetmelik m. 12/7'de sayılmıştır.[375] Zorunlu unsurları içermeyen talepname eksik hususların tamamlanması için iade edilecektir.

Öğretide Cumhuriyet savcısının takdir yetkisini yerinde kullandığını gösterir şekilde gerekçe yazması[376] ve somut olaylar ile delilleri ilişkilendirmesi gerektiği belirtilmektedir.[377] Bizce de yapılacak bir kanuni düzenleme ile temel cezanın belirlenmesinde kendisine geniş takdir yetkisi tanınan Cumhuriyet savcısının bu yetkiyi ölçülü ve orantılı olarak kullandığını gösterir bir gerekçe belirtme zorunluluğu öngörülmesi daha doğru olacaktır.[378] Ayrıca ne Kanunda ne de Yönetmelikte iştirak halinde işlenen suçlarda tek talepname mi yoksa şüpheli sayısı kadar talepname mi düzenleneceği belirtilmemiştir. Öğretideki bir görüşe göre farklı sonuçların ortaya çıkmasının önüne geçilmesi için iştirak halinde tek iddianame düzenlenmelidir.[379] Kanaatimizce şüpheliler hakkında tek iddianame düzenlenebildiği gibi iştirak halinde işlenmiş suçlar bakımından tek talepname de düzenlenebileceği kabul edilmelidir.[380] Uygulamada ise genellikle iştirak halinde işlenen suçlarda tek talepname düzenlendiği görülmektedir. Cumhuriyet savcısı tek

---

[375]*Mahkemeye hitaben Ek-2'de yer alan örneğe uygun olarak düzenlenen talepnamede;*
a) Şüphelinin kimliği ve müdafii,
b) Mağdur veya suçtan zarar görenlerin kimliği ile varsa vekili veya kanuni temsilcisi,
c) İsnat olunan suç ve ilgili kanun maddeleri,
ç) İsnat olunan suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi,
d) Şüphelinin tutuklu olup olmadığı; tutuklanmış ise, gözaltına alma ve tutuklama tarihleri ile bunların süreleri,
e) İsnat olunan suçu oluşturan olayların özeti,
f) Cumhuriyet savcısı tarafından bu usulün uygulanmasının şüpheliye teklif edildiği ve şüphelinin müdafii huzurunda teklifi kabul ettiği,
g) Belirlenen ceza ve/veya güvenlik tedbirleri ile uygulanmış ise hükmün açıklanmasının geri bırakılması, hapis cezasına seçenek yaptırımlar veya hapis cezasının ertelenmesine ilişkin hususlar yer alır (Yönetmelik m. 12/2).

[376] Cumhuriyet savcısının mutlak bir takdir yetkisine sahip olmadığı, temel cezayı nasıl belirlediğini gerekçelendirmekle yükümlü olduğu yönündeki görüş için bkz. **Aldemir,** s. 65. Talepnamenin gerekçelendirilmesi gerektiği yönünde bkz. **Babayiğit - Karacan**, s. 874. **Kızılbuğa,** s. 45; **Yavuz,** s. 286.

[377]**Atalay**, s. 678; **Keskin**, s. 245.

[378]**Aygörmez - Korkmaz**, s. 41; Bu durum isnadı öğrenme hakkı ve savunma hakkının etkin şekilde kullanılması açısından da önemlidir, bkz. **Dereli,** s. 948. **Kızılarslan,** s. 1939; Mevcut düzenlemenin gerekçeli karar hakkının ihlali niteliğinde olduğu yönünde bkz. **Kocakale,** s. 2621.

[379]**Erdoğan**, s. 2020.

[380]**Erdem - Şentürk**, s. 594; **Ildırar,** s. 182.

talepname düzenlemiş olsa dahi somut olayın özelliklerine göre şüpheliler bakımından farklı yaptırım talebinde bulunabilecektir. İştirak halinde işlenen suçlarda tek talepname yahut birden fazla talepname düzenlenmesi tüm şüphelilerin kabulünün aranması bakımından bir fark oluşturmayacaktır.

CMK m. 250/8'de Cumhuriyet savcısının, seri muhakeme usulünün uygulanmasını yazılı olarak görevli mahkemeden talep edeceği belirtilmesine rağmen görevli mahkemenin hangi mahkeme olduğu belirtilmemiştir.[381] Ancak 5235 Sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 11. maddesi uyarınca ''*Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, sulh ceza hâkimliği ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemelerince bakılır''.* Yönetmelik m. 4'te *''Mahkeme; yetkili asliye ceza mahkemesini ifade eder''* denilerek bu husus tamamen açıklığa kavuşturulmuştur. Talepname, asliye ceza mahkemesine hitaben düzenlenecektir. Ayrıca HSK 1. Dairesi 02/01/2020 tarihli kararı gereğince belirlenmiş mahkemelerin (seri muhakeme) ihtisas mahkemesi olarak görev yapacağı açıklanmıştır.[382] Seri muhakeme usulünün istisnai bir usul olması sebebiyle ihtisas mahkemesinin belirlenmiş olması yerinde olmuştur.[383] Öğretide, küçük yerlerde hakimlerin tarafsızlığını teminen seri muhakeme usulünde görevli mahkemenin aynı zamanda genel hükümler çerçevesinde yargılama yapacak asliye ceza mahkemesi ile aynı olması ihtimalinin ortadan kaldırılması için düzenleme yapılması gerektiği ileri sürülmektedir.[384]

---

[381]Maddenin ''görevli ve yetkili mahkeme'' şeklinde ele alınması gerektiği aksi halde yetki bakımından inceleme yapılamayacağı yönünde bkz. **Baytaz**, s. 259.

[382]**Hakimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin Kararı,**
5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250. maddesinin birinci fıkrasına göre seri muhakeme usulü kapsamında kalan işlere;
a) Bir asliye ceza mahkemesi bulunan yerlerde bu mahkemenin,
b) İki veya üç asliye ceza mahkemesi bulunan yerlerde 2 numaralı,
c) Dört veya daha fazla asliye ceza mahkemesi bulunan yerlerde 4 numaralı,
d) Otuz veya daha fazla asliye ceza mahkemesi bulunan yerlerde 4 ve 5 numaralı,
e) Elli veya daha fazla asliye ceza mahkemesi bulunan yerlerde ise 4, 5 ve 6 numaralı asliye ceza mahkemelerinin bakmasına karar verildi.
https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/files/02_01_2020%20tarihli%20ve%201%20say%C4%B1l%C4%B1%20karar.pdf , (22/03/2023).

[383]**Dereli,** s. 961.

[384]Soruşturma aşamasında görev yapan hakimin kovuşturmayı yürütmesi hakimlerin tarafsızlığı ilkesine aykırıdır, bkz. **Koç,** s. 656. **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 331.

2.2. Mahkeme Aşaması

Şüphelinin teklifi müdafi huzurunda kabul etmesi halinde şüpheli, aynı gün mahkemeye yönlendirilir (Yönetmelik m. 10/9). Cumhuriyet savcısı, şüpheli hakkında seri muhakeme usulünün uygulanmasını mahkemeden talep eder (Yönetmelik m.12). Sürecin hızlı bir şekilde yürütülmesi için şüphelinin aynı gün içinde mahkemeye yönlendirilmesi öngörülmüş ise de öğretide bu husus şüpheli ve müdafiin yeterli süre olmadığı için savunma hazırlamasına engel teşkil ettiği için eleştirilmiş ve şüpheliye talebi halinde bu aşamada da düşünmek için süre verilmesi gerektiği belirtilmiştir.[385]

Cumhuriyet savcısının talepname hazırlayıp mahkemeye göndermesi ile mahkemenin talepnameyi değerlendirme aşaması başlar. Mahkeme aşamasında işlemler mahkemece gerçekleştirildiğinden kovuşturma aşamasına geçilmiş gibi görünse de isnat altında bulunan kişi Kanunda şüpheli olarak adlandırılmaktadır. Kanun koyucunun bu tercihinin bilinçli bir tercih olduğunu düşündüğümüz için bu aşamayı mahkeme aşaması olarak nitelendirmeyi tercih ettik.[386]

Adı geçen mahkeme, asliye ceza mahkemesini ifade etmektedir (Yönetmelik m. 4/1-b). Talepnamenin mahkemeye gönderilmesi üzerine mahkeme, aynı gün inceleme yapar. Uygulamada mahkemelerin yoğunluğu ve iş yükü sebebiyle zaman zaman belirli bir gün ve saat belirleyerek şüpheliyi davet ettiği de görülmektedir. Şüpheli, mahkeme tarafından hüküm kuruluncaya kadar seri muhakeme usulünün uygulanmasına yönelik iradesinden vazgeçebilir (Yönetmelik m. 5/4). Bu sebeple şüphelinin savcılık aşamasında kabulünün şüpheliyi mutlak şekilde bağlamadığı ve hüküm kuruluncaya kadar irade beyanında değişiklik yapabileceği anlaşılmaktadır.[387] Şüpheliye vazgeçme hakkının da bulunduğu hususunda mutlaka bilgi verilmelidir.[388] Ayrıca şüphelinin mazeretsiz olarak mahkemeye gelmemesi halinde, şüpheli bu usulün uygulanmasından vazgeçmiş sayılır (Yönetmelik m. 13/5). Bu durumun zimni

[385]Şüpheli ve müdafiin savunma hazırlamak için yeterli zamanının olmaması, iddia makamı ile savunma makamı arasındaki dengeyi bozmakla birlikte bu durum silahların eşitliği ilkesine aykırıdır, bkz. **Özdemir - Ersönmez**, s. 169. **Taşkın**, ss. 54 - 55.
[386]Mahkeme tarafından yapılan işlemlerin soruşturma aşamasına dahil olduğu yönünde bkz. **Ildırar,** s. 182; **Şahin - Göktürk,** *Ceza Muhakemesi Hukuku-II*, s. 207; Talepnameyi mahkemeye ileten Cumhuriyet savcısının soruşturmayı tamamlamış olduğu yönünde bkz. **Aldemir,** s. 161.
[387] Benzer yönde bkz. **Başarır,** s. 296.
[388]**Ildırar**, s. 163.

ret olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple şüphelinin bu hususta da bilgilendirilmesi gerekmektedir.[389] Aksi halde şüpheli sırf bu hususu bilmediğinden kendisi bakımından oldukça avantajlı istisnai bir usulün uygulanmasından mahrum kalacaktır. Şüphelinin vazgeçmesi halinde zorunlu müdafiin görevi de son bulacaktır.[390] Öğretideki bir görüşe göre Cumhuriyet savcısı da hüküm kuruluncaya kadar teklifi geri alabilecektir.[391] Ancak kanun koyucu kanunda böyle bir yetki düzenlemediği ve seri muhakeme usulünün uygulanmasını mecburi kıldığı için kanaatimizce Cumhuriyet savcısı teklifini geri almak suretiyle usulün uygulanmasını sonlandıramaz.

Seri muhakeme usulünün mahkeme aşamasında hakimin görevi, gerek kabulün ve gerekse hukuki vasıflandırmanın dosyaya yansıyan olaya uygunluğunu denetlemek olacaktır.[392] Mevcut kanuni düzenlemede mahkemelerin somut olayda mağdur yahut müşteki mevcut ise onları da dinlemesi gerektiğine dair bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak mağdur yahut müştekinin mahkemeye çağrılmadan, dinlenmeden ve zararı yahut mağduriyeti giderilmeden karar verilmesi hak ihlallerine sebebiyet verecektir.[393] Ayrıca mevcut durum halka açıklık ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir.[394] Kanaatimizce de kanuni bir düzenleme ile varsa müşteki yahut mağdurun davaya katılma taleplerinin incelenmesi ve beyanlarının alınması yönünde değişiklik yapılması daha isabetli olacaktır.[395] Bu kimselerin davete rağmen mahkemeye gelmemeleri halinde yokluğunda karar verilebilmelidir.

Burada değinilmesi gereken bir diğer husus ise şüpheli ve müdafiin mahkeme huzuruna çıkmasının hukuki niteliğinin ne olduğudur. Öğretideki bir görüşe göre

---

[389]Mahkemenin öncelikle sanığı dinlemek için davetiye çıkarması ve sanığın duruşmaya gelmemesi halinde bu usulden vazgeçmiş sayılacağının ihtar edilmesi gerektiği yönündeki görüş için bkz. **Aldemir**, s. 161.

[390]**Özdemir - Ersönmez**, s. 180.

[391]**Erdem - Şentürk**, s. 5878; **Erdoğan**, s. 2011.

[392] Madde gerekçesi.

[393]**Aldemir,** s. 161; Mağdurun dinlenmediği bir usulde mağduru belli olmayan suçların katalog suçlar olarak belirlenmesinin yerinde olduğu yönünde bkz. **Ildırar,** s. 122. Onarıcı adalet ilkesi gereğince ceza muhakemesinde mağdurun desteklenmesi ve zararının giderilmesi gerektiği yönünde bkz. **Kaplan**, s. 83.

[394]**Erdem - Şentürk**, s. 582.

[395]**Erdoğan**, s. 1197 - 1998; İlerleyen süreçte suç katalog suçların arttırılacağı bu yüzden usulün ruhuna aykırı olmamak kaydıyla mağdurun seri muhakeme usulüne aktif olarak katılımının sağlanmasının yararlı olacağı yönünde bkz. **Kocakale**, s. 2604. Seri muhakeme usulü ile suçtan zarar görene ait menfaatlerin göz ardı edildiği ve korunmadığı yönündeki görüş için bkz. **Yenisey - Nuhoğlu,** s. 893.

gerçekleştirilen faaliyet duruşma olarak nitelendirilmektedir.[396] Madde gerekçesinde usule uygun düştüğü ölçüde duruşmayla ilgili diğer usul hükümlerinin kıyasen uygulanabileceği; ancak hakimin duruşmanın ertelenmesi ya da delil araştırması sonucunu doğuracak bir tercihte bulunamayacağı belirtilmiştir. Diğer bir görüşe göre ise duruşma, tarafların katılımı ile gerçekleştirilen ve kollektif olarak uyuşmazlığın çözümlenmesine yönelik yapılan faaliyettir, ancak burada Cumhuriyet savcısı ve mağdurun katılımının olmadığı görülmektedir. Bu yüzden mahkemece gerçekleştirilen faaliyet duruşma olarak nitelendirilemez.[397] Ayrıca mahkemenin burada maddi gerçeği araştırma ve değerlendirme yetkisi de yoktur. Mahkeme, seri muhakeme usulünde uyuşmazlığın çözümlenmesine yönelik bir faaliyette bulunmaksızın seri muhakeme usulünün kanuni düzenlemeye uygun bir şekilde uygulanıp uygulanmadığını denetleyecektir. Nitekim Kanunun madde gerekçesinde hakimin görevi, gerek kabulün gerekse hukuki vasıflandırmanın dosyaya yansıyan olaya uygunluğunu denetlemek olarak belirtilmiştir. Dolayısıyla seri muhakeme usulünde hakimin denetleme yetkisi dosyanın esasına girmeyi kapsamamaktadır.[398] Hakimin maddi gerçeğin araştırılması amacıyla soruşturmayı genişletme, yeni delilleri toplama ve tanık dinleme gibi yetkileri de bulunmamaktadır. Hakim böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyması halinde usulün uygulanmasına yönelik talebi reddetmekle yetinecektir. Öğretideki bir başka görüşe göre ise; söz konusu dinleme faaliyeti sorgu niteliğinde olmasa da CMK m. 147'de yer alan ifade ve sorgu tarzına ilişkin hükümler ile CMK m. 148'de yer alan ifade alma ve sorguda yasak usullere ilişkin hükümlere uyulması gerekmektedir.[399] Kanaatimizce seri muhakeme usulünde hakimin şüpheliyi müdafi huzurunda dinlemesi, duruşma olarak nitelendirilemez. Ancak madde gerekçesi uyarınca uygun düştüğü ölçüde duruşmayla ilgili diğer usul hükümlerinin kıyasen uygulanabileceği özel bir dinleme şekli olarak kabul

[396]Seri muhakeme usulünde duruşma olmadığı için aleniyet ilkesinin de ihlal edilmediği yönünde bkz. **Karakehya - İnce Tunçer**, ''Anayasal İlkeler Açısından Değerlendirme'', ss. 51 - 52. **Kezer,** s. 56.
[397]**Dereli,** s. 962; **Ildırar,** s. 186; **Karakehya - İnce Tunçer,***Seri Muhakeme,* s. 80; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 93; **Sevdiren**, s. 601; **Taneri,** s. 94; **Yetimoğlu**, s. 40.
[398]Seri muhakeme usulünün AİHS standartları kapsamında bir mahkeme denetimine tabi tutulmadığı yönünde bkz. **Kocakale**, ss. 2602 - 2603. **Özdemir - Ersönmez,** s. 164.
[399]**Başarır**, s. 297; **Erdem - Şentürk**, s. 595; **Erdoğan,** s. 2014; **Özdemir - Ersönmez,** s. 167; **Yavuz,** s. 291; **Yılmaz - Apiş,** s. 82.

edilmelidir. İştirak halinde işlenen suçlarda ise şüphelilerin aynı gün dinlenmesi zorunluluğu bulunmadığı için farklı günlerde dinlenebilecektir.[400]

Kanun ve Yönetmelik hükümleri uyarınca mahkemenin şüpheliyi dinlendikten sonra kanuni şartları denetlemesi eleştirilmiş ve mahkemenin şüpheliyi dinlemeden önce talepnamenin genel olarak incelenmesi gerektiği ileri sürülmüştür.[401] Kanaatimizce Kanun ve Yönetmelik hükümleri incelendiğinde önce şüphelinin dinlenmesi gibi bir emredici normun bulunduğu söylenemez. Uygulamada mahkemelerin öncelikle soruşturma dosyasını ve talepnameyi incelediği akabinde şüpheliyi dinlediği görülmektedir. Mahkeme tarafından yapılan inceleme, dosya üzerinden yapılan usuli bir incelemedir.[402] Mahkeme şüpheliyi yalnızca seri muhakeme usulü ile ilgili olarak dinleyecektir.[403] Şüphelinin savunma yapma imkanı yoktur. Dolayısıyla seri muhakeme usulünde meramını anlatma ilkesi oldukça sınırlandırılmıştır.[404]

Yönetmelik m. 13/1 uyarınca mahkeme, talepnamenin kendisine iletildiği gün vakit kaybetmeksizin incelemesini yapar ve şüpheliyi müdafi huzurunda dinlemek suretiyle usulü sonuçlandırır. Gerektiği hallerde şüpheli SEGBİS veya istinabe yoluyla da dinlenebilir. Şüphelinin SEGBİS ile dinlenmesi halinde soruşturmanın yapıldığı yer asliye ceza mahkemesi yetkili olacaktır.[405] Böylece kanun koyucu usulün hızlı bir şekilde ve doğrudan doğruyalık ilkesi gözetilerek uygulanmasını amaçlamıştır. Ancak mahkemenin şüpheliyi aynı günde dinlememesi halinde bir yaptırım bulunmamaktadır, dolayısıyla mahkeme başka bir gün şüpheliyi dinleyip karar verebilecektir.[406] Öğretide mahkemenin talepnameyi değerlendirmesi için mahkemeye makul bir süre verilmesi gerektiği öne sürülmektedir.[407] Soruşturma evresinde görev yapan müdafi, mahkemede de öncelikle görevlendirilir (Yönetmelik m. 11/4). Savcılık aşamasında teklifin kabulü sırasında müdafi bulunması zorunluluğu olduğu gibi mahkeme aşamasında da müdafii bulunması zorunludur.[408]

---

[400] **Erdem - Şentürk**, s. 595; **Erdoğan**, s. 2026.
[401] **Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme,* s. 81; **Yavuz,** ss. 290 - 291.
[402] **Ildırar,** s. 117.
[403] **Ildırar,** s. 114.
[404] **Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,** s. 285.
[405] **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 326.
[406] **Erdoğan,** s. 2021.
[407] En az bir hafta süre bulunmalıdır, bkz. **Canpolat,** s. 306.
[408] **Şahin - Göktürk,** *Ceza Muhakemesi Hukuku-II*, s. 205.

Savcılık aşamasında görev yapan müdafi eğer zorunlu sebepler uyarınca mahkeme aşamasında bulunamaz ise yeni bir müdafi görevlendirmesi yapılacaktır.[409]

Öğretide mahkeme aşamasında müdafiin bulunmasına yönelik eleştiriler getirilmiştir. Bir görüşe göre şüpheli savcılık aşamasında müdafi huzurunda usulün uygulanmasını kabul ettiği için aynı sürecin mahkeme aşamasında tekrarlanmasının faydası yoktur.[410] Bu durum aynı zamanda hazineye ek bir maliyet getirmektedir.[411] Çünkü klasik muhakeme kurallarının aksine, seri muhakeme usulünde hakkında yaptırım kararı hükmedilen şüpheli, yargılama giderlerinden muaf tutulmuştur.[412] Ancak öğretide yargılama giderlerinin, hükmü tamamlayıcı nitelikte olduğu gerekçesi ile Cumhuriyet savcısı bu hususta bir talepte bulunmasa dahi mahkemenin re'sen hüküm kurabileceği belirtilmektedir.[413]

Mahkeme yapmış olduğu inceleme sonucunda kanunda yer alan eksikliklerin tamamlanması amacıyla talepnameyi Cumhuriyet başsavcılığına iade edebilir, CMK m. 250/3'te belirtilen şartların gerçekleşmediği kanaatine varırsa talebi reddedebilir yahut talep yazısında belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak şartıyla talepname doğrultusunda hüküm kurabilir.

2.2.1. Talepnamenin İadesi

Mahkeme, Cumhuriyet savcısının hazırlamış olduğu talepnameyi inceleyecek ve CMK m. 250/8'de yer alan hususlarda bir eksiklik olup olmadığını kontrol edecektir. Şayet bu hususlarda eksiklik varsa mahkeme, eksikliklerin giderilmesi için talepnameyi Cumhuriyet başsavcılığına iade eder. Bazı eksiklikler nedeniyle talepname doğrudan reddedilmeyip iddianamenin iadesindeki gibi bir denetim

---

[409]Savcılık ve mahkeme aşaması birbirinden bağımsız olduğu için baro tarafından görevlendirilmiş olan müdafi burada iki ayrı ücrete hak kazanacaktır. Bu hususta Türkiye Barolar Birliği'nin talebi üzerine Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nce 143 Ağır Ceza Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı'na ilgili yazı gönderilmiştir**T.C. Adalet Bakanlığı**, ''Seri Muhakeme Kapsamında Görevlendirilen Müdafiye Soruşturma ve Kovuşturma İçin Ayrı Ücret Ödenmesi'',https://d.barobirlik.org.tr/2020/SeriMuhakemeMudafiUcreti.pdf, (10/03/2023).

[410]**Yavuz**, s. 326.

[411]**Kezer,** s. 127.

[412]**Alsommouni,** s. 305; Yargılama giderlerine ilişkin kanunda ve yönetmelikte bir düzenleme bulunmadığı için şüpheli yargılama giderlerini ödemekle yükümlü değildir, bkz. **Ildırar,** s. 193. Seri muhakeme usulünde de yargılama giderlerinin genel ilkelere tabi olduğu yönünde bkz. **Saim Köroğlu,** *Ceza Muhakemesinde Yargılama Giderleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 68. Şüpheli vekalet ücreti ve yargılama giderlerinden sorumlu olmamaktadır, bkz. **Yılmaz - Apiş,** s. 63.

[413]**Köroğlu,** s. 68.

sonucunda eksikliklerin giderilmesi için geri gönderilmektedir.[414] Talepnamenin iadesine konu olan eksiklik ve hatalar ancak savcılık tarafından düzeltilebilecek hususlardır.[415] Söz konusu düzenleme uyarınca talepnamede bulunması gereken hususlar şu şekildedir:

''Bu fıkraya aykırı olarak düzenlendiği, belirlenen yaptırımda maddi hata yapıldığı, yaptırım hakkında 231 inci veya Türk Ceza Kanununun 50 nci ve 51 inci maddelerinin uygulanmasında objektif koşulların gerçekleşmediği ya da teklif edilen cezanın mahiyetine uygun bir güvenlik tedbiri belirtilmediği anlaşılan talep yazısı, eksikliklerin tamamlanması amacıyla mahkemece Cumhuriyet başsavcılığına iade edilir. Cumhuriyet savcısı tarafından eksiklikler tamamlandıktan ve hatalı noktalar düzeltildikten sonra talep yazısı yeniden düzenlenerek mahkemeye gönderilir''.

Kanun m. 250/8'e aykırı olarak düzenlenmiş olan talepnamenin iadesi gerekmektedir. CMK m. 250/8'in ilk bendinde talepnamede bulunması gereken unsurlar sayılmıştır.[416] Dolayısıyla talepnamede bulunması gereken asgari unsurların eksik olması halinde talepnamenin iadesine karar verilecektir.

Talepnamenin bir diğer iadesi sebebi ise yaptırımın belirlenmesinde maddi hata yapılmasıdır. Mahkemenin maddi yaptırımı belirlerken yapmış olduğu hesaplama ve yazım hataları talepnamenin iadesi sebebidir. İadeyi gerektirmeyecek derecede basit maddi yazım hatalarının olması halinde ise mahkemenin hataları düzelterek hüküm kurma yetkisinin olduğu söylenmelidir.

Mahkeme; CMK m. 231 uyarınca HAGB koşullarını, TCK m. 50 uyarınca cezanın seçenek yaptırımlara çevrilmesine ve TCK m. 51 uyarınca da hapis cezasının ertelenmesine ilişkin objektif koşulları inceleyecek, eğer koşulların bulunmadığını fark ederse talepnamenin iadesine karar verecektir. Son olarak mahkeme, talepnamede cezanın mahiyetine uygun bir güvenlik tedbiri seçilip seçilmediğini kontrol edecektir. Örneğin, suçun tüzel kişilik çerçevesinde işlenmesi halinde tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerinin uygulanıp uygulanmadığı denetim konusu olacaktır. Dikkat edilirse mahkemenin yapmış olduğu inceleme; kararın içeriğine yahut kararın yerindeliğine dair olmamakla birlikte objektif koşulların oluşup

[414]**Ünver - Hakeri**, s. 722.
[415]**Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 85.
[416]Talepnamede yer alması gereken unsurlar için bkz. s.74, dipnot 375.

oluşmadığının denetiminden ibarettir. Dolayısıyla mahkeme CMK m. 250/8 ve Yönetmelik m. 13 kapsamı dışında bir inceleme yaparak talepnamenin iadesine karar veremeyecek, ayrıca Cumhuriyet savcısının takdir yetkisini kullanmış olduğu hallerde yerindelik incelemesi yapamayacaktır. Yargıtay bir kararında *''Cumhuriyet savcısının takdir yetkisinde olan bir durumun talepname düzenlenmesinin iade sebepleri arasında sayılmadığı gözetilmeden...''* karar verilmesini hukuka aykırı bulduğunu açıkça belirtmiştir.[417] Mahkeme, yapmış olduğu inceleme neticesinde bu hususlardan herhangi birinde eksiklik olduğunu fark ederse talepnamenin iadesine karar verecektir. Mahkeme tespit etmiş olduğu eksiklikleri iade kararında açıkça göstermelidir.[418] Bu durumda Cumhuriyet savcısı eksik hususları giderip yeniden talepname düzenleyecektir.[419] Kanunda Cumhuriyet savcısının ne kadar süre içerisinde eksiklikleri gidermesi ve yeniden talepname düzenlemesi gerektiği belirtilmemiştir. Seri muhakeme usulü ile uyuşmazlığın hızlı bir şekilde sonuçlandırılması amaçlandığı için Cumhuriyet savcısı derhal yeniden bir talepname düzenlemelidir. Cumhuriyet savcısı tarafından eksiklikler tamamlandıktan ve hatalı hususlar düzeltildikten sonra talepname yeniden düzenlenerek mahkemeye gönderilir (Yönetmelik m. 13/3). Yeniden düzenlenen talepnamede eksik hususların giderilmediği yahut hataların düzeltilmediği tespit edilirse mahkeme tekrar talepnameyi iade edebilecektir. Burada Cumhuriyet savcısının talepnamenin eksik olmadığından bahisle talepnamesinde direnme hakkı bulunmamaktadır. Talepnamenin reddi ve iadesi kararlarına karşı itiraz kanun yoluna başvurulamaz, bu kararlar kesin niteliklidir.[420]

Kanunda yeniden talepname düzenlenmesi halinde şüphelinin tekrardan kabulünün gerekip gerekmediğine dair bir düzenleme yer almamaktadır. Öğretide eksiklikler giderildikten sonra şüphelinin mahkeme huzurunda dinlenmesinin yeterli olacağı ve Cumhuriyet savcısının şüphelinin kabulüne yönelik tekrar bir teklif yapmasına gerek olmadığı belirtilmektedir.[421] Buna karşın talepnamenin iadesi üzerine yeniden düzenlenecek olan talepnamenin esaslı değişiklikler içermesi halinde

[417] Yargıtay 12. CD., 12.10.2021T., 2021/1632E., 2021/6781K.
[418]**Ildırar,** s. 117.
[419]**Öztürk vd.**, s. 781.
[420]**Aydın,** s. 480; **Erdem - Şentürk**, s. 597; **Erdoğan**, s. 2026; **Ketizmen**, ss. 238 - 239; **Özdemir - Ersönmez,** s. 167; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 100.
[421]**Ildırar,** s. 185.

şüphelinin tekrardan kabulü aranmalıdır.[422] Örneğin temel yaptırımın belirlenmesinde hesaplama hatası yapılmış ise şüpheli hakkında yeni talep edilecek yaptırımında şüpheli tarafından bilinmesi ve kabul edilmesi gerekmektedir. Özellikle yaptırımın daha ağır bir yaptırım olarak belirlendiği hallerde şüphelinin tekrardan kabulü aranmalıdır. Aksi halde talebe konu yaptırımın şüphelinin hür iradesi ile kabul edildiğinden bahsedilemeyecektir. Dolayısıyla talepnamenin iadesi üzerinde şüphelinin tekrardan kabulünün aranıp aranmayacağı ve şüphelinin kabulü aranacak ise hangi hallerde aranacağı hususunda açıklık getirecek bir düzenlemenin yapılması yerinde olacaktır. Talepnamenin iadesi üzerine yeniden hazırlanan talepname daha önceki iade sebepleri haricinde bir sebebe dayanılarak tekrar iade edilemeyecektir.[423]

2.2.2. Talepnamenin Reddi

Yönetmelik m. 13/4 uyarınca mahkeme, isnat olunan suçun katalog suçlardan olmadığına yahut CMK m. 250/3'te yer alan şartların gerçekleşmediğine kanaat getirir ise talebi reddedecektir. Böyle bir durumda dosya Cumhuriyet başsavcılığına geri gönderilecek ve soruşturma artık genel hükümlere göre sonuçlandırılacaktır. Dolayısıyla mahkeme isnat olunan suçun TCK'da yahut özel kanunlarda yer alan katalog suçlardan olup olmadığını denetleyecektir. Mahkeme, Cumhuriyet savcısının suç nitelemesi ile bağlı olmayıp kendisi bir hukuki nitelendirme yapabilecektir.[424] Kanunda mahkemenin yanlış bir vasıflandırma yapması sebebiyle talepnameyi reddetmesi üzerinde genel hükümler çerçevesinde yargılama yapılırken, suçun seri muhakeme usulüne tabi olduğu ortaya çıkarsa ne yapılması gerektiği belirtilmemiştir. Öğretide ise şüphelinin hak kaybına uğramasının önüne geçilmesi için mahkemenin, Cumhuriyet savcısının suç nitelemesi bağlı olduğu görüşü ileri sürülmektedir.[425] Başka bir görüşe göre ise böyle bir durumda yarı oranda indirimin korunması

[422]**Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme,* s. 86; Şüpheli aleyhine bir değişiklik olmaması halinde şüphelinin tekrardan çağrılmasına gerek olmadığı yönünde bkz. **Keskin**, ss. 240 - 241. **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 86.
[423]**Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 335.
[424]**Gökcen vd.,** s. 92; **Erdem - Şentürk,** s. 596; Mahkemenin suçun nitelendirmesi ile ilgili değerlendirme yapamayacağı yönündeki görüş için bkz. **Ildırar,** s. 187. **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 90; **Yılmaz - Apiş,** s. 84.
[425]Suçun seri muhakeme usulüne tabi bir suç olduğunun anlaşılması halinde teklifin mahkeme tarafından yapılabilmesi yönünde bir değişiklik yapılması gerektiği yönünde bkz. **Baytaz,** s. 249 - 250. **Erdoğan,** s. 2023.

gerekmektedir.[426] Kanaatimizce mahkeme, Cumhuriyet savcısının nitelendirmesi ile bağlı olmayacaktır. Böyle bir durumda mahkemenin görüşü esas alınmalıdır. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararıyla kovuşturma aşamasındaki dosyalarda seri muhakeme usulünün uygulanmasının önü açıldığı için böyle bir durumda seri muhakeme usulünün uygulanması için dosya Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmelidir. Ancak uygulamada tereddüt yaşanmaması için kanuni bir düzenlemenin yapılması daha iyi olacaktır.[427]

Mahkemenin inceleme yapması gereken bir diğer husus ise seri muhakeme usulünün uygulanmasına dair teklifin şüpheli tarafından müdafi huzurunda kabul edilip edilmediğidir. Şayet müdafi olmaksızın teklifin kabul edildiği tespit edilirse talepname reddedilecektir.[428] Örneğin şüphelinin seri muhakeme usulünün uygulanmasına dair teklifi müdafi huzurunda kabul etmediği tespit edilse dahi söz konusu eksikliğin giderilmesi için talepnamenin iadesi mümkün olmayacaktır. Dikkat edilirse söz konusu her iki durumda da artık soruşturma genel hükümlere göre yürütülecektir, eksik hususların giderilmesi yoluna gidilmeyecektir. Öğretide sırf Cumhuriyet savcısının hatası sebebiyle müdafi olmaksızın şüphelinin kabul beyanının alındığı hallerde şüphelinin lehine olan bir usulün uygulanamaması eleştirilmiştir.[429] Kanaatimizce bu eleştiri yerinde olmakla birlikte CMK m. 250/8-g düzenlemesi ile bu sorun giderilebilir. Çünkü bu madde uyarınca mahkeme CMK m. 250/3 bakımından bir inceleme yapabilecektir. Dolayısıyla şüphelinin kendisine yapılan teklifi müdafi huzurunda kabul etmemiş olması halinde söz konusu madde hükümleri gereğince mahkeme talepnamenin iadesine karar verebilecektir.

Mahkeme, suçun seri muhakeme usulü kapsamında olmadığını yahut seri muhakeme usulünün uygulanmasına dair teklifin şüpheli tarafından müdafi huzurunda kabul edilmediğini tespit ederse talepnamenin reddine karar verecek ve

---

[426]**Erdem - Şentürk**, s. 597; Aksi yönde bkz. **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 310.

[427]Böyle durumlar için mahkemeye yarı oranda indirim yapma yetkisinin verilmesi yönünde bir kanuni değişiklik yapılması gerektiği yönünde bkz. **Belci,** s. 96.

[428]Talepnamenin reddedilmeyeceği, iade edileceği yönündeki görüşler için bkz. **Baytaz**, s. 244. **Keskin,** s. 231.

[429]Sanığın kabul beyanının müdafi olmaksızın alınması halinde mahkemenin talepnameyi iade edip Cumhuriyet savcısının bu eksikliği gidererek tekrar talepte bulunabileceği yönündeki görüş için bkz. **Aldemir**, s. 163. Bu durumda iade kurumunun işletilmesi gerektiği yönünde bkz. **Aygörmez - Korkmaz,** s. 29. Giderilebilecek eksikliklerin bulunması halinde seri muhakeme usulünün tekrardan uygulanabileceği yönünde bkz. **Ildırar,** s. 191. **Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme,* s. 89.

dosyayı Cumhuriyet başsavcılığına gönderecektir.[430] Bu karar aleyhine kanun yoluna başvurulamaz ve bu karar Cumhuriyet savcısını bağlar.[431] Kanaatimizce Cumhuriyet savcısı, aynı fiil sebebiyle tekrar seri muhakeme usulünü işletemez. Bu durumda Cumhuriyet savcısı, artık soruşturmayı genel hükümlere göre yürütmek zorunda olup iddianame düzenler.[432]

Öğretide suçun işlendiğinin sabit olmadığı kanaatine ulaşan mahkemenin talepnameyi reddetmesi gerektiği de ileri sürülmektedir.[433] Kanun ve Yönetmelik maddelerinde mahkemenin inceleme yapabileceği hususlar sınırlı olarak belirlenmiştir.[434] Ancak 7188 Sayılı Kanun'un madde gerekçesine baktığımızda; mahkeme maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesini teminen bir araştırma yapılmasına ihtiyaç duyduğu takdirde usulün uygulanmasına ilişkin talebi reddedilebilecektir. Buradan da mahkemenin dosyadaki mevcut deliller ışığında bir değerlendirme yapması gerektiği anlaşılmaktadır. Böyle bir durumda mahkeme talepnameyi reddedecek ve artık genel hükümler çerçevesinde yargılama yapılacaktır. Örneğin hakkı olmayan yere tecavüz suçunda keşif yapılmamış olması durumunda mahkemenin talepnameyi reddetmesi beklenecektir.[435] Ancak mahkeme neden böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyduğunu gerekçelendirmelidir. CMK m. 250/9 gereğince mahkemeye gelmeyen şüpheli usulden vazgeçmiş sayıldığı için bu durumda da talepnamenin reddine karar verilecektir.[436]

2.2.3. Talepname Doğrultusunda Hüküm Kurulması

CMK m. 250/9 uyarınca mahkeme, şüpheliyi müdafii huzurunda dinledikten sonra CMK m. 250/3'te yer alan şart gerçekleştiği, suçun katalog suçlardan olduğu

[430]Mahkemece suçun katalog suçlardan olmadığının belirlenmesi halinde mahkemenin dosyayı Cumhuriyet başsavcılığa iade etmesi yerine, talebin iddianame olarak kabul edilerek kovuşturma aşamasına geçilmesi gerektiği yönündeki görüş için bkz. **Ersan Şen**, ''Ceza Muhakemesinde Seri ve Basit Yargılama Usulleri'', https://www.hukukihaber.net/ceza-muhakemesinde-seri-ve-basit-yargilama-usulleri, (12/02/2023).

[431]**Aygörmez - Korkmaz,** s. 29; **Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme*, s. 88.

[432]Cumhuriyet savcısının bu aşamada eksik delil toplayabileceği, şüphelinin yeniden ifadesinin alınabileceği gerektiğinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verebileceği yönünde bkz. **Kızılarslan,** s. 1943.

[433]**Kezer,** s. 57; Böyle bir durumda mahkeme, etkin soruşturma yürütülmesi için talepnameyi iade etmelidir, bkz. **Keskin,** s. 217. **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 332.

[434]Mahkemenin suçun unsurları ve deliller hakkında daha ayrıntılı inceleme yapma yetkisinin bulunması gerektiği yönünde bkz. **Aygörmez - Korkmaz,** s. 36. **Kızılarslan**, s. 1942.

[435]**Aldemir,** s. 161.

[436]**Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 89.

ve dosyadaki mevcut deliller ışığında şüpheli hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiği kanaatine varırsa talepnamede belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak şartıyla CMK m. 250/4 ile m. 250/7 fıkra hükümlerini dikkate alarak hüküm kurar; aksi halde talebi reddeder. Talebin reddi halinde soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması için dosya Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Ayrıca şüpheli, mazeretsiz olarak mahkemeye gelmez ise bu usulden vazgeçmiş sayılacaktır. Benzer bir düzenlemeye yönetmelikte de yer verilmiştir. Yönetmelik m. 14/1'e göre ise şayet mahkeme, eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olduğu, bu usulün şüpheliye Kanunda öngörülen koşullar çerçevesinde teklif edildiği ve şüphelinin bu teklifi müdafii huzurunda özgür iradesiyle kabul ettiği kanaatine varırsa talepte belirlenen yaptırım doğrultusunda hüküm kurar. Talepnamenin kabulü ile şüpheli, CMK'da yer alan ve sanığa tanınmış tüm haklarından yararlanabilir.[437][438]Kanunda bu aşamada dahi suç isnadı altında olan kişi için şüpheli kavramı kullanılmaya devam edilmiştir.[439]

Kanun maddesinin ilk halinde mahkemeye, Cumhuriyet savcısı tarafından belirlenmiş olan yaptırımı değiştirme yetkisi verilmemişti. Öğretide savcının sadece yaptırımı belirlediği, kararı veren makamın hala mahkeme olduğu gerekçesi ile bu durum bazı yazarlarca normal karşılanmıştır.[440] Ancak Anayasa Mahkemesi *''talepte belirlenen yaptırım doğrultusunda''* şeklindeki ibareyi yargı yetkisinin tarafsız ve bağımsız mahkemelere tanınmış olması ve masumiyet karinesinin ihlali niteliğinde görmesi gerekçesi ile iptal etmiştir.[441] Nitekim Anayasa'nın 9. maddesine göre, *"Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır".* Yine Anayasa'nın 138. maddesinde, *"Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler''.* Kanaatimizce hukuk sistemimizde yargı yetkisinin mahkemelere verilmiş olması sebebiyle mahkemenin pasif bir makam olarak kurgulandığı seri muhakeme

[437]**Aldemir,** s. 226.
[438]**Ildırar,** s. 198; **Ersoy,** *Seri Muhakeme İtiraz Sorunları ve Çözümleri,*s. 860; Bu usulde kişi, sanık sıfatını almadan şüpheli konumundan doğrudan hükümlü konumuna geçmektedir, bkz. **Ekici Şahin**, s. 317.**Aykurt**, s. 64.
[439]**Ildırar,** s. 198; **Ersoy,** *Seri Muhakeme İtiraz Sorunları ve Çözümleri,* s. 860; Bu usulde kişi, sanık sıfatını almadan şüpheli konumundan doğrudan hükümlü konumuna geçmektedir, bkz. **Ekici Şahin**, s. 317. **Aykurt**, s. 64.
[440]**Gökcen vd.,** s. 93.
[441]AYM, 31/03/2021T., 2020/35E., 2021/26K.

usulü hakkında böyle bir karar verilmesi isabetli olmuştur. Nitekim öğretide de mahkemenin yaptırıma müdahale etmesini kısıtlayan, tahkik sistemini andırır nitelikteki bu düzenlemenin iptalinin yerinde olduğu belirtilmektedir.[442] Ayrıca iptal kararına istinaden oluşan boşluğun giderilmesi için kanun maddesinde değişikliğe gidilmiştir

Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı ile oluşan boşluğun giderilmesi amacıyla 08/07/2021 tarihli ve 7331 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle, mahkemeye talep yazısında belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak üzere dört ila yedinci fıkra hükümleri doğrultusunda hüküm verme yetkisi tanınmıştır. Dolayısıyla artık mahkeme, talep yazısında yer alan ceza yahut güvenlik tedbirinden daha ağır olmamak şartıyla da olsa talepnamede bulunan yaptırımdan farklı bir yaptırıma hükmedebilecektir.[443] Mahkeme, böylece Cumhuriyet savcısının temel cezayı ve güvenlik tedbirlerini belirlerken takdir yetkisini uygun kullanıp kullanmadığını sınırlı da olsa denetleyebilecektir.[444] Mahkeme, şüpheli hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiği kanaatine varırsa talep yazısında belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak üzere ceza tayininde takdir yetkisini kullanarak hüküm kurabilecektir.[445] Nihayet kanun değişikliği ile yaptırım belirleme de takdir yetkisi mahkemeye de tanınmıştır. Ancak seri muhakeme usulünde yaptırım belirlenmesi konusunda hala takdir yetkisi, Cumhuriyet savcısının takdir yetkisi kadar geniş değildir. Çünkü mahkeme Cumhuriyet savcısının belirlemiş olduğu yaptırımın üst sınırı ile bağlıdır.[446] Yaptırımın üst sınırını Cumhuriyet savcısı belirler.[447] Örneğin Cumhuriyet savcısı, TCK m. 179/2 uyarınca trafik güvenliğini tehlikeye sokan kişi

---

[442]Böylelikle mahkeme, Cumhuriyet savcısının etkisinden kurtarılmıştır, bkz. **Kahraman**, s. 559. **Özge Apiş,** ''Anayasa Mahkemesi'nin 2020/35 Esas 2021/26 Karar Sayılı ve 31.3.2021 Tarihli Kararının Yargı Yetkisinin Bağımsız ve Tarafsız Mahkemeler Tarafından Kullanılması ve Hakimin Vicdani Kanaatine Göre Hüküm Vermesi İlkeleri Bakımından Değerlendirilmesi'', *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Anayasa Hukukundaki Gelişmelerin Işığında Kamu Hukuku Sempozyumu,* 30 - 31 Temmuz 2021, ss. 27 - 28.

[443]**Aydın,** s. 466; Bu durumun mahkemelerin tarafsızlığı ve bağımsızlığı ile bağdaşmadığının düşünüldüğü yönündeki görüş için bkz. **Dereli**, s. 966. Mahkemece erteleme, seçenek yaptırımlara çevirme ve HAGB kararı vermek suretiyle hükmün dönüştürülebileceği yönünde bkz. **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 336.

[444] **Yenisey - Nuhoğlu,** s. 899.

[445]**Aydın**, s. 481; Anayasa Mahkemesi kararı ile ile usulün ceza muhakemesi ilkeleri ile uyumlu hale geldiği yönünde bkz. **Keskin,** s. 221.

[446] Mahkeme, Cumhuriyet savcısının belirlediği çerçeve içinde hareket edebilecektir, bkz. **Başarır**, s. 303.

[447]**Taneri,** s. 35.

hakkında temel cezayı belirlerken üç aydan iki yıla hapis cezası talep edebilecektir.[448] Şayet Cumhuriyet savcısı temel cezayı altı ay olarak belirlemiş ise mahkeme, artık sadece üç ay ile altı ay arasında bir cezaya hükmedebilecektir. Mahkeme temel cezayı altı aydan fazla belirleyemeyecektir. Şüpheli kabul ettiği yaptırımdan daha ağır bir yaptırım ile karşılaşmayacaktır. Kanaatimizce mahkemenin yalnızca dört ila yedinci fıkra hükümleri doğrultusunda karar verebilmesinin yanında haksız tahrik, teşebbüs vb. gibi hükümleri de gözetebilmesinin önü açılmalıdır. Öğretide mahkemece, Cumhuriyet savcısının talep etmiş olduğu yaptırımda değişiklik yapılması halinde Cumhuriyet savcısının davet edilmesi ve Cumhuriyet savcısının da kabulünün aranması gerektiği ileri sürülmektedir.[449] Kanaatimizce kanuni olarak böyle bir zorunluluk bulunmazken mahkemeye bu yönde bir yükümlülük getirmek doğru olmaz.

Öğretide mahkemenin denetim yetkisinin kapsamı konusunda farklı görüşler yer almaktadır. Bir görüşe göre mahkeme, TCK m. 62'de yer alan takdiri indirim nedenlerini gözeterek indirim yapma yetkisini kullanabilecektir.[450] Yine öğretide aynı şüpheli bakımından aynı fiil sebebiyle daha önceden verilmiş bir hüküm varsa mahkemenin bu durumda davanın reddi yönünde hüküm kurabileceği belirtilmektedir.[451] Kanaatimizce öğretideki bu görüşlere katılmak mümkün değildir. Nitekim kanun maddesi ile mahkemeye belirli ve sınırlı hususlarda talepnameyi denetleme yetkisi tanınmış olup mahkemenin bu yetkinin dışına çıkarak bir nevi yerindelik denetimi yapması doğru olmayacaktır.[452] Örneğin mahkeme suçun zamanaşımına uğradığını fark etse dahi kendisi bir karar veremeyecek yalnızca soruşturmanın genel hükümler çerçevesinde sonuçlandırılması için dosyayı Cumhuriyet başsavcılığına iade edecektir.[453] Çünkü mahkeme burada Cumhuriyet

[448]Kanun metnine göre bu fıkra kapsamındaki suçun cezası üç aydan iki yıla kadar hapis cezası olarak öngörülmüştür.
[449]**Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 329.
[450]**Aldemir**, s. 164.
[451]**Yavuz,** s. 296.
[452] Mahkeme yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik hali ile kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmiş olması hallerini de denetleyebilecektir, bkz. **Erdem - Şentürk**, s. 596. Mahkeme burada yalnızca şekli denetim ve onay merci olarak yer almakta olup yaptırımı değerlendirme hususunda takdir yetkisi yoktur, bkz. **Ketizmen**, ss. 238 - 239. Benzer yöndeki görüş için bkz. **Kızılbuğa,** s. 55.
[453]**Erdem - Şentürk**, s. 597.

savcısının kararını denetleyip onaylayan bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır.[454] Cumhuriyet savcısı seri muhakeme usulünün asli süjesi olup mahkeme bir nevi hak ihlallerini denetleyen Anayasa Mahkemesi gibi hareket edecektir dolayısıyla yalnızca kanunda yer alan açık kanuna aykırılık hallerinde talepnameye müdahale edebilecektir. [455] Mahkeme aşaması, kimlik tespitinin ardından yapılan onaylama işlemi olarak kurgulanmıştır.[456] Seri muhakeme usulü soruşturma aşamasına özgü bir kurum olup mahkemenin aksine Cumhuriyet savcısının vicdani kanaati öngörülmektedir. [457] Yargıtay da yine bir kararında mahkemenin inceleme yetkisinin sınırlı olduğunu vurgulamaktadır. *''Ceza Muhakemesinde Seri Muhakeme Yönetmeliğinin 15. maddesinde ise itirazın genel hükümlere tabi olduğu belirtilmiştir. Ancak, itiraz her ne kadar genel hükümlere tabi olsa da itiraz üzerine yapılacak denetim sınırlıdır. Yönetmeliğin 14. maddesinde, hüküm kuracak olan mahkemenin talepnameyi eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olup olmadığı, bu usulün şüpheliye Kanunda öngörülen koşullar çerçevesinde teklif edilip edilmediği ve şüphelinin bu teklifi müdafii huzurunda özgür iradesiyle kabul edip etmediği açısından değerlendireceği düzenlenmiştir. Kurulan hükmü itiraz üzere inceleyen mahkemenin de denetim sınırları bu kapsamda olmalıdır''.*[458]

Asliye ceza mahkemesince verilen karar CMK m. 223 uyarınca mahkumiyet hükmü niteliğinde bir karardır.[459] Yönetmelik m. 14/2 uyarınca hüküm; eğer var ise mağdur, suçtan zarar gören yahut katılma hakkına sahip kişilere de tebliğ edilecektir. Tebliğ şartı itiraz kanun yoluna başvurulması bakımından önem arz edecektir. İtiraz edilmeksizin yahut itiraz üzerine kesinleşen mahkumiyet hükmünün infazına geçilecektir. Seri muhakeme usulü için özel bir infaz rejimi öngörülmediği için genel infaz kurallarına göre işlemler gerçekleştirilecektir. İtiraz hükmün icrasını

[454] Seri muhakeme usulünde mahkemenin noterlik makamına indirgendiği yönünde bkz. **Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz**, s. 296. **Babayiğit - Karacan**, s. 877; **Başarır**, s. 297; Mahkemenin görevi Cumhuriyet savcısının belirlemiş olduğu cezayı tasdik etmekten öteye geçmemektedir, bkz. **Baytaz**, s. 234 - 235. Mahkeme burada kurucu değil denetleyici işlemleri yapan bir süjedir, bkz. **Kızılarslan,** s. 1913.

[455]**Kezer,** s. 51.

[456] **Aygörmez - Korkmaz**, s. 4.

[457] **Aygörmez - Korkmaz,** s. 40.

[458] Yargıtay 12. CD., 05.10.2021T., 2021/3671E., 2021/6588K.

[459]**Aldemir,** s. 226; **Ildırar,** s. 117; Söz konusu kararın mahkemece kurulan bir hüküm olmadığı bu yüzden gerekçeli olmasının da beklenemeyeceği yönünde bkz. **Kızılbuğa**, s. 55. **Özdemir - Ersönmez,** s. 180; **Taşkın,** s. 68.

engellemez ancak itiraz merci tarafından infazın geri bırakılmasına karar verilebilir.[460]

Anayasa m. 141/3 uyarınca mahkeme kararları gerekçeli olmak zorundadır. Gerekçeli karar hakkı, adil yargılanma hakkı kapsamında bir hak olmakla birlikte, adalete olan güvenin tesis edilmesinde büyük önem arz etmektedir.[461] Seri muhakeme usulü sonunda kurulan karar bakımından da bu kural geçerlidir. Seri muhakeme usulünde kurulan karar Cumhuriyet savcısının yaptırım talebini denetleyici ve onayıcı bir nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla buradaki gerekçe yalnızca seri muhakeme usulünün koşullarının uygulanmasına dair olacaktır.[462] Mahkemece kurulan hüküm kesinleştikten sonra söz konusu ceza tekerrüre esas alınacağı gibi adli sicil kaydına da işlenecektir. Gündeme gelebilecek bir hukuk davasında da seri muhakeme usulü sonucunda verilmiş mahkumiyet hükmü dikkate alınacaktır.[463] Dolayısıyla şüphelinin mahkumiyet hükmünün adli sicil kaydına işleneceği hususunda da bilgilendirilmesi gerekmektedir.[464]

Burada son olarak değinilmesi gereken husus ise CMK m. 250/10 uyarınca seri muhakeme usulünün herhangi bir sebeple tamamlanamaması halinde, şüphelinin seri muhakeme usulünü kabul ettiğine dair belge ve beyanların takip eden soruşturma ve kovuşturma işlemlerinde delil olarak kullanılamayacak oluşudur. Bu konuda detaylı açıklamalara ileriki bölümlerde yer verilmiştir.

2.3. Kanun Yolu Aşaması

CMK'da itiraz kanun yolu, istinaf kanun yolu ve temyiz kanun yolu olmak üzere üç farklı olağan kanun yolu düzenlenmiştir. Seri muhakeme usulü bakımından ise CMK m. 250/14 hükmü uyarınca CMK m. 250/9 kapsamında mahkemece kurulan hükme karşı itiraz kanun yolu açıktır. İtiraz mercii, itirazı CMK m. 250/3 ve m. 250/9'da yer alan şartlar yönünden inceler. Benzer bir düzenlemeye Yönetmelikte de yer verilmiştir. Yönetmelik m. 15 uyarınca mahkemenin Cumhuriyet savcısının

[460]**Ildırar**, s. 202.
[461]**Fatih Yurtlu,** ''Ceza Mahkemesi Kararlarının Gerekçeli Olma Zorunluluğu ve Silahsız Terör Örgütü Tartışmaları (Hizb-ut Tahrir Örneği)'', *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 2, Yıl: 2021, s. 274.
[462]**Erdoğan,** s. 2024; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 94.
[463]**Yılmaz,** s. 387.
[464]**Başarır,** s. 295; **Ildırar,** s. 164.

talebi doğrultusunda kurmuş olduğu hükme genel hükümler çerçevesinde itiraz edilebilir. Kanun düzenlemesinde itirazın kapsamının ne olacağını açıklanmamışken Yönetmelik düzenlemesinde genel hükümlere atıf yapılarak itirazda CMK m. 267 - 271 arasında yer alan hükümlerin esas alınacağını belirtilmiştir.

Öğretide seri muhakeme usulünün uygulanması sonucunda mahkemece kurulan hükme karşı itiraz kanun yolunun öngörülmüş olması haklı olarak eleştirilmiştir. Ortada bir hüküm bulunduğu için istinaf kanun yolunun öngörülmüş olması gerektiği ileri sürülmektedir.[465] Ayrıca itiraz kanun yolu cezanın infazını ertelemeyecek ve itiraz mercilerinin sayısı göz önüne alındığında istikrarlı bir uygulamadan bahsedilemeyecektir.[466]

CMK m. 267 uyarınca hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir. Hakimlik kararları bakımından itiraz kanun yolu, mahkeme kararları bakımından ise istinaf kanun yolu kural olarak düzenlenmiştir.[467] Kanun ile ayrıca ve açıkça mahkeme kararlarına karşı itiraz yolu öngörülmüş ise artık istisnai olarak o mahkeme kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurulacaktır. Kanun koyucu seri muhakeme usulünün uygulanması sonucunda mahkemece kurulan hükme karşı itiraz kanun yolunu öngörmüş olduğu için artık burada da genel kural uygulanmayacaktır ve itiraz kanun yolu işletilecektir.[468] Böylece mahkeme hükmüne karşı istinaf kanun yoluna başvurulmasının istisnası ikiye çıkmıştır.[469] Öğretide istinaf kanun yolunda istinaf mahkemesinin kararı bozması ve geri göndermesi halinde soruşturma aşamasına geri dönüleceğinden dolayı safhalardan dönülmezlik ilkesinin ihlal edileceği için itiraz kanun yolunun tercih edilmesinin isabetli olduğu ileri sürülmektedir.[470] Yine itiraz kanun yolunun hızlı olması sebebiyle usul ile uyumlu olduğu da belirtilmiştir.[471] Burada dikkat

[465]**Aygörmez - Korkmaz**, s. 46. **Dereli**, s. 967; İstinaf kanun yolunun seri muhakeme usulüne özgü şekilde yeni hükümler ile düzenlenebileceği yönünde bkz. **Babayiğit - Karacan,** s. 896.
[466]**Erdem - Şentürk,** s. 599; **Kezer**, s. 126; **Yavuz,** s. 304.
[467]**Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,** s. 273; **Ersoy,** *Seri Muhakeme İtiraz Sorunları ve Çözümleri*, s. 862; **Gökcen vd.,** s. 656; **Karakehya,** s. 612- 613; **Özen,** s. 846; **Soyaslan**, s. 560 - 561; **Turhan,** s. 403- 404.
[468]**Aydın**, s. 481; **Erdoğan**, s. 2026; **Özbek - Doğan - Bacaksız,** s. 495; Seri muhakeme usulü sonunda verilen karar için istinaf kanun yolunun öngörülmesi gerektiği yönündeki görüş için bkz. **Taşkın,** s. 68. **Yenisey - Nuhoğlu,** s. 894.
[469] Diğer istisna hüküm ise basit yargılama usulü sonucunda verilen hükümdür.
[470]**Baytaz**, s. 268; İtiraz kanun yolunun muhakeme ekonomisine katkı sağlayacağı yönünde bkz. **Erdem - Şentürk**, s. 575.
[471]**Kızılarslan,** s. 1944; **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 337.

edilirse mahkemenin sadece CMK m. 250/9 uyarınca kurulan hükme karşı kanun yolu açıktır. Yani mahkemenin, talep yazısında belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak üzere kurmuş olduğu hükme karşı itiraz edilebilir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesin olup bu karara karşı istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulamaz.[472]

Seri muhakeme usulünün uygulanması sonucunda mahkemece verilen karara itiraz edilmesi halinde CMK'da yer alan itiraza ilişkin hususlar uygulanacaktır. İtiraz merci CMK m. 268/3 uyarınca belirlenecektir.[473] Seri muhakeme usulünde karar veren mahkeme asliye ceza mahkemesi olduğu için itiraz merci de asliye ceza mahkemesinin yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesidir.[474] İtiraz ilgililerin kararı öğrendiği günden itibaren yedi gün içinde kararı veren merciye verilecek bir dilekçe veya tutanağa geçirilmek koşulu ile zabıt kâtibine beyanda bulunmak suretiyle yapılır (CMK m. 268/1). İtiraz kanun yoluna başvurabilecek ilgililerin kimler olduğu hususunda ayrıca bir düzenleme yapılmadığı için genel muhakeme usulünde itiraz yoluna başvurabilen kişilerin başvurabileceği kabul edilmektedir.[475] Dolayısıyla seri muhakeme usulünün uygulanması sonucunda mahkemece kurulan hükme karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, müdafi, şüphelinin eşi ve kanuni temsilcisi başvurabilecektir. Öğretide Cumhuriyet savcısının karara itiraz etmesinin bir nevi kendi kararına itiraz etmesi olacağı için itiraz hakkının Cumhuriyet savcısına da tanınmış olması eleştirilmiştir.[476] Ancak mahkemenin Cumhuriyet savcısının talep etmiş olduğu yaptırımı değiştirmesi ihtimali bulunduğu için kanaatimizce Cumhuriyet savcısının itiraz hakkının bulunması yerinde bir düzenlemedir. Öğretide mağdur ve suçtan zarar görenin katılan sıfatını almamış

---

[472]**Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme*, s. 96; **Soylu Ünver - Karaman Engür,** s. 102; **Yavuz,** s. 302.

[473]*Asliye ceza mahkemesi hâkimi tarafından verilen kararlara yapılacak itirazların incelenmesi, yargı çevresinde bulundukları ağır ceza mahkemesine ve bu mahkeme ile başkanı tarafından verilen kararlar hakkındaki itirazların incelenmesi, o yerde ağır ceza mahkemesinin birden çok dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye; son numaralı daire için birinci daireye; o yerde ağır ceza mahkemesinin tek dairesi varsa, en yakın ağır ceza mahkemesine aittir (CMK m. 268/3-c).*

[474] **Ersoy,** *Seri Muhakeme İtiraz Sorunları ve Çözümleri,* s. 862.

[475]Şüpheli ve müdafiin aksine bu kişiler bakımından itiraz süresi tebliğ tarihinden itibaren işleyecektir, bkz. **Erdoğan**, s. 2027. **Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme*, s. 96; Mahkeme kararlarına karşı CMK m. 260'da yer alan tüm kişilerin kanun yollarına başvurabileceği yönündeki görüş için bkz. **Soylu Ünver - Karaman Engür**, ss. 100 - 101.

[476]**Aydın**, s. 482; Cumhuriyet savcısının hükmün talebi doğrultusunda olmadığı gerekçesi ile itiraz edebileceği yönünde bkz. **Erdem - Şentürk**, s. 598.

olması sebebiyle itiraz edemeyeceği ileri sürülmektedir.[477] Ancak biz bu görüşe katılmamaktayız, çünkü Yönetmelik m. 14/2 uyarınca hüküm; varsa mağdur, suçtan zarar gören veya genel hükümlere göre katılma hakkını hâiz olan kişilere tebliğ edilir. Dolayısıyla mağdur, suçtan zarar gören veya genel hükümlere göre katılma hakkını hâiz olan kişilerin de itiraz hakkının olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Seri muhakeme usulü kapsamındaki suçların mağduru çoğunlukla toplum olsa da gerçek kişilerin mağdur olabileceği suçlar bakımından bu husus önem arz etmektedir. Mahkemece verilmiş olan karara şüpheli tarafından itiraz edilmesi, seri muhakeme usulünün uygulanmasından vazgeçildiği anlamına gelmez.[478] Ayrıca Yönetmelik m. 5/4 uyarınca şüpheli, mahkeme tarafından hüküm kuruluncaya kadar seri muhakeme usulünün uygulanmasına yönelik iradesinden vazgeçebileceği için artık şüpheli kanun yolu aşamasında seri muhakeme usulünün uygulanmasından kendi iradesi ile vazgeçemez.

Kanunda yazılı olan hâller saklı kalmak üzere, itiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, gerekli görüldüğünde Cumhuriyet savcısı ve sonra müdafi veya vekil dinlenir (CMK m. 271). İtiraz üzerine yapılacak olan incelemede itiraz merciin inceleme kapsamının ne olduğu konusunda öğretide farklı görüşler ortaya atılmıştır. Bir görüşe göre itiraz merci itiraz neticesinde önüne gelen kararı maddi ve hukuki yönden inceleyebilecektir dolayısıyla da itiraz kabul edilirse itiraz merci CMK m. 271/2 uyarınca önceki hükmü kaldırıp kendisi bir karar kurabilecektir.[479] Bir diğer görüşe göre ise itiraz merci yalnızca CMK m. 250/3 ve m. 250/9 kapsamında inceleme yapabilir. Yani itiraz merci, şüphelinin teklifi müdafi huzurunda kabul edip etmediğini, eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olup olmadığını inceleyecektir.[480] İtiraz mercinin inceleme alanının sınırlı olduğunu kabul etmek etkin bir kanun yolunun işletilmesini engellemektedir.[481] Anayasa Mahkemesi, HAGB kararları bakımından itiraz kanun yolunun etkili bir denetim yolu olmadığı ve

[477]**Erdem - Şentürk**, s. 598.
[478]**Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 100.
[479]**Ersoy**, *Seri Muhakeme İtiraz Sorunları ve Çözümleri,*s. 863; Mahkeme ayrıntılı bir esas incelemesi yapacaktır, bkz. **Aygörmez - Korkmaz,** s. 32.
[480]**Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,** s. 273; **Erdoğan,** s. 2029; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 103; **Yavuz,** s. 306.
[481]Seri muhakeme usulünde gerçek anlamda hüküm verilmesinin önünün açılması ve istinaf kanun yolunun kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. **Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,** s. 274. **Aydın,** s. 482; **Çağlar,** s. 121.

sadece şekli bir denetim yaptığı gerekçesi ile CMK m. 231/12 hükmünü iptal etmiştir. [482] Anayasa Mahkemesi'nin işbu kararı dikkate alındığında seri muhakeme usulünde itiraz merciin önüne gelen uyuşmazlığı hem maddi hem de hukuki yönden denetleyebileceği kabul edilmelidir. Aksi durumda benzer bir iptal kararı, seri muhakeme usulünde öngörülen itiraz kanun yolu bakımından da verilebilecektir. Dolayısıyla kanaatimizce itiraz merciin inceleme yapabileceği konular sınırlı olduğunu söylemek yanlış olacaktır.

Değinmemiz gereken bir diğer husus ise seri muhakeme usulünün uygulanması sonucunda verilmiş olan karara karşı, sadece sanık lehine itiraz edilmesi halinde aleyhe bozma yasağının uygulanıp uygulanmayacağı hususudur. Aleyhe bozma yasağı istinaf kanun yolu için CMK m. 283'te, temyiz kanun yolu için ise CMK m. 307/5'te düzenlenmiştir. Ancak itiraz kanun yolu bakımından kanunda aleyhe bozma yasağına dair bir düzenleme bulunmamaktadır.[483] Öğretideki bazı yazarlara göre her ne kadar itiraz kanun yolu bakımından kanunda açıkça aleyhe bozma yasağına yer verilmemiş olsa da bu kuralın getiriliş amacı dikkate alındığında aleyhe bozma yasağının itiraz kanun yolunda da uygulanması gerekmektedir.[484] Kanaatimizce kanun koyucu istinaf ve temyiz kanun yollarına başvurulması bakımından aleyhe bozma yasağını ayrıca belirtmiş olup bu durum bilinçli bir seçimdir. Seri muhakeme usulünde uygulanacak olan itiraz kanun yoluna tabi kararlar bakımından aleyhe bozma yasağının uygulanması mümkün görünmemektedir.[485]

İtiraz merci, itirazı haklı görmez ise itirazın reddine karar verir. İtirazı haklı görmesi halinde ise itirazın kabulüne karar vererek, itiraz merci yeniden karar verecektir. İtiraz ile hüküm kurma yetkisi itiraz merciine geçmiş olacaktır.[486] Ayrıca itiraz kanun yoluna başvurmak hükmün infazını engellemez, dolayısıyla ortaya hak

[482]AYM, 20/07/2022T., 2021/121E. ve 2022/88K.
[483]**Gökcen vd.,** s. 654.
[484]İtiraz kanun yolunda aleyhe değiştirme yasağının kabul edilmemesinin sanığın kanun yoluna başvurusunu engelleyici nitelik taşıyacağı yönünde bkz. **Mahmut Kaplan,** İtiraz Kanun Yolunda Aleyhe Değiştirme Yasağı, *Uluslararası Akdeniz Hukuk Kongresi (Tam Metin Kitabı) Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin Kuruluşunun 30. Yılı Anısına,* Yıl: 2022, s. 482; **Özen,** s.837.

[485]**Canpolat,** ss. 320 - 321; Ceza muhakemesi hukuku normlarında kıyasın mümkün olduğu ancak aleyhe bozma hükümlerinin istisnai hükümler olması sebebiyle kıyas yapılamayacağı yönünde bkz. **Ersoy,** *Seri Muhakeme İtiraz Sorunları ve Çözümleri,* ss. 864 - 865.
[486]**Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 339.

ihlallerinin çıkması da muhtemeldir.[487] Suçun seri muhakeme usulün kapsamında olmadığı yönündeki itirazın kabul edilmesi halinde muhakeme genel hükümlere göre devam edecektir. Aynı şekilde şüpheliye aydınlatılmış şekilde müdafi huzurunda teklif yapılmadığı tespit edilirse muhakeme genel hükümlere göre devam edecektir.

Son olarak olağanüstü kanun yollarına başvuru hususu ele alınmalıdır. CMK m. 308'de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazı ile CMK m. 308/A'da Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının itirazı düzenlenmiştir. Seri muhakeme usulünde kurulan hükmü asliye ceza mahkemesi verdiği ve söz konusu kanun yolları istinaf veya temyiz aşamasından geçerek kesinleşen hükümlere özgü olduğu için uygulanma olanağı bulunmamaktadır.[488]

Hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümler hakkında kanun yararına bozma yoluna başvurulabilecektir.[489] Seri muhakeme usulünde de itiraz yoluna başvurulmaksızın kesinleşmiş bir hüküm mevcut ise bu durumda kanun yararına bozma kanun yoluna başvurulabilecektir.[490] Kesinleşen bir hükümle sonuçlanmış bir davada kanunen aranan şartların mevcut olması halinde yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulmasının önünde bir engel bulunmamaktadır.[491] Ancak öğretide her ne kadar seri muhakeme usulünde yargılamanın yenilenmesini engelleyici bir hüküm bulunmasa da ortada duruşmanın yapıldığı bir yargılama olmadığı için bu iki kurumun birbiri ile çeliştiği ileri sürülmektedir.[492]

Seri muhakeme usulünde sürenin kaçırılmasında kusuru olmayan şüpheli, eski hale iade için başvurabilir.[493] Ayrıca seri muhakeme usulünde şüphelinin Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmasının önünde teorik bir engel yoktur.[494]

---

[487] **Sevdiren,** s. 608.
[488] Benzer yönde bkz. **Aygörmez - Korkmaz,** s. 32.
[489] **Belci,** s. 156; **Özbek - Doğan - Bacaksız,** s. 495; **Özdemir - Ersönmez**, s. 167.
[490] **Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,** s. 275; **Baytaz,** s. 268; **Kezer,** s. 65; **Soylu Ünver - Karaman Engür**, s. 104; **Yavuz,** s. 307.
[491] Aksi yönde görüş için bkz. **Erdoğan,** s. 2029. Benzer yönde bkz. **Belci,** s. 158; **Ildırar,** s. 197.
[492] **Aygörmez Uğurlubay - Haydar - Korkmaz,** s. 276; **Baytaz,** s. 269.
[493] Benzer yönde bkz. **Yaşar,** *Alternatif Usuller*, s. 342.
[494] **Taner,** *Seri Muhakeme ve Müdafiin Rolü,* s. 32.

2.4. Delil Yasağı

Seri muhakeme usulünün uygulanması bakımından kanunda bazı özel durumlar kabul edilmiştir. Bu duruma en temel örnek seri muhakeme usulünün uygulanması sırasında elde edilen belge ve beyanların şüpheli aleyhine delil olarak kullanılamayacağıdır. CMK m. 250/10 uyarınca seri muhakeme usulünün herhangi bir sebeple tamamlanamaması veya soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması amacıyla Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi hâllerinde, şüphelinin seri muhakeme usulünü kabul ettiğine ilişkin beyanları ile bu usulün uygulanmasına dair diğer belgeler, takip eden soruşturma ve kovuşturma işlemlerinde delil olarak kullanılamaz. Benzer bir düzenlemeye yönetmelikte de yer verilmiş olup Yönetmelik m. 5/8 düzenlemesi ile seri muhakeme usulüne özgü bir delil yasağı öngörülmüştür. Madde gerekçesinde söz konusu delil yasağı ile failin adli sistemden ılımlı bir karşılık beklentisiyle usule yönelik teşvikin amaçlandığı belirtilmiştir. Kanun koyucu şüphelinin seri muhakeme usulünün uygulanması sırasında ortaya çıkan beyan ve belgeler sebebiyle şüphelinin tedirginlik yaşamamasını istemiştir.[495] Şüpheli şayet seri muhakeme usulünü kabul etmez ise bu durumun aleyhine değerlendirilmesi gibi bir kaygı yaşamaması bakımından işbu düzenleme kanaatimizce yerindedir. Yine bunun yanında bu yasak ile usulün uygulanabilirliğinin artırılması ve şüpheli haklarının korunması da amaçlanmıştır.[496] Ancak burada delil yasağı kapsamında olan belge ve beyanların kapsamının doğru bir şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Çünkü delil yasağının kapsamı seri muhakeme usulünün uygulanma süreci ile sınırlı olarak düzenlenmiştir. Örneğin seri muhakeme usulünün uygulanmasına başlamadan önce soruşturma kapsamında elde edilmiş olan belge ve beyanlar işbu delil yasağı kapsamında değilken seri muhakeme usulünün uygulanması sırasında elde edilen belge ve beyanlar yasak kapsamdadır.[497]

---

[495]**Karakehya - İnce Tunçer,** *Seri Muhakeme,* s. 102; Şüphelinin seri muhakeme sürecindeki ikrarına güvence getirildiği yönünde bkz. **Yaşar,** ‘‘Seri Muhakeme Usulü’’, s. 267. Bu yasağın usul ekonomisi başta olmak üzere başkaca ilkelere aykırı olduğu yönünde bkz. **Keskin,** s. 241.

[496] **Hamid Köse,** ‘‘Delil Değerlendirme Yasakları Bakımından Zehirli Ağacın Meyvesi Doktrini’’, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD),* Sayı 49, Ocak 2022, s. 192.

[497]**Erdem - Şentürk,** s. 584; Seri muhakeme usulünün uygulanması sırasında delil toplanmadığı ve ifade alınmadığı için zaten bu aşamaya dair değerlendirmeye konu olabilecek bir delil de oluşmayacağı yönündeki görüş için bkz. **Taneri,** s. 55.**Erdoğan,** s. 2026 ; **Aydın,** ss. 482 - 483; **Başarır,** s. 300.

Delil yasağı çerçevesindeki belge ve beyanlar dosya içerisinde kalmaya devam edecek ve her ne kadar mahkemece kurulacak olan hükümde esas alınmayacak olsa da mahkemenin kanaatinin oluşmasında etkili olabilecektir.[498] Öğretide seri muhakeme usulü sebebiyle düzenlenmiş olan delil değerlendirme yasağı çerçevesinde usule ilişkin beyan ve belgelerin dosya içerisinde saklanmasının sakıncalı olduğu, şüpheli aleyhine bir etkisi olduğu ve imha edilmesi gerektiği belirtilmektedir.[499] Kanaatimizce de genel hükümler çerçevesinde yapılan yargılama dosyasında seri muhakeme usulüne ilişkin beyan ve belgelerin yer alması doğru olmayacaktır. Her ne kadar kanun ile delil değerlendirme yasağı öngörülmüş ise de mahkemenin kanaatinin oluşmasında şüphelinin beyanları ve diğer belgelerin etkili olması tehlikesi mevcut olacaktır. Bu tehlikenin önüne geçmek adına seri muhakeme usulündeki kabulün, suçu ikrar niteliğinde olmadığına dair bir hükmün kanuna eklenmesi gerektiği düşünülmektedir.[500] Mevcut düzenleme uyarınca söz konusu belge ve beyanlar dosya içerisinde duracak ancak mahkemece bunlar delil olarak dikkate alınmayacaktır.[501] Bu deliller hukuka aykırı delil olarak nitelendirilecektir.[502]

[498]**Kızılarslan,** s. 1924.
[499] Bu durumun ise seri muhakeme usulüne başvurulduğunun ispatını güçleştireceği yönünde bkz. **Belci,** s. 163. İlgili beyan ve belgelerin dosyadan çıkartılması gerektiği yönünde bkz. **Koç,** ss. 656 - 657. Delillerin artık hukuka aykırı delil niteliği taşıyacağı görüşü için bkz. **Taşkın,** ss. 71- 72. **Özbek-Doğan - Bacaksız,** s. 494; **Yavuz,** s. 309; **Yılmaz,** s. 412.
[500] Benzer yönde bkz. **Atalay,** ss. 691 - 692.
[501]**Aydın,** s. 475; **Ildırar,** s. 196; **Köse,** s. 194.
[502]**Berber,** s. 74.

SONUÇ

Bu çalışmamızda 7188 sayılı Kanun ile ceza muhakemesi hukukumuza dahil edilen seri muhakeme usulü ele alınmıştır. Seri muhakeme usulünün ele alınmasında 7331 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler ve Anayasa Mahkemesi'nin seri muhakeme usulüne ilişkin iki ayrı iptal kararı da gözetilmiştir. Seri muhakeme usulü, kanunda sayılan suçlar bakımından soruşturmanın sonunda Cumhuriyet savcısının, şüpheliye indirim uygulanmış yaptırım teklifinde bulunması ve şüphelinin de bu teklifi kabulü ile tatbik edilebilen özel bir muhakeme türüdür. Seri muhakeme usulünün uygulanması zorunlu olup, usul uygulanmaksızın iddianame düzenlenmesi halinde iddianame iade edilecektir. Seri muhakeme usulü olumlu sonuçlanmaz ise Cumhuriyet savcısı artık iddianame düzenleyerek kamu davası açacaktır. Seri muhakeme usulünün uygulanması halinde soruşturma dosyası kısa süre içinde kapatılacak ve ceza yargılamasındaki iş yükü bir nebze de olsa azaltılmış olacaktır. 7188 sayılı Kanunun gerekçesinde de seri muhakeme usulü ile uyuşmazlıkların seri bir şekilde çözüme kavuşturulması ve yargılamadaki iş yükünün azaltılması hedeflendiği belirtilmiştir. Seri muhakeme usulüne ilişkin Adalet Bakanlığı tarafından paylaşılan istatistikler incelendiğinde, usulün iş yükünü azalttığı görülmektedir.

Seri muhakeme usulünde, klasik muhakeme usulünde bulunan birçok kurumun uygulanmaması şüpheli bakımından hak ihlallerine ve ceza muhakemesi ilkelerinin göz ardı edilmesine sebebiyet vermektedir. Seri muhakeme usulü uygulanmaya başladıktan sonra Anayasa Mahkemesi tarafından iki farklı iptal kararı verilmiş olsa da kurumun hala birtakım sorunları bünyesinde barındırdığı görülmektedir. Çalışmamızın hem birinci hem de ikinci bölümünde yapmış olduğumuz incelemelerde usul bakımından eksik yahut hukuka aykırı olduğunu düşündüğümüz hususlar dile getirilmiş ve öneriler sunulmuştur.

Yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik hali seri muhakeme usulünün uygulanmasına engel teşkil etmektedir. Kanun koyucu saymış olduğumuz bu gruptaki kişileri, temel hak ve güvencelerini korumak adına klasik muhakeme usulüne tabi tutmuştur. Ancak özellikle belirli yaş grubundaki küçük, sağır ve dilsiz kişilerin usulün anlam ve sonuçlarının algılayabildikleri hallerde kanuni

temsilcilerinin de onayı ile seri muhakeme usulünden yararlandırılması daha hakkaniyetli olacaktır.

Mevcut düzenleme uyarınca tekerrür halinde, seri muhakeme usulünün uygulanmasının önünde bir engel yoktur. Şüpheli, mükerrer olmasına rağmen seri muhakeme usulünden dolayısıyla da cezada yarı oranda indirimden yararlanmaktadır. Bu yüzden mükerrer olan kişiler bakımından seri muhakeme usulünün caydırıcılığının olduğu söylenemez. Tekerrür halinde seri muhakeme usulünün uygulanmayacağına yahut uygulanması halinde indirimden yararlanamayacağına dair bir düzenleme yapılması yerinde olacaktır.

Seri muhakeme usulünün uygulanması şüphelinin kabulüne bağlanmıştır. Suç iştirak halinde işlenmiş ise artık tüm şüphelilerin kabulü aranacaktır. Kanun koyucu madde gerekçesinde şüphelinin sorumluluğu kabul etme hakkının da bulunduğunu belirtmiştir. Bu söylem, şüphelinin kabulünün suç ikrarı anlamını taşıdığı yönünde bir algıya sebebiyet vermiştir. Ancak kanaatimizce şüphelinin usulü kabul etmesi, suçu ikrar anlamını taşımamaktadır. Bu hususta öğretide fikir birliği olmadığı görülmüştür. Seri muhakeme usulünün ikrar şartına bağlanması yönünde bir düzenleme ile bu tartışmalara son verilmesi yerinde olacaktır.

Seri muhakeme usulü ile istisnai olarak Cumhuriyet savcısına yaptırım belirleme yetkisi tanınmıştır. Son yapılan değişiklikler uyarınca Cumhuriyet savcısı zincirleme suç hükümlerini de gözeterek temel cezayı belirleyecek ve her hâlükârda cezada yarı oranda indirim uygulayacaktır. Yaptırımı belirleyen Cumhuriyet savcısı koşulları mevcut ise hapis cezasının ertelenmesini, kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesini ve HAGB de talep edebilecektir. Cumhuriyet savcısı, talepname adı verilen bir belge ile talebini mahkemeye iletecektir. Talepname, Cumhuriyet savcısının seri muhakeme usulüne özgü yaptırım talebini içeren yazılı bir belgedir. Seri muhakeme usulü ile savcılık makamının etkinliğinin artırıldığı görülmektedir. Yaptırımı somutlaştırma yani bir nevi yargı yetkisinin kullanılmasının, Cumhuriyet savcısına tanınmış olması Anayasa'nın yargı yetkisini düzenleyen 9. maddesi ile bağdaşmamaktadır. Bu sebeple seri muhakeme usulü bizce Sulh Ceza Hakimliği tarafından yürütülmelidir.

Seri muhakeme usulü ile yeni bir zorunlu müdafilik hali ihdas edilmiştir. Şüphelinin kendisine yapılan teklifi müdafi huzurunda kabul etmesi gerekmektedir. Ancak müdafi sanki yalnızca şüphelinin kabulü sırasında yanında durması gereken bir süje gibi anlaşılmaktadır. Mevcut düzenleme ile etkin bir müdafi yardımından bahsedilemez. Bu sebeple müdafiin en azından şüphelinin bilgilendirilmesi aşamasından itibaren sürece dahil edilmesi gerekmektedir. Böylelikle müdafi, dosya inceleme yetkisi kapsamında soruşturma dosyasını inceleyecek ve akabinde makul bir süre içinde değerlendirme yapabilecektir.

Şüphelinin kabulü üzerine talepname mahkemeye gönderilir. Mahkeme kendisine gelen talepnameyi inceler ve şüpheliyi dinler. Mahkeme, kanunda yazılı hallerde, talepnamenin reddine veya iadesine karar verebilmektedir. Kanunun ilk halinde mahkemelere yaptırımı değiştirme yetkisi tanınmamışken 7331 sayılı Kanun ile Cumhuriyet savcısının talep ettiği yaptırımdan ağır olmamak kaydıyla yaptırımda değişiklik yapma yetkisi tanınmıştır. Bu değişiklik isabetli olmakla birlikte kanaatimizce yeterli değildir. Özellikle cezanın bireyselleştirilmesi, hapis cezasının ertelenmesi, kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi ve HAGB kararına hükmetme gibi yetkilerin de mahkemeye verilmesi yönünde bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

Çalışmamızın son kısmında seri muhakeme usulünde kanun yolu aşaması ele alınmıştır. İtiraz, kural olarak hakimlik kararlarına karşı başvurulan bir kanun yolu olmakla birlikte kanunda özellikle belirtilen hallerde mahkeme kararlarına karşı da başvurulabilmektedir. Seri muhakeme usulünde mahkeme kararına karşı itiraz kanun yolu öngörülmüştür. Kanaatimizce etkin bir kanun yolu aşamasının işletilebilmesi ve seri muhakeme usulünde istikrarlı kararların oluşması için istinaf kanun yolunun öngörülmesi daha uygun olacaktır. Olağanüstü kanun yolları ise niteliği gereği uygun düştüğü ölçüde seri muhakeme usulünde de uygulanabilecektir.

Seri muhakeme usulünde özel bir delil yasağı öngörülmüştür. Seri muhakeme usulünün herhangi bir sebeple olumlu sonuçlanmaması halinde, seri muhakeme usulün uygulanması sebebiyle elde edilen belge ve beyanlar genel hükümlere göre yapılan yargılama da kullanılamayacaktır. Bu düzenlemenin yerinde olduğunu

belirtmekle birlikte seri muhakeme usulünde elde edilen belge ve beyanların dosya içerisinde muhafaza edilmesinin sakıncalı olduğunu söylemek gerekir.

Seri muhakeme usulünün iş yükünü azaltma bakımından katkısı göz ardı edilemez. Ancak sadece iş yükünü azaltma gayesi ile şüphenin hak ve güvencelerinin korunmaması da kabul edilemez. Bu sebeple seri muhakeme usulünde ceza muhakemesi hukukunun ilkelerini ve şüphelinin haklarını ihlal eder nitelikte olan uygulamaların, kanuni değişikliklerle iyileştirilmesi ve kurumun güçlendirilmesi hukuk sistemimiz açısından daha doğru olacaktır.

KAYNAKÇA

Akbulut, Berrin - Aksan, Murat, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma,* Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2019.

Akgül, Tahir, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü,* Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep, 2023.

Aldemir, Hüsnü, *Ceza Yargılamasında Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usulleri*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

Alsommouni, Jehad, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları: Uzlaştırma, Önödeme, Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi ve Seri Muhakem*e, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya, 2022.

Apiş, Özge, *Anayasa Mahkemesi'nin 2020/35 Esas 2021/26 Karar Sayılı ve 31.3.2021 Tarihli Kararının Yargı Yetkisinin Bağımsız ve Tarafsız Mahkemeler Tarafından Kullanılması ve Hakimin Vicdani Kanaatine Göre Hüküm Vermesi İlkeleri Bakımından Değerlendirilmesi,* Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Anayasa Hukukundaki Gelişmelerin Işığında Kamu Hukuku Sempozyumu 30 - 31 Temmuz 2021, ss. 19 - 32.

Atalay, Ayşe Özge, *Tük Ceza Muhakemesinde Seri Muhakeme Usulü ve Mukayeseli Hukuktaki Benzer Usuller,* Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (GÜHFD), Cilt: 9, Sayı: 2, Yıl: 2020, ss. 653 - 732.

Aydın, Devrim, *Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Seri Muhakeme Usulü*, Kırıkkale Hukuk Mecmuası, Cilt: 2, Sayı: 2, Yıl: 2022, ss. 463 - 485.

Aygörmez Uğurlubay, Gülsün A. - Haydar, Nuran - Korkmaz, Mehmet, *Seri Muhakeme Usulüne İlişkin Sorunlar,* Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (ASBÜHFD), Cilt: 1, Sayı: 2, Yıl: 2019, ss. 157 - 184.

Aygörmez, Gülsün A. - Korkmaz, *Mehmet, Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usulü Muhakeme Stratejileri,* On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, Şubat 2021.

Aykurt, Pınar, C*eza Muhakemesi Hukukunda Seri Yargılama Usulü,* Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2021.

Babayiğit, Beşir - Karacan, Abdullah Enes, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme v Basit Yargılama Usulleri,* Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (ABÜHFD), Cilt: 8, Sayı: 16, Yıl: 2020, ss. 851 - 907.

Başarır, Gülşen, *Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usullerinin Değerlendirilmesi,* Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (BÜHFD), Cilt: 6, Sayı: 12, Yıl: 2020, ss. 289 - 314.

Baytaz, Abdullah Batuhan, *Seri Muhakeme Usulü,* Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 2, Yıl: 2020, ss. 227- 273.

Barutçu, Ali, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü,* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2023.

Belci, Ozancan, *Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü,* Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.

Berber, Ayhan, *Türk Ceza Muhakemesinde Seri Muhakeme Usulü,* Antalya Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Antalya, 2022.

Canpolat, Can, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü,* On İki Levha Yayınları, 1.Baskı, İstanbul, 2022.

Cihan, Erol, *Ceza Muhakemesi Hukukunda İkrar,* İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: 31, Sayı: 1-4, Yıl: 1965, ss. 109 - 129.

Çağlar, Seyfettin, *Seri Muhakeme Usulü,* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eylül, 2021.

Çulha, Rifat, vd., *Ceza Muhakemesi Hukuku Başvuru Kitabı,* Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2018.

Değirmenci, Olgun, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü (CMK m.250),* Ankara Batı Adliyesi Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 3, Ocak - Haziran 2020, ss. 16 - 22.

Demir, Oğuzhan, *Seri Muhakeme Usulünde İçtima Uygulaması ve Katalog İçi Suçların Birlikte İşlenmesi Sorunu,* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (MÜHF-HAD), Cilt: 28, Sayı: 2, Yıl: Aralık 2022, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin Kuruluşunun 40. Yılı Özel Sayısı, ss. 848 - 864.

Dereli, Alparslan, *Seri Muhakeme Usulünün Savunma Hakkı Bakımından Değerlendirilmesi,* Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (AkdHFD), Cilt: 12, Sayı: 2, Yıl: Aralık 2022, ss. 929 - 972.

Dülger, M. Volkan, *Ceza Muhakemesi Hukuku Pratik Kitabı*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

Ekici Şahin, Meral, *Yargılamayı Hızlandıran Bir Model Olarak Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Hüküm Anlaşması (§257c StPO),* İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (İnÜHFD), Cilt: 11, Sayı: 1, Yıl: 2020, ss. 303 - 320.

Er, Elif, *Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usullerinin Özellikleri ve Ceza Muhakemesi Hukuku İlkeleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi,* Yaşar Hukuk Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 1, Yıl: 2021, ss. 55 - 111.

Erdem, Mustafa Ruhan - Şentürk, Candide, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Yeni Bir Kurum Olarak Seri Muhakeme Yöntemi (CMK m. 250),* Ceza Hukuku Dergisi (CHD), Cilt: 14, Sayı:41, Yıl: Aralık 2019, ss. 573 - 601.

Erdoğan, Yavuz, *Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü,* Legal Hukuk Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 209, Yıl: 2020 ss. 1989 - 2035.

Ersoy, Uğur, *Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usullerinde İtiraz Kurumuna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri,* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 28, Sayı: 2, Yıl: 2020, ss. 857 - 885.

Gökcen, Ahmet, vd., *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Adalet Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2020.

Gökkaya, Mesut, *Türk Ceza Hukukunda Seri Muhakeme Usulü,* Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mersin, Eylül 2022.

Ildırar, Elif, *Seri Muhakeme Usulü,* Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Kahraman, Recep, *Seri Muhakeme Usulü,* Astana I. Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiriler Tam Metin Kitabı, Astana Yayınları, 3 Ocak 2022, ss. 553 - 560.

Kaplan, Mahmut, Onarıcı Adalet ve Türk Hukukuna Yansımaları, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, Say: 1, Haziran 2015, ss. 59 - 86.

Kaplan, Mahmut - Atladı, Barış, ‘‘Gürültüye Neden Olma Suçu’’, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (DEÜHFD),* Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, Cilt: 21, Özel Sayı, Yıl: 2019, ss. 627 - 654.

Kaplan Mahmut, İtiraz Kanun Yolunda Aleyhe Değiştirme Yasağı, *Uluslararası Akdeniz Hukuk Kongresi (Tam Metin Kitabı) Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nin Kuruluşunun 30. Yılı Anısına,* Yıl: 2022, ss. 470 - 485.

Karakehya, Hakan, *Ceza Muhakemesi Hukuku,* Savaş Yayınevi, 2. Bası, Ankara, 2016.

Karakehya, Hakan - İnce Tunçer, Asuman, *Türk Ceza Muhakemesinde Seri Muhakeme ve Basit Yargılama*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.

Karakehya, Hakan - İnce Tunçer, Asuman, *Seri Muhakeme Usulünün Adil Yargılanma Hakkı ve Diğer Anayasal İlkeler Açısından Değerlendirilmesi,* Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi (HFD), Cilt: 11, Sayı: 1, Yıl: 2021, ss. 1 - 62.

Karakurt Eren, Ahu, *Yer Gösterme Koruma Tedbiri Bakımından Karar Vermeye Yetkili Makam, III. Uluslararası Sosyal Bilimlerde Kritik Tartışmalar Kongresi (Tam Metin Bildiriler Kitabı)*, İzmir Demokrasi Üniversitesi, Aralık 2020, ss. 89 - 99.

Kaşlı, Enver, *Seri Muhakeme Usulü Teklifini Kabul Etme ve Suç İkrarı İlişkisi,* Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD), Sayı: 50, Yıl: 2022, ss. 79 - 92.

Keskin, İbrahim, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü,* Adalet Dergisi, Sayı: 68, Yıl: 2022, ss. 205 - 252.

Ketizmen, Muammer, (2021),*Yargı Yetkisinin Kullanılması Açısından Seri Muhakeme Usulü - Anayasanın 138. Maddesine Aykırılık Sorunu,* Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi (HHFD), Cilt: 11, Sayı: 1, ss. 229 - 254.

Kezer, Ahmet, 3*0 Soru ve Yanıtta Seri Muhakeme Usulü ile Basit Yargılama Usulü’’*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

Kızılarslan, Hakan, *7188 Sayılı Kanun'la Ceza Muhakemesi Hukukuna Getirilen Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usulleri,* Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (BÜHFD), Cilt: 14, Sayı: 183 - 184, Yıl: 2019, ss. 1885 - 1960.

Kızılbuğa, Sinem, *Seri Muhakeme Usulü ve Ceza Pazarlığı,* Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.

Kocakale, Enes, *Türk Ceza Muhakemesi Hukukuna Hâkim İlkeler Bağlamında Seri Muhakeme Usulünün Değerlendirilmesi,* Legal Hukuk Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 222, Yıl: 2022, ss.2593 - 2625.

Kocaoğlu, Serhat Sinan, *Müdafi,* Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, 2017.

Koç, Ziya, *Karşılaştırmalı Hukuk ve Uluslararası Mahkeme Kararları Işığında Seri Muhakeme Usulüne Farklı Bir Bakış: Masum Kişilerin Cezalandırılması Tehlikesi*, Ceza Hukuku Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 43, Yıl: 2020, ss. 607 - 663.

Köroğlu, Saim, *Ceza Muhakemesinde Yargılama Giderleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.

Köse, Hamid, *Delil Değerlendirme Yasakları Bakımından Zehirli Ağacın Meyvesi Doktrini,* Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD), Sayı: 49, Yıl: Ocak 2022, ss. 165 - 202.

Özbek, V. Özer - Doğan, Koray - Bacaksız, Pınar, *Ceza Muhakemesi Hukuku,* 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

Özdemir, Cevdet - Ersönmez Mustafa, *Seri Muhakeme Usulünde Zorunlu Müdafi,* İzmir Bakırçay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (BÜHFD), Yıl: 2020, Sayı: 1, ss. 157 - 184.

Özen, Mustafa, *Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri,* Adalet Yayınevi, 3. Baskı, Ankara, 2018.

Öztürk, Bahri, vd., *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku,* Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Sevdiren, Öznur, *Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Seri Muhakeme Usulü Üzerine Eleştirel Değerlendirmeler,* Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (BUHFD), Cilt 15, Sayı 189 - 190, Yıl: 2020, ss. 573 - 616.

Soyaslan, Doğan, *Ceza Muhakemesi Hukuku,* Yetkin Yayıncılık, 7. Baskı, Ankara, 2018.

Soylu Ünver, G.-Karaman Engür, S.N., *Seri Muhakeme Usulü*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.

Sütçü, Nezih, *Seri ve Basit Yargılama Usullerine İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi,* Bursa Barosu Dergisi, Cilt:44, Sayı:110, Yıl: 2019, ss. 52 - 61.

Şahin, Cumhur-Göktürk, Neslihan, *Ceza Muhakemesi Hukuku - I,* Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Şahin, Cumhur-Göktürk, Neslihan, *Ceza Muhakemesi Hukuku - II,* Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

Şenol, Cem, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Etkin Soruşturma Yükümlülüğü (CMK M.17/3),* On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013.

Taner, Fahri Gökçen, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Çelişme ve Silahların Eşitliği*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.

Taner, Fahri Gökçen, *Seri Muhakeme ve Müdafiin Rolü,* Barobirlik Dergisi, Sayı: 51, Yıl: 2021, ss. 29 - 32.

Taneri, Gökhan, *Seri Muhakeme Usul- Şartlar- Suçlar ve Hüküm ve Basit Yargılama Usulü,* 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Taşkın, Ş. Cankat, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Usulü,* Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.

Tulay, M. Emre, *Seri Muhakeme Usulü (CMK m. 250)*, İzmir Barosu Dergisi, Sayı: 2, Yıl: 2020, ss. 117 - 157.

Tulay, M. Emre, *Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması: Yasal Şartların Yerindeliği ve Kararın Hukuki Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 25, Sayı: 4, Yıl: 2021, ss. 477 - 525.

Turhan, Faruk, *Ceza Muhakemesi Hukuku,* Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.

Ünver, Yener - Hakeri Hakan, *Ceza Muhakemesi Hukuku,* Adalet Yayınevi, 18. Baskı, Ankara, 2021.

Yaşar, Ercan, *Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Seri Muhakeme Usulü,* Adalet Dergisi, Sayı: 65, Yıl: 2020, ss. 255 - 299.

Yaşar, Ercan, *Maddi ve Şekli Suç Hukuku Boyutlarıyla Klasik Ceza Muhakemesine Alternatif Usuller*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

Yaşar, Yusuf, *Ceza Muhakemesi Sisteminde Seri Muhakeme Usulü Üzerine Bir İnceleme*, 1. Baskı, Astana Yayınları, Ankara, 2021.

Yavuz, Hakan A., *Ceza Muhakemesinde Kovuşturmaya Alternatif Yöntemler,* 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.

Yenisey, Feridun- Nuhoğlu, Ayşe, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

Yetimoğlu, Melike Ezgi, *Türk ve Fransız Ceza Muhakemesi Hukuklarında Seri Muhakeme Usulüne Karşılaştırmalı Bakış,* Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (MHFD), Cilt: 18, Sayı: 1, Yıl: 2019, ss. 17 - 58.

Yılmaz, Yeşim, *Ceza Muhakemesinde Pazarlık Yöntemleri ve Kovuşturmaya Alternatif Bir Yöntem Olarak Seri Muhakeme Usulü,* Der Yayınları, İstanbul, 2022.

Yılmaz, Zahit - Apiş, Özge, *Seri Muhakeme ve Basit Yargılama Düzenlemelerinin Değerlendirilmesi,* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 26, Sayı: 1, Yıl: 2020, ss. 62 - 106.

Yurtlu, Fatih, *Ceza Mahkemesi Kararlarının Gerekçeli Olma Zorunluluğu ve Silahsız Terör Örgütü Tartışmaları (Hizb-ut Tahrir Örneği),* Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Cilt: 11, Sayı: 2, Yıl: 2021, s. 263 - 293.

İNTERNET KAYNAKLARI

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Kararları, https://www.anayasa.gov.tr/media/3664/cmrec198718trcriminaljustice.pdf, (30/03/2023).

Dülger, Murat Volkan ‘‘Yargı Reformu: Gerçekten Bir Reform Mu?’’, https://www.hukukihaber.net/yargi-reformu-gercekten-bir-reform-mu, (24/04/2023).

Hakimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin Kararı

https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/files/02_01_2020%20tarihli%20ve%201%20say%C4%B1l%C4%B1%20karar.pdf , (22/03/2023).

Şen, Ersan ‘‘AYM’nin Seri Muhakeme Usulüne İlişkin İptal Kararı’’, https://sen.av.tr/tr/makale/aymnin-seri-muhakeme-usulune-iliskin-iptal-karari, (24/04/2023).

Şen, Ersan ‘‘Ceza Muhakemesinde Seri ve Basit Yargılama Usulleri’’, *https://www.hukukihaber.net/ceza-muhakemesinde-seri-ve-basit-yargilama-usulleri*, (12/02/2023).

TBMM, ‘‘7188 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Son Dönem Teklif Bilgileri ve Komisyon Raporları’’, *https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-2215.pdf* , (23.02.2023).

TBMM, ‘‘7331 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Son Dönem Teklif Bilgileri ve Komisyon Raporları’’, https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-3697.pdf , (26/03/2023).

T.C. Adalet Bakanlığı, 2022 yılı Uzlaştırma İstatistiği, https://alternatifcozumler.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/30220231135472022%20YILI%20UZLA%C5%9ETIRMA%20%C4%B0STAT%C4%B0ST%C4%B0%C4%9E%C4%B0.pdf, (19/06/2023).

T.C Adalet Bakanlığı, 2022 yılı Önödeme İstatistiği,

https://alternatifcozumler.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/270320231403%C3%96N%C3%96DEME%20%20%C4%B0STAT%C4%B0ST%C4%B0%C4%9E%C4%B0%202022%20YILI.pdf , (19/06/2023).

T.C Adalet Bakanlığı, 2022 yılı Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi İstatistiği,https://alternatifcozumler.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/4052023122253KAMU%20DAVASININ%20A%C3%87ILMASININ%20ERTELENMES%C4%B0NE%20%C4%B0L%C4%B0%C5%9EK%C4%B0N%20%C4%B0STAT%C4%B0ST%C4%B0K%202022.pdf , (19/06/2023).

T.C. Adalet Bakanlığı, ‘‘Adalet İstatistikleri 2021’’, https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/9092022143819adalet_ist2021.pdf , (09/03/2023).

T.C. Adalet Bakanlığı, ‘‘Seri Muhakeme Kapsamında Görevlendirilen Müdafiye Soruşturma ve Kovuşturma İçin Ayrı Ücret Ödenmesi’’, https://d.barobirlik.org.tr/2020/SeriMuhakemeMudafiUcreti.pdf , (10/03/2023).

T.C. Adalet Bakanlığı, Seri Muhakeme Usulüne İlişkin İstatistik, https://alternatifcozumler.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/7032023144842SER%C4%B0%20MUHAKEME%20USUL%C3%9C%20%C4%B0STAT%C4%B0ST%C4%B0%C4%9E%C4%B0%202022.pdf, (13/03/2023).

Türk Dil Kurumu Sözlükleri, https://sozluk.gov.tr/, (22/05/2023).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Ad Soyad :Melda GÜREL

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Süleyman Demirel Üniversitesi / Hukuk Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrenimi :Süleyman Demirel Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Kamu Hukuku Anabilim Dalı